

ตีวเก็ลียง

Cratogeomys cochinchinense (Lour.) Blume

ISBN : 978-974-7168-46-4
พรรณพฤกษชาติ ในป่าโปร่งตลอด
จังหวัดเพชรบุรี

9 789747 168464

พรรณพฤกษชาติ ในป่าโปร่งตลอดจังหวัดเพชรบุรี

เล่ม ๑ ไม้ต้น

หนามโฌนา

Capparis monantha Jacobs

นันทน์ภัส สุวรรณสินธุ์

พรรณพฤกษชาติ ในป่าโปร่งตลอดจังหวัดเพชรบุรี

เล่ม ๑ ไม้ต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

นันทน์ภัส สุวรรณสินธุ์

พรรณพฤษภษาชาติ

ในป่าโป่งสลอดจังหวัดเพชรบุรี

เล่ม ๑ ไม้ต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

นันทน์ภัต สุวรรณสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

เล่ม ๑ ไม้ต้น

อ้างอิง : นันทน์ภัต สุวรรณสินธุ์. ๒๕๕๓. พรรณพฤกษชาติ ในป่าไปงตลอด จังหวัดเพชรบุรี.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. เพชรบุรี. ๑๖๐ หน้า.

ISBN : ๙๗๘-๙๗๔-๗๑๖๘-๔๖-๔

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ธันวาคม ๒๕๕๓ จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ : จามจุรีโปรดักท์ ๗๘/๑๔๕ ถ.พระราม ๒ แสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ ๑๐๑๕๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๕๑-๕๕๑๗ โทรสาร ๐-๒๔๕๗-๑๗๘๗

email : jjrprint@hotmail.com

คำนิยม

ในการจัดทำหนังสือพฤษชาติในป่าโป่งสลอดเพชรบุรี “เล่ม ๑ ไม้ต้น” เล่มนี้ ผู้เรียบเรียงขอขอบคุณ ดร. ก่องกานดา ชยามฤต คุณทรงศักดิ์ จงอนุรักษ์ ดร. ราชันย์ ภูมา ดร. เซวลิต นิยมธรรม และ ดร. สมราน สุดดี นักวิชาการป่าไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้ และพันธุ์พืช ที่ได้ช่วยเหลือในการวิเคราะห์ชื่อ รวมทั้งได้รับความอนุเคราะห์ในการจำแนก วิเคราะห์ตรวจสอบชื่อพรรณไม้จากเอกสาร และเทียบเคียงกับตัวอย่างพรรณไม้แห้ง จากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช รวมทั้งนายเซีย กัดเข้มทอง ปราชญ์ชาวบ้านโป่งสลอด เป็นผู้นำทางเดินป่าในการสำรวจ ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และการเรียกชื่อท้องถิ่นของพรรณไม้

คำนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๘๐ พรรษา และพื้นที่ป่าอนุรักษ์ มีเนื้อที่ทั้งหมด ๔๗๐ ไร่ ในตำบลหนองกะปูล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และคณะเทคโนโลยีการเกษตร ร่วมกับนักวิจัย นักวิชาการทั้งในท้องถิ่นและระดับชาติ ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพืชและประโยชน์ โดยเฉพาะไม้ต้น ทั้งนี้รวมทั้งไม้ต้นที่เป็นพืชหายาก และพืชถิ่นเดียวที่พบในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านโป่งสลอด จัดพิมพ์เป็นหนังสือ “พรรณพฤกษชาติในป่าโป่งสลอดเพชรบุรี เล่ม ๑ ไม้ต้น” เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้ทราบทั่วไป ว่าในป่าชุมชนบ้านโป่งสลอด มีทรัพยากรอันทรงคุณค่า เนื่องจากพรรณไม้ที่สำรวจในพื้นที่นอกจากนำมาใช้ประโยชน์ด้านปัจจัย ๔ แล้วยังสามารถนำมาใช้เป็นไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อให้เกิดความสวยงามและร่มเย็น ทั้งยังให้ความรู้สึกสดชื่นสบายใจ สามารถฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ได้พบเห็น การรวบรวมจัดพิมพ์เผยแพร่ครั้งนี้ คาดหวังให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนได้เห็นคุณค่า เกิดความรู้สึกหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติอันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ การศึกษาและการพัฒนาการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิวัต กลิ่นงาม

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

คำนำ

ป่าชุมชนบ้านโป่งสลอด มีโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๘๐ พรรษา และพื้นที่ป่าอนุรักษ์ มีเนื้อที่ทั้งหมด ๔๗๐ ไร่ ในตำบลหนองกะปูลำ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เป็นที่ราบเชิงเขา สูงจากระดับน้ำทะเล ๖๐-๑๐๐ เมตร ความลาดชัน ๕-๑๐ องศา มีพืชพรรณที่ทรงคุณค่าประโยชน์มากมาย ทั้งยังมีความหลากหลายทางชีวภาพที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ เป็นสวนพฤกษศาสตร์ แหล่งศึกษาค้นคว้าของนักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป และ ใช้ประโยชน์ ตามความจำเป็นของการดำรงชีพของประชาชนต่อไป

หนังสือพรรณพฤกษชาติในป่าโป่งสลอดเพชรบุรี “เล่ม ๑ ไม้ต้น” เล่มนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน เผยแพร่ และสะดวกในการศึกษาหาความรู้ทั่วไปของพืชประเภทไม้ต้น ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนในการจัดพิมพ์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี หวังว่าจะเป็นหนังสืออีกเล่มหนึ่งที่จะให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพรรณไม้ และมีส่วนช่วยให้ทุกคนได้ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรอันมีค่าให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนตลอดไป

นันทน์ภัท สุธรรณสินธุ์

ธันวาคม ๒๕๕๓

สารบัญ

บทนำ	๑
ประวัติความเป็นมา	๑
ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ	๓
ลักษณะภูมิประเทศ	๔
ลักษณะพืชพรรณและสัตว์ป่า	๔
พืชหายากและพืชถิ่นเดียว	๕
ทรัพยากรธรรมชาติและพรรณพืชที่สร้างสรรค์	๗
โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ	๗
ทฤษฎีการปลูกป่าตามแนวพระราชดำริ	๘
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในพื้นที่วิทยาเขตโป่งสลอด	๘
วิธีใช้หนังสือพรรณพฤกษชาติ	๙
พรรณพฤกษชาติในป่าโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี	๑๐
บรรณานุกรม	๑๓๔
ดัชนีชื่อไทย	๑๓๖
ดัชนีชื่อวิทยาศาสตร์	๑๔๑
ดัชนีชื่อวงศ์	๑๔๗
Index	๑๔๙

บทนำ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่า และประโยชน์อย่างมหาศาล ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ลักษณะของป่าไม้ในเขตจังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่เป็นป่าดิบแล้ง ป่าแดง ป่าเบญจพรรณและป่าชายเลน ปัญหาเกี่ยวกับป่าไม้ ได้แก่ การตัดไม้ทำลายป่า ส่วนใหญ่ใช้เครื่องทุ่นแรงเข้าช่วย ซึ่งเป็นวิธีที่ทำลายป่ามากที่สุด การตัดไม้ทำลายป่าของชาวบ้านเพื่อเลี้ยงชีพ เผ่าถ่าน การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อการเกษตร โดยทั่วไปอยู่ในลักษณะที่ค่อนข้างเสื่อมโทรม ทั้งนี้เนื่องจากการใช้ทรัพยากรในอดีตอย่างไม่ระมัดระวังไม่เป็นที่ตามหลักวิชาการ ขาดการควบคุมที่ดี ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจปัญหาต่างๆ ปัญหาเหล่านี้ได้ทวีความรุนแรงขึ้น และมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีที่ฝนตกน้อย การแก้ปัญหาจึงเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน

ประวัติและความเป็นมา

ป่าชุมชนบ้านโป่งสลอด ตั้งอยู่ในตำบลหนองกะปุก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ป่าโป่งสลอด

จังหวัดเพชรบุรี

โป่งสลด มาจากคำว่า โป่ง และ สลด
ซึ่ง โป่ง คือ โป่งดิน และสลด คือ สลดแดง

โป่งดิน คือ บริเวณที่มีดินโป่ง มักเป็นดินเนื้อละเอียดที่มีรสนเค็ม ซึ่งเกิดจากร่ธาตุบางชนิดหรือมีกรวด ดิน หรือ ทรายปนอยู่ เนื้อดินมีสีดำ หรือสีแดงลูกรัง หรือขาว เมื่อฝนตกหนัก เกิดขบวนการชะล้าง ซึ่งมีแร่ธาตุต่างๆ ซึมผ่านดินลงมาสะสมรวมกันอยู่ มักมีน้ำขังเป็นตมอยู่ในแอ่งกลางโป่งเกิดบริเวณพื้นที่ลาดชันไม่มากนัก มีแร่ธาตุที่จำเป็นของสัตว์ป่า ไม่สามารถหาทดแทนได้จากพืช ซึ่งมีคาร์โบไฮเดรตเป็นส่วนประกอบใหญ่เช่น เกลือโซเดียมคลอไรด์ เกลือแคลเซียม แมกนีเซียมหรือโปแตสเซียม เป็นต้น เพื่อช่วยในกระบวนการย่อยอาหาร ดังนั้นพื้นดินส่วนนี้จึงเป็นแหล่งแร่ธาตุของสัตว์ป่า ซึ่งกินพืชเป็นอาหาร เช่น กวาง เก้ง กระตัง วัวแดง และช้างป่า เป็นต้น ที่จะเข้ามากินดินบริเวณนี้ สำหรับในพื้นที่ป่าโป่งสลดนั้น จะพบเห็นผีเสื้อลงมากินดินโป่งในช่วงต้นฤดูฝน ประมาณเดือน พฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม

สลดแดง (Salot daeng) คือไม้พุ่มชนิดหนึ่งที่พบเป็นกลุ่มๆ และกระจายทั่วไปในพื้นที่ป่าแห่งนี้ โดยมีชื่ออื่นๆ เช่น สบู่แดง สบู่เลือด และมีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Jatropha gossypifolia* L. อยู่ในวงศ์ EUPHORBIACEAE สูง ๑-๒ เมตร เปลือกเรียบสีน้ำตาล ทุกส่วนมียางสีขาวขุ่น ใบเดี่ยวเรียงสลับ ใบและยอดอ่อนมีสีแดงอมดำ คล้ายมือ ๓-๕ แฉก ปลายใบแหลม โคนใบมนเว้า ใบเรียบมัน ก้านใบยาวมีขนคล้ายหนาม ดอกช่อ เป็นกระจุกออกที่ปลายกิ่ง ดอกย่อยสีแดง กลีบดอกมี ๕ กลีบ โคนกลีบดอกติดกันสีเขียวอมเหลือง ปลายกลีบดอกสีชมพูอมแดง เกสรสีเหลือง ผลกลม จุกผลและก้านผลจะเว้า มี ๖ พู ผิวเรียบเป็นมันสีเขียว มีเมล็ด ๓ เมล็ด **ประโยชน์** ใบต้มกินแก้ปวดท้อง ลดไข้ เมล็ดเป็นยาระบาย

ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ

ป่าชุมชนบ้านโป่งสลดเดิมเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่ายางหัก - เขานุ่ม (บ้านโป่งสลด) หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองกะปูลำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ห่างจากตัวเมืองเพชรบุรีประมาณ ๑๖ กิโลเมตร ห่างจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีปัจจุบัน ประมาณ ๒๑ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ จดป่าสงวนแห่งชาติ

ทิศตะวันออก จดหมู่ที่ ๖ ตำบลหนองกะปูลำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

โป่งสลอด

ทิศใต้ จดป่าสงวนแห่งชาติ

ทิศตะวันตก จดป่าสงวนแห่งชาติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ริเริ่มการขยายพื้นที่วิทยาเขต เพื่อรองรับการขยาย ภาระกิจการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย การจัดทำศูนย์วิจัย และถ่ายทอดเทคโนโลยี จึงดำเนินการขอใช้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่ายางหัก - เขาป้อม บริเวณหมู่บ้านโป่งสลอด ตำบลหนองกะปูลำ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๘ และได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่ จากกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๓๙ จึงมีการแต่งตั้งคณะทำงาน ยกร่างแผนแม่บทวิทยาเขตโป่งสลอดในปี พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งได้รับการอนุเคราะห์การจัดทำ แผนแม่บทวิทยาเขตโป่งสลอดจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย หลังจากนั้นมหาวิทยาลัย ดำเนินการปลูกต้นไม้ในพื้นที่วิทยาเขตโป่งสลอด โดยเริ่มจากการปักเขตล้อมรั้วและปฏิบัติต่อเนื่อง ตลอดมาบนเนื้อที่กว่า ๑,๐๐๐ ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ

วิทยาเขตโป่งสลอด มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี สภาพป่า เต็ง รัง หรือ ป่าเบญจพรรณค่อนข้างเสื่อมโทรม ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาลาดชัน และพื้นที่ราบเชิงเขา มีความอุดมสมบูรณ์ของดินค่อนข้างต่ำ การชะล้างพังทลายของดินสูง อินทรีย์วัตถุในดินต่ำ หน้าดินค่อนข้างตื้น ดินมีส่วนประกอบของหินและกรวดอยู่มาก

ลักษณะพืชพรรณและสัตว์ป่า

พืชพรรณธรรมชาติที่ขึ้นปกคลุมอยู่บนพื้นที่ภูเขาลาดชันเป็นพรรณไม้จำพวก เต็ง รัง แดง ตัวเกลี้ยง มะค่าแต้ มะค่าโมง ประดู่ป่า อ้อยช้าง คางคกเตี๊ยะ มะตูม ไผ่รวก จี๊ว กวาวเครือแดง รัก และ มะกอก เป็นต้น พืชพรรณที่ขึ้นปกคลุมพื้นที่ราบเชิงเขา ได้แก่ ไม้พุ่มขนาดกลาง และขนาดเล็ก เช่น แฉง มะนาวผี พุดผา หนามแท่ง พลองเหมือด ปอบิด และสบู่แดง เป็นต้น สำหรับสัตว์ป่าที่พบได้แก่ ไก่ป่า กระต่าย แอ้ และ นกหลายชนิด

ชนนไชย (*Buchanania siamensis* Miq.)

พืชหายากและพืชถิ่นเดียว

พืชหายาก (Rare Plants) หมายถึง พืชที่ปัจจุบันพบเห็นได้ยาก มีถิ่นที่อยู่จำกัดทางภาคใดภาคหนึ่ง สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง หรือพบกระจายห่างๆ กันในหลายพื้นที่ รวมถึงพืชที่เคยพบเห็นทั่วไปในอดีต แต่เหลือจำนวนประชากรน้อยในปัจจุบัน ซึ่งยังไม่อยู่ในสถานภาพใกล้จะสูญพันธุ์ (endangered) แต่มีความเสี่ยงที่จะเป็นพืชที่ใกล้จะสูญพันธุ์ได้

พืชหายากที่พบในป่าโป่งสลอด คือ ชนนไชย (*Buchanania siamensis* Miq.) เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก ในสกุลมะม่วงหาวแมงวัน ที่มีคำระบุชนิด *siamensis* ตั้งขึ้นเป็นเกียรติแก่ประเทศไทย มีรายงานการตั้งชื่อเมื่อปี พ.ศ. 2411 สํารวจพบครั้งแรกโดย J.E. Teijsmann ชาวเนเธอร์แลนด์

พรรณไม้ที่พบครั้งแรกของโลกในเมืองไทย โดยนำพรรณไม้ ที่ระบุชื่อแห่งประเทศไทย หมายถึง มีชื่อพฤกษศาสตร์ที่ลงท้ายด้วย *thailand*, *thailandicum*, *thaiana*, *thaiantum*, *thaiensis*, *siamense*, *siamensis*, *siamica* และ *siamicum* (ปิยะ เฉลิมกลิ่น จิรพันธุ์ ศรีทอง และอนันต์ พิริยะภัทรกิจ, 2551) ที่มีการค้นพบเป็นครั้งแรก ในถิ่นกำเนิดแต่ละแห่งทั่วประเทศโดยนักสำรวจพรรณไม้หรือ นักพฤกษศาสตร์แต่ละท่านในช่วงเวลาต่างๆ กัน แล้วตั้งชื่อให้เป็นเกียรติแก่ประเทศไทย ซึ่งพรรณไม้ต้น ในป่าโป่งสลอดที่มีการระบุชื่อแห่งประเทศไทยมีหลายชนิดได้แก่ แฉง (*Maerua siamensis* (Kurz) Pax) มะค่าแต้ (*Sindora siamensis* Teijsm. & Miq.) มะหาด (*Artocarpus thailandica* C.C. Berg) รัง (*Shorea siamensis* Miq.) และ สารภี (*Mammea siamensis* Kosterm.)

พืชถิ่นเดียว (Endemic species) หมายถึง พืชเฉพาะถิ่น พืชชนิดที่พบขึ้นแพร่พันธุ์ตามธรรมชาติ ในบริเวณภูมิศาสตร์เขตใดเขตหนึ่งของโลกที่มีแนวเขตค่อนข้างจำกัดมีการกระจายพันธุ์แคบๆพบเพียงแห่งเดียว และเป็นถิ่นกำเนิดต้นแบบ (type locality) มักจะพบพืชถิ่นเดียวบนพื้นที่ๆ มีลักษณะจำกัดทางระบบนิเวศ เช่น บนเกาะ สันเขา โดยเฉพาะตามภูเขาหินปูนที่กระจายอยู่ทุกภาคของประเทศ เช่น ดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี แนวเขาหินปูนในจังหวัดกาญจนบุรี เขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเขาสกกบคลองพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ถิ่นอาศัยดังกล่าว มีสภาพจำกัดของสิ่งแวดล้อม หรือ สภาพภูมิอากาศเฉพาะ (microclimate)

พุงแก (*Capparis siamensis* Kurz)

พุดผา (*Gardenia collinsae* Craib)

หนามโมนา (*Capparis monantha* Jacobs)

พืชถิ่นเดียว ที่พบในพื้นที่ป่าโป่งสลอดได้แก่ พุงแก (*Capparis siamensis* Kurz) สำหรับ พุดผา (*Gardenia collinsae* Craib) ซึ่งเป็นพรรณไม้ถิ่นเดียวของไทย ที่มีส่วนของคำระบุชนิด (species) มีการตั้งให้เป็นเกียรติกับบุคคลที่สำรวจพบ แก่ D.J. Collins นักธรรมชาติวิทยา ชาวอังกฤษ

หนามโมนา (*Capparis monantha* Jacobs) ซึ่งเป็นพรรณไม้ถิ่นเดียวของไทย ในสกุลชิงชี่ ที่มีชื่อตั้งขึ้นใหม่ เป็นชื่อที่นักสำรวจพรรณไม้ หรือนักพฤกษศาสตร์ตั้งขึ้น โดยใช้ลักษณะเด่นของพรรณไม้ หรือกำหนดขึ้นมาใหม่ มาเป็นชื่อเพื่อใช้เรียกพรรณไม้ชนิดที่สำรวจพบครั้งแรกในประเทศไทย จากพื้นที่ถิ่นกำเนิดในแหล่งต่างๆ สำรวจพบครั้งแรกโดย A. Marcan ชาวอังกฤษ จากอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีรายงานการตั้งชื่อในปี พ.ศ. ๒๕๐๘

ทรัพยากรธรรมชาติและพรรณพืชที่สร้างสรรค์

โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ

เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา

คณะกรรมการปลูกป่า นำโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิทยา รัตนศิริวัฒน์ ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีได้เริ่มดำเนินการปรับภูมิทัศน์ บริเวณหน้าอาคารอเนกประสงค์ ซึ่งตั้งอยู่ภายในวิทยาเขตโป่งสลอด เพื่อรองรับพิธีเปิดโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๘๐ พรรษา โดยการสนับสนุนของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ใน วันพุธที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๐ ในพื้นที่ ๔๗๐ ไร่

ทฤษฎีการปลูกป่าตามแนวพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยในปัญหาพื้นที่ป่าไม้ลดลงเป็นอย่างมาก จึงทรงพยายามค้นหารีธีนานาประการที่จะเพิ่มปริมาณของป่าไม้ในประเทศไทยให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และถาวร โดยวิธีการที่เรียบง่าย และประหยัด การดำเนินงานตลอดจนเป็นการส่งเสริมระบบวงจรป่าไม้ในลักษณะอันเป็นธรรมชาติดั้งเดิม ซึ่งได้พระราชทานพระราชดำริไว้หลายวิธีการ อาทิ เช่น ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ด้วยการทิ้งป่าเอาไว้ไม่ต้องไปทำอะไร ป่าจะเจริญเติบโตขึ้นมาเองตามธรรมชาติ โดยคุ้มครองไม่ให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่า นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้มีการปลูกป่าในที่สูง โดยทรงแนะนำวิธีการดังนี้คือ ใช้ไม้จำพวกที่มีเมล็ดทั้งหลายขึ้นไปปลูกบนยอดที่สูง เมื่อไม้ขึ้นโตแล้ว ออกฝักติดเมล็ด สุกแก่แล้วก็จะลอยตกลงมา และงอกเองในที่ต่ำต่อไป เป็นการขยายพันธุ์โดยธรรมชาติ รวมทั้งทรงให้ปลูกป่าต้นน้ำ ลำธาร โดยทรงเสนอแนวทางปฏิบัติว่า ปลูกต้นไม้ที่ขึ้นอยู่เดิม ด้วยการศึกษากว่า พืชพันธุ์ไม้ดั้งเดิมมีอะไรบ้างแล้วปลูกแซม หรือทดแทนตามรายการชนิดต้นไม้ที่ได้ศึกษามา และให้งดปลูกไม้ฝัดแฉกไปจากถิ่นเดิม โดยไม่นำไม้แปลกปลอม ต่างพันธุ์ต่างถิ่นเข้ามาปลูก ถ้าหากยังไม่ได้มีการศึกษาอย่างแน่ชัดเสียก่อน สำหรับการปลูกป่าทดแทน เป็นอีกวิธีหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริ ให้นำไปปฏิบัติเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ โดยได้พระราชทานคำแนะนำให้มีการปลูกป่าทดแทน ตามสภาพภูมิศาสตร์ และสภาวะแวดล้อมของพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม การปลูกป่าทดแทนตามไหล่เขา บริเวณต้นน้ำ ลำธาร อ่างเก็บน้ำบนยอดเขา รวมทั้งการปลูกป่าเพื่อพัฒนา ลุ่มน้ำและแหล่งน้ำ การปลูกป่าโดยให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วม และการปลูกป่าเสริมธรรมชาติเพื่อเป็นการเพิ่มที่อยู่อาศัยแก่สัตว์ป่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในพื้นที่วิทยาเขตโป่งสลอด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทน์ภัส สุวรรณสินธุ์ อาจารย์สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร ได้นำคณะนักวิจัยและนักศึกษาทำการสำรวจพื้นที่ป่าชุมชนบ้านโป่งสลอด ในโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา บนพื้นที่ 470 ไร่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการเริ่มต้นของงานวิจัยทางด้านความหลากหลายของพรรณไม้ยืนต้น ในท้องถิ่นโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี ภายใต้การสนับสนุนของสถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยมีนายภัทร อินทรไพโรจน์ นักวิชาการป่าไม้ เป็นผู้ให้การต้อนรับ และนำทางทีมวิจัยสำรวจพื้นที่ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ หลังจากนั้นก็ได้ เดินป่าเพื่อดำเนินการสำรวจพรรณไม้ยืนต้น ชื่อท้องถิ่น และเก็บตัวอย่างไม้ยืนต้น ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน และนำตัวอย่างพรรณไม้แห้งไปตรวจสอบ และวิเคราะห์ชื่อที่หอพรรณไม้ สำนักงานหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นระยะเวลา ๒ ปี และยังคงได้ดำเนินการทำงานวิจัยเกี่ยวกับพรรณพืชในพื้นที่ป่าแห่งนี้อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

วิธีใช้หนังสือพรรณพฤกษชาติ

หนังสือพรรณพฤกษชาติในป่าโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี เล่ม ๑ ไม้ต้น เนื้อหาภายในเล่มประกอบด้วยพรรณไม้ดั้งเดิม (indigenous plant) ประเภทไม้ต้น (tree) ที่มีในป่าโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี จำนวน ๑๒๒ ชนิด (species) โดยจัดเรียงตามตัวอักษร ก-ฮ ของชื่อสามัญภาษาไทย หรือชื่อท้องถิ่น (common name) ที่นิยมใช้เรียกในบรรทัดแรก ซึ่งเขียนด้วยตัวหนังสือหนาและมีขนาดใหญ่ บรรทัดที่ ๒ ชื่อวิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย ชื่อสกุล (generic name) และ ชื่อคำระบุชนิด (specific epithet) รวมทั้งชื่อบุคคล หรือ กลุ่มบุคคลที่ตั้งชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชนั้น ตามลำดับ โดยพืชบางชนิดถูกจัดเป็นชนิดย่อย (subsp. = subspecies) หรือพันธุ์ (var. = variety) มีระบุไว้ตามหลังชื่อวิทยาศาสตร์ บรรทัดที่ ๓ ชื่อวงศ์ (family) ซึ่งสังเกตได้ว่า ลงท้ายด้วย -aceae ยกเว้นชื่ออนุรักษที่ไม่เป็นไปตามกฎ จะลงท้ายด้วย -ae และตามด้วยชื่อพื้นเมืองหรือชื่ออื่นๆ ที่แต่ละท้องถิ่นใช้เรียกชื่อพืชนั้นๆ มีรูปพรรณไม้ประกอบไปด้วยคำบรรยายลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของ ทรงพุ่ม กิ่งหรือใบ ดอก ผล หรือ และเมล็ด เพื่อให้ผู้ใช้ รู้จักลักษณะทางพฤกษศาสตร์ต่างๆ ของพืช และประโยชน์ หรือสรรพคุณทางยา เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ชนิดนั้น ส่วนบนของภาพพันธุ์ไม้มีชื่อของวงศ์และจะมีดัชนีชื่อพรรณไม้ เพื่อสะดวกในการใช้ ประกอบด้วย ดัชนีชื่อไทย ดัชนีชื่อวิทยาศาสตร์ ดัชนีชื่อวงศ์และ Index ในส่วนท้ายเล่ม

พรรณพฤกษชาติ ในป่าโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี

FLACOURTIACEAE

กรวยป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Casearia grewiifolia</i> Vent. var. <i>grewiifolia</i>
ชื่อวงศ์	FLACOURTIACEAE
ชื่อพื้นเมือง	ก้วย ขุนเหียง คอแลน ตวย ตวยใหญ่ ตานเสี้ยน ขุนเหียง ผ่าสาม ผีเสื้อหลวง สีเสื้อหลวง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง ๕-๑๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอด เป็นพุ่มกลมหรือรูปกรวยทึบ ลำต้นตรง เปลือกเรียบสีเทาหรือสีน้ำตาลอ่อน ใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับ ใบรูปขอบขนานหรือขอบขนานแกมรูปไข่ ปลายใบแหลม ด้านล่างมีขนนุ่ม แผ่นใบหนา ดอก สีขาว หรือสีเหลืองอมเขียว ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกตามกิ่งหรือซอกใบ ไม่มีก้านดอก ผล ผลสดแบบมีเนื้อหลายเมล็ด ทรงไข่ ผิวเรียบผนังบาง ผลสุกสีเหลือง แก่จัดจะแตกตามรอยประสานเป็น ๓ แฉก เมล็ดเป็นเหลี่ยม มีเนื้อหุ้ม สีสด

ประโยชน์

ดอก ใบแก้ไข้ แก้โรคผิวหนังคัน เมล็ดแก้ริดสีดวงทวาร และเบื่อปลา เปลือกใช้เป็นยาบำรุง น้ำมันจากเมล็ดรักษาโรคผิวหนัง

กระเจี๊ยะ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Hesperethusa crenulata Roem.

วงศ์

RUTACEAE

ชื่อพื้นเมือง

ขะแจะ ตุ่มตั้ง พญาया

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ยืนต้น ขนาดกลาง ลำต้นค่อนข้างตรง ต้นที่พบนั้นแตกกิ่งสาขาที่ประมาณ ๑-๓ เมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง ๑๕-๓๐ ซม. แต่ละกิ่งมีหนามแหลมคม จำนวน ๑ คู่ สองข้างของใบแต่ละชุด เปลือกของต้นมีสีน้ำตาลซีดแกมดำ มีรอยแตก กว้างและลึกตามแนวลำต้น ใบ เป็นใบประกอบแบบสามใบ แต่ต่อกันเป็นสามชั้นคล้ายจิ้งจกห้อยหัวลง และทาบติดต่อกัน แต่ละใบย่อยมีความกว้าง ๑-๑.๕ ซม. ยาว ๒-๒.๕ ซม. ขอบใบหยัก แต่ละชุดของใบประกอบแบบสามชั้นยาว ๙-๑๒ ซม. ดอก ออกประมาณเดือนพฤษภาคม มีขนาดเล็กสีขาว ผล มีสีน้ำตาลกลม เกือบเท่าขนาดของผลมะเขือพวง

ประโยชน์

เปลือกและเนื้อไม้ เป็นเครื่องหอมประพินผิวพรรณ ใบ ใช้ทำยารักษาลมบ้าหมู ผลแห้งใช้เป็นยาบำรุงกำลัง และรักษาไข้ ราก ใช้เป็นยาระบาย

ULMACEAE

กระเช้า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Holoptelea integrifolia Planch.

ชื่อวงศ์

ULMACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กระเจา กระเชา กระเขาะ กาจอ กาชาว ขะจาว
เจง ชะเจา พูควา มหาเหนียว ฮางคาว

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๑๕-๓๐ เมตร ผลัดใบ ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีน้ำตาลปนเทา มีช่องอากาศเป็นจุดกลมเล็กๆ สีขาว มองเห็นได้ง่าย เรือนยอด เป็นพุ่มทรงรูปไข่กว้าง ค่อนข้างทึบ ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปรีป้อม กว้าง ๕-๘ ซม. ยาว ๘-๑๔ ซม. โคนใบมนหรือป้าน ปลายใบ เรียวแหลม ก้านใบยาวประมาณ ๑ ซม. มีขนปกคลุม ดอก ดอกเล็กสีม่วงเข้มออกรวมกันเป็นกระจุกตามง่ามใบ ผลแห้ง สีน้ำตาล แบบมีปีกล้อมรอบ รูปโล่แบน ปลายแยก ๒ แฉก กว้างประมาณ ๒-๓ ซม.

ประโยชน์

ไม้ใช้ทำสิ่งก่อสร้างที่อยู่ในร่ม ทำเครื่องมือทางการเกษตร พานท้ายป็น เปลือก ทำยารักษาโรคเรื้อนของสุนัข กำจัดเห็บ หมัด กันตัวไร และเป็นยาแก้ปวดตามข้อ

กระโดน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Careya sphaerica Roxb.

ชื่อวงศ์

LECYTHIDACEAE

ชื่อพื้นเมือง

ปุย ปุยขาว ปุยกระโดน หูกวาง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง ผลัดใบ สูง ๘-๒๐ เมตร มีทรงพุ่มค่อนข้างกลมและแตกกิ่งมาก กิ่งอ่อนค่อนข้างเป็นเหลี่ยม เกลี้ยงและมีรอยแผลของก้านใบที่หลุดร่วง ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนเป็นกระจุกที่ปลายยอดคล้ายหูกวาง รูปไข่กลับกว้าง ๖-๑๒ ซม. ยาว ๑๒-๒๐ ซม. ปลายใบค่อนข้างกลมและมีติ่งใบ โคนใบแหลมสอบแคบ ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา สีเขียว ก้านใบอวบแบนยาว ๒-๓ ซม. ใบแก่ก่อนร่วงสีแสด ดอก สีขาว มีกลิ่นหอมอ่อนๆ ออกเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง หรือเหนือรอยแผลของก้านใบที่หลุดร่วง ดอกประกอบด้วยกลีบเลี้ยง ๔ กลีบ รูปขอบขนานกึ่งรูปไข่ยาว ๑ ซม. เกสรเพศผู้จำนวนมาก ผล รูปกลมรี ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๕-๘ ซม. ผิวเรียบเปลือกหนา ผลมีเนื้อสีเขียว สุกเป็นสีน้ำตาล เมล็ดแบนสีน้ำตาลมีหลายเมล็ด

ประโยชน์

ดอก เป็นยาบำรุงกำลังหลังจากคลอดบุตร แก้กัวด แก้อิโ ชุ่มคอ ใบ มีรสฝาด ใช้ใส่แผล ผล มีรสจืดเย็น เป็นยาช่วยย่อยอาหาร เปลือกต้นใช้สมานแผล แก้กิล็ดเมื่อย แก้อักเสบจากงูกัด เมล็ด มีรสฝาดแก้พิษต่างๆ

FABACEAE-MIMOSOIDEAE

กระถินไทย

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lam.) de Wit
ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย	FABACEAE-MIMOSOIDEAE
ชื่อพื้นเมือง	กระถินยักษ์ สะตอเบา สะตอเทศ สะตอบ้าน กระถินดอกขาว

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง ๓-๑๐ เมตร ไม่ผลัดใบ เปลือกเรียบสีเทา ไม่ค่อยแตกกิ่งก้านสาขา เรือนยอดรูปไข่ หรือรูปกลม ใบ ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น เรียงสลับ ยาว ๑๒-๒๕ ซม. แกนกลางใบ ประกอบมีขน แยกแขนง ๓-๑๐ คู่ เรียงตรงข้าม มีใบย่อย ๕-๒๐ คู่ ใบย่อยรูปแถบ หรือรูปขอบขนานแกมรูปแถบ ปลายใบ แหลม โคนใบเบี้ยว ขอบใบมีขน ผิวใบด้านล่างมีขน ดอก ออกเป็นช่อซี่ร่มประจบ ตามซอกใบอัดแน่นเป็นกระจุกกลม มี ๑-๓ ช่อ มีกลีบเลี้ยง ๕ กลีบ โคนกลีบติดกันเป็นรูประฆัง ปลายแยกเป็นรูปสามเหลี่ยมเล็กๆ กลีบดอก ๕ กลีบ สีขาว มีขน ผล ฝักแบนแห้ง กว้าง ๑.๔- ๒.๐ ซม. ยาวประมาณ ๒๐ ซม. ปลายฝักแหลม โคนฝักสอบ ฝักแก่แตก ตามยาว เมล็ดรูปไข่ แบน สีน้ำตาล

ประโยชน์

ยอดและฝักอ่อนรับประทานเป็นผัก เมล็ดนำมาทำเครื่องประดับ ดอกกรสมัน บำรุงตับ รากรสจืด ฝื่อน ขับลม ขับระดูขาว เป็นยาอายุวัฒนะ

กระท่อมโคก

ชื่อวิทยาศาสตร์

Mitragyna rotundifolia (Roxb.) Kuntze

ชื่อวงศ์

RUBIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กระท่อมเนิน กว้างตุ้ม กายุมักกา แก่นเหลือง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงกลาง สูง ๘-๑๒ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดรูปไข่ ลำต้นเปลาตรง เปลือกนอกสีเทาอ่อนหรือเทาปนเขียวตกละเอียดเป็นแผ่นบางๆ หลุดร่วงง่าย คงเหลือแต่รอยแผลเป็นหลุมตื้นๆ ใบ ใบเดี่ยว เรียงเป็นคู่ตรงข้ามกัน ขนาดใหญ่ค่อนข้างกลมกว้าง ๗-๒๒ ซม. ยาว ๑๑-๑๒ ซม. ปลายใบมนหรือกลม โคนใบหยักเว้าเข้า แผ่นใบค่อนข้างหนา ผิวใบด้านบนเกลี้ยงหรือมีขนประปราย ด้านล่างมีขนสีเทานุ่ม ใบแห้งสีน้ำตาลแดง เส้นแขนงใบข้างละ ๘-๑๐ เส้น ก้านใบยาว ๑.๕-๖ ซม. ดอก สีเหลือง ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกแน่นตามปลายกิ่ง แต่ละช่อมีหูใบ ๑ คู่ กลีบดอกและกลีบเลี้ยงปลายแยกเป็น ๕ แฉก ช่อดอกบานเต็มที่กว้าง ๑.๕-๒ ซม. ผล ผลแห้ง ทรงกลม ขนาด ๒.๕ ซม. ผิวแข็งอัดรวมกันเป็นก้อนกลมๆ แต่ผิวของผลไม่เชื่อมติดกัน เมล็ดมีปีก

ประโยชน์

เป็นสมุนไพรแก้ไข้ ลดความดันโลหิต

RUBIACEAE

กระถุ่มนา

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Anthocephalus diversifolia</i> (Wall. ex G. Don.) Havil.
ชื่อวงศ์	RUBIACEAE
ชื่อพื้นเมือง	กระถุ่มตง กระถุ่มน้ำ กาคูม ต่ำ ตุ่มชะ ตุ่มน้อย ตุ่มน้ำ ถ่มพาย ท่อมขี้หมู ท่อมนา โทมน้อย กระท่อมขี้หมู

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง ผลัดใบ สูง ๘-๑๕ เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มกลม แตกกิ่งต่ำ ลำต้นคดหรือเปลาตรง เปลือกนอกสีเทา มีรูระบายอากาศขนาดใหญ่ ทำให้เปลือกขรุขระ เปลือกในสีเหลืองอ่อน ใบ ใบเดี่ยว ออกตรงข้ามเวียนสลับตั้งฉากกัน รูปไข่หรือรูปรี กว้าง ๓-๗ ซม. ยาว ๕-๑๒ ซม. โคนใบมน ปลายใบมน ขอบเรียบ ก้านใบยาว มีหูใบระหว่างก้านใบ ดอก ออกดอกเดี่ยว ลักษณะเป็นช่อกระจุกกลม มีดอกเล็กอัดแน่นเป็นทรงกลม โคน กลีบดอกเชื่อมกันเป็นหลอด ปลายแยก ๕ แฉก สีเหลืองนวล มีกลิ่นหอม ผล มีขนาดเล็ก ผิวแข็ง อัดรวมกันเป็นก้อนกลม ผิวขรุขระเมื่อผลแห้งและแตกออก เมล็ดมีปีก

ประโยชน์

ใบ แก้ท้องร่วง แก้บิดมูกเลือด และปวดมวนท้อง ช่วยลดความดันโลหิต และออกฤทธิ์ขับปัสสาวะ และกล้ามเนื้อ เปลือกต้น รักษาโรคผิวหนังทุกชนิด แก้มะเร็ง คุตทะราด และแก้บิดมูกเลือด

กระพี้เภาควาย

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Dalbergia cultrata</i> Graham ex Benth.
ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย	FABACEAE-PAPILIONOIDEAE
ชื่อพื้นเมือง	กระพี้ ก่าพี้ เกิดเขากวาย เกิดดำ จักจั่น อีเต่า อีเม็งไบมน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดใหญ่สูง ๑๕-๒๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มทรงกระบอก ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีเทานวล เรียบหรือแตกเป็นสะเก็ด ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ เรียงสลับ ซ่อใบยาว ๑๐-๑๕ ซม. มีใบย่อย ๗-๑๓ ใบ รูปขอบขนานรูปไข่กลับกว้าง ๑.๕-๒ ซม. ยาว ๒.๕-๔.๕ ซม. ปลายใบมนและหยักเว้า โคนใบสอบมน ดอก สีขาวอมชมพูอ่อน ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนง ตามซอกใบใกล้ปลายกิ่งพร้อมทั้งแตกใบอ่อน กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ กลีบดอก ๕ กลีบ ผล เป็นฝักแห้ง รูปทรงคล้ายกระสวยแบน ปลายและโคนฝักมน กว้าง ๒ ซม. ยาว ๕-๑๐ ซม. ฝักโค้งงอเล็กน้อย มี ๑-๓ เมล็ด

ประโยชน์

เนื้อไม้แกัร้อนใน แกัไข้ ดับพิษร้อน ทำเครื่องแกะสลักและเครื่องมือได้สวยงาม

กระพี้จั่น

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Millettia brandisiana* Kurz
 ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย FABACEAE - PAPILIONOIDEAE
 ชื่อพื้นเมือง จั่น พี้จั่น ปี้จั่น ปี้จั่น

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๘-๒๐ เมตร ผลัดใบ แต่ผลิใบใหม่เร็ว เปลือกค่อนข้างเรียบ สีเทาอมน้ำตาล แตกเป็นสะเก็ดเล็กๆ ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ เรียงสลับ ใบย่อย ๖-๘ คู่ เรียงตรงข้าม ใบย่อยรูปขอบขนาน กว้าง ๐.๘-๑.๗ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ เส้นแขนงใบข้างละ ๖-๑๐ เส้น ก้านใบย่อยยาว ๒-๓ มม. ดอก สีม่วงแกมขาว ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนง ตามปลายกิ่งและเหนือรอยแผลใบ ช่อยาว ๗-๒๒ ซม. กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันคล้ายรูปประฆัง ปลายแยกเป็น ๕ แฉก สีม่วงดำ กลีบดอก ๕ กลีบ เกสรเพศผู้ ๑๐ อัน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๐.๘-๑ ซม. ผล ผลเป็นฝักแห้งแตก ทรงขอบขนานปลายแหลม ขอบฝักเป็นเส้นหนาแข็ง สีน้ำตาลแกมเหลือง กว้าง ๒-๒.๕ ซม. ยาว ๑๐-๑๔ ซม. เมล็ดกลมแบน

ประโยชน์

ใช้ในการก่อสร้างและทำเยื่อกระดาษทำดอกไม้ประดิษฐ์

ก้อม

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Ehertia laevis</i> Roxb.
ชื่อวงศ์	BORAGINACEAE
ชื่อพื้นเมือง	กอม ก่ายคอม ไก่ก้อม ค่อม ค้อม สะคาโคก ตั่งบี้ น้ำลายควาย หมัน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดใหญ่ สูงได้ถึง ๒๕ เมตร ผลัดใบ ให้ร่มเงาดี เปลือกเรียบสีเทา ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่ รูปรี หรือรูปไข่กลับ กว้าง ๔-๗ ซม. ยาว ๖-๑๐ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมน สอบ หรือเว้าเข้า ผิวใบด้านบนเกลี้ยงเป็นมัน ด้านล่างสาบคาย ขอบใบมักเป็นคลื่น เส้นแขนงใบข้างละ ๕-๗ เส้น ก้านใบ ยาว ๑.๕-๓ ซม. ดอก สีขาวถึงเหลืองอ่อนออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกซ้อนตามปลายกิ่งหรือใกล้ปลายกิ่ง ช่อยาว ๕-๑๐ ซม. กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปประฆัง ปลายแยกเป็น ๕ แฉก มีขนทั่วไป กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดสั้น ปลายเว้าเป็น ๕ แฉก เกสรเพศผู้ ๕ อัน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๓-๕ มม. ผล ผลสดแบบมีเนื้อเมล็ดเดียว ค่อนข้างกลม ปลายแหลมเล็กน้อย สีเขียว ขนาด ๔-๘ มม. ผิวเรียบเป็นมัน เมล็ดรูปกลมแบน

ประโยชน์

รากผสมรากตัวขน ต้มน้ำดื่ม แก้เจ็บหน้าอก

SAPOTACEAE

โกศ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Manilkara hexandra</i> (Roxb.) Dubard
ชื่อวงศ์	SAPOTACEAE
ชื่อสามัญ	Milky tree

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๑๕-๒๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดแน่นทึบเป็นพุ่มกลม ลำต้นและกิ่งมักคดงอ ต้นเล็กมีกิ่งคล้ายหนาม มีน้ำยางขาว เปลือกสีน้ำตาลอมเทาหรือสีคล้ำ แตกเป็นร่องลึกตามยาวหรือเป็นสีเหลี่ยม ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนเป็นกลุ่มตามปลายกิ่ง ใบรูปไข่กลับ กว้าง ๒.๕-๖ ซม. ยาว ๕-๑๒ ซม. ปลายใบมนกว้างและหยักเว้า โคนใบมน แผ่นใบหนา ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้มเป็นมัน ด้านล่างสีนวล เส้นแขนงใบเรียงขนานถี่เห็นไม่ชัดเจน ก้านใบยาว ๑.๖-๒ ซม. ดอก สีขาวหรือเหลืองอ่อนมีกลิ่นหอมออกเป็นดอกเดี่ยวหรือเป็นช่อแบบกระจุกสั้นๆ ตามซอกใบ หรือเหนือรอยแผลใบ ดอกห้อยลง กลีบเลี้ยงเรียงเป็น ๒ ชั้นๆ ละ ๓ กลีบ กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น ๖ แฉก ดอกบานเต็มที่กว้าง ๐.๘-๑.๒ ซม. ผล ผลสดแบบมีเนื้อทรงรีกว้าง ๐.๘-๑.๑ ซม. ยาว ๑.๔-๒ ซม. ผลสุกสีเหลืองอมส้ม มี ๑-๒ เมล็ด

ประโยชน์

ผลสุกกินได้ เนื้อไม้ใช้ในการทำเครื่องมือเกษตรกรรม

ขี้ขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Haldina cordifolia (Roxb.) Ridsdale

ชื่อวงศ์

RUBIACEAE

ชื่อสามัญ

Haldu

ชื่อพื้นเมือง

ก้วัว กระทุ่มข้วัว กระทุ่มแดง กาวขาว เก้วัว
ชะเผ้า ข้าว ควัว ตุ่มก้วัว ตุ่มก้านแดง
ตองแดงเหลือง ฝ้าตองเหลือง ล่องเลาะ ว้าว

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงใหญ่สูง ๑๕-๓๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มโปร่ง โคนต้นเป็นพูพอน เปลือกเรียบหนา สีเขียวอ่อนปนเทา กิ่งแตกตั้งฉากหรือเกือบตั้งฉากกับลำต้น ตามกิ่งอ่อน มีรอยแผลใบเห็นชัด ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม สลับตั้งฉาก ใบรูปหัวใจกว้าง ๘-๑๐ ซม. ยาว ๑๖-๑๗ ซม. ปลายใบหยักเป็นติ่งสั้นๆ โคนใบเว้า แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบนมีขนสากและสีเข้มกว่าผิวใบด้านล่างซึ่งมีขนสีเทานุ่ม เส้นแขนงใบด้านละ ๕-๙ เส้น ก้านใบยาว ๖-๘ ซม. ดอก สีเหลือง มีกลิ่นหอมอ่อนๆ ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกแน่น ช่อดอกยาว ๔-๖ ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ

๕ กลีบ ช่อดอกบานเต็มที่กว้าง ๑.๕-๒.๕ ซม. ผล ผลเล็ก ผิวแข็งรวมกันอยู่บนก้านช่อเป็นก้อนกลม เมล็ดมีปีก

ประโยชน์

รากใช้ทำยาแก้โรคผิวหนัง ยอดอ่อนรับประทาน แก้ปวดศีรษะ ใบสดตำคั้นใส่แผล ฆ่าตัวหนอน

MORACEAE

ข่อย

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Streblus asper</i> Lour.
ชื่อวงศ์	MORACEAE
ชื่อพื้นเมือง	ชะโยเส่ ตองชะแห่น สัมพอ สนนาย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง ๕-๑๕ เมตร ไม้ผลัดใบ เรือนยอดรูปทรงกลม หรือ รูปทรงกระบอก กิ่งก้านสาขามาก กิ่งอ่อนมีขนสาก เปลือกนอกสีเทา เปลือกในสีขาว มีเส้นใย เมื่อสับเปลือก มียางสีขาว ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปรีแกมรูปไข่กลับ โคนและปลายใบสอบทู่ ผิวสาก ขอบใบจักเป็นฟันเลื่อย ก้านใบสั้น ใบอ่อนสีเขียวอ่อนใสใบแก่สีเขียวเข้ม ดอก ดอกเล็กออกเป็นช่อตามปลายกิ่งออกเดี่ยวๆ แต่รวมกันเป็นกระจุก มีสีขาวหรือเหลืองอ่อน ดอกแยกเพศอยู่ต่างดอก ผล ผลสด ทรงกลม เป็น ๒ พูเล็ก มีเนื้อเยื่อหุ้มผล ผลแก่จัดสีเหลืองมีรสหวาน เมล็ดกลมแข็งๆ ซ่อนอยู่ในเนื้อเยื่อหุ้มผล ๑ เมล็ด

ประโยชน์

กิ่งสดขนาดเล็กใช้สีฟัน เนื้อไม้แปรรูปกระดาษข่อย รสเมาเบื่อ แก้บาดแผล ขับปัสสาวะ ขับเมือกมันในลำไส้ แก้ไตพิการ ทำให้คลื่นเหียนอาเจียน บำรุงหัวใจ ฆ่าพยาธิ แผลเน่าเปื่อย เปลือก รักษาฟัน แก้ปวดฟัน แก้เหงือกบวม รักษาเหงือกและฟัน แก้รำมะนาด แก้ริดสีดวงทวาร ถอนพิษสัตว์กัดต่อย โรคมิวหนัง เป็นยาอายุวัฒนะ ใบ ถอนพิษเมาเบื่อ หรือ อาหารแสลง ยาระบาย อ่อนๆ แก้กระหายน้ำ แก้ปวดประจำเดือน ผล แก้โลหิตและลม เมล็ด ขับลมในลำไส้ ยาบำรุงธาตุท้องขึ้น อืดเฟ้อ ขับผายลม

จับทองพยับขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Suregada multiflorum (A.Juss) Baill.

ชื่อวงศ์

EUPHORBIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กระดุก ขนุนดง ขอบนางนึ่ง ชันทสกร ชันทอง ข้าวตาก ขุนทอง
 คุณทอง โจ่ง ช้องรำพัน ดูกไทร ดูกไม้ ดูกหิน ดูกไหล ทุเรียนป่า
 ป่าชำหมอง เหล่ปอ ไผ่มะดุก มะดุกดง มะดุกเลื่อม ยางปลอก
 ยายปลุก สลอดน้ำ หมากดุก เหมือนอดโรค สอสะพายควาย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง ๓-๗ เมตร ไม้ผลัดใบ เรือนยอดรูปไข่ทึบ เปลือกเรียบสีเทา
 ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ปลายใบแหลม แผ่นใบหนาเกลี้ยงเป็นมัน ดอก สีเขียวอ่อน หรือเหลืองอ่อน
 มีกลิ่นหอม ดอกรวมกันเป็นช่อ ดอกแยกเพศอยู่ต่างต้น ไม่มีก้านดอก ผล ทรงกลมเกลี้ยง
 เป็นพู่ ๓ พู ผลแก่สีเหลืองแตกตามรอยประสาน เมล็ดค่อนข้างกลม มี ๓ เมล็ด

ประโยชน์

เนื้อไม้แก้ลมพิษ แก้กามโรค แก้โรค
 ผิวหนังทุกชนิด เปลือกเป็นยา บำรุงเหงือกและ
 ฟัน

FLACOURTIACEAE

ขนานาง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Homalium tomentosum (Vent.) Benth.

ชื่อวงศ์

FLACOURTIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กะนาง ตะนาง ค่านาง โคน ช้างเผือกหลวง เซพลู้
ปะหังง เป็ยตะนาง เป็ยขนาง เป็ยค่างไห้
เปลือย ลิงจ้อ แลนไห้

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงใหญ่ ผลัดใบ สูง ๑๕-๓๐ เมตร ลำต้น
เปลือย เปลือกสีเทาขาวนวล เรือนยอดเป็นพุ่มทึบ กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาล
นุ่ม ใบ เดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบย่อยรูปไข่กลับ กว้าง ๕-๑๓ ซม.
ยาว ๑๐-๒๐ ซม. ขอบใบหยักคล้ายฟันเลื่อย ดอก เล็ก สีเหลืองอ่อน
ออกรวมกัน เป็นช่อ แบบช่อเชิงลด ตามง่ามใบและปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง
และกลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วย ปลายเกสรเพศผู้มีสีชมพู มีขน
ทั้งสองด้าน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๓-๕ มม. ผล แห้ง มีฐานดอกขยาย
คล้ายปีกติดที่ขั้วผล เมล็ดเล็กมาก

ประโยชน์

เนื้อไม้ สีน้ำตาลอมเหลือง แข็งเหนียว ใช้ทำเครื่องเรือน
เสา ตั้วเครื่องมือทางการเกษตร

จันทน์

ชื่อวิทยาศาสตร์

Zollingeria dongnaiensis Pierre

ชื่อวงศ์

SAPINDACEAE

ชื่อพื้นเมือง

จันทน์

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูงถึง ๑๔ เมตร ผลัดใบ เปลือกสีน้ำตาลอ่อน ค่อนข้างหยาบ ใบ ประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงสลับ มี ๕-๘ คู่ มีใบย่อย ใบเรียงสลับ แผ่นใบย่อยรูปรี รูปไข่กลับ หรือรูปขอบขนาน กว้าง ๒.๕-๖ ซม. ยาว ๕-๑๒ ซม. ปลายมนหรือกลม โคนสอบแคบมักเบี้ยว ขอบเรียบ ผิวใบมีขนนุ่ม ดอก สีขาว มีกลิ่นหอมอ่อนๆ แยกเพศ ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนง ตามง่ามใบหรือที่ปลายยอด ยาวถึง ๒๑ ซม. กลีบเลี้ยงสีเขียว ๕ กลีบ กลีบดอก ๕ กลีบ ดอกมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ ๐.๔ ซม. ผล แห้งสีน้ำตาลอ่อน มีครีบบางคล้ายปีก กว้าง ๒-๒.๕ ซม. ยาว ๓-๓.๕ ซม. เมล็ดรูปไข่

ประโยชน์

เปลือกต้นแก้ไข้ ดับพิษร้อน แก้หวัด เปลือกหน้างบางๆ แช่น้ำแล้วคนทำให้เกิดฟอง ฟองใช้พอกศีรษะเด็ก แก้หวัดหรือใช้ทำความสะอาดซักผ้าได้

MELIACEAE

ไม้ฝ้าย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Walsura robusta Roxb.

ชื่อวงศ์

MELIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กัตลันลิง ขี้มอด คอมเฮาะ แคว้งที่ แดงดง ตะไล
แก้วดง ทองว่า น้านุ่น พญาไก่เถื่อน มะเฟืองป่า
ยามฝ้าย ลำไยป่า หมักแดงดง หว่าส้ม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูงถึง ๒๕ เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มค่อนข้างกลม ลำต้นเปลาตรง เปลือกนอกเรียบ สีน้ำตาล มีช่องระบายอากาศจำนวนมาก ใบ ประกอบรูปขนนก ปลายคี่ แกนใบยาว ๘-๑๒ ซม. ใบย่อย ๓-๕ ใบ แผ่นใบย่อยรูปใบหอกแกมรูปขอบขนานถึงรูปรี มักเบี้ยว กว้าง ๔-๕.๗ ซม. ยาว ๑๑-๑๕ ซม. ปลายเรียวแหลม โคนมนถึงแหลมกว่า เส้นแขนงใบย่อย ๔-๕ คู่ ผิวใบเกลี้ยง ก้านใบย่อยยาว ๑-๔.๕ ซม. ใบย่อยที่ปลายมีก้านใบยาวกว่าใบย่อยอื่น ดอก เล็ก สีเหลืองนวล ออกเป็นช่อแยกแขนงตามง่ามใบ ยาวประมาณ ๓-๖ ซม. ผล ค่อนข้างกลม เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๑ ซม. เมื่อสุกสีเหลือง เมล็ดมีเยื่อหุ้ม สีน้ำตาลแดง เมล็ดรูปไข่

ประโยชน์

ผลเป็นอาหารของสัตว์ได้ ผลสุกมีรสหวานอมเปรี้ยวถ้ากินมากจะกัตลัน

คางคากัด

ชื่อวิทยาศาสตร์

Arfeuillea arborescens Pierre

ชื่อวงศ์

SAPINDACEAE

ชื่อพื้นเมือง

หมากเล็กหมากน้อย ช้างเผือก ตะไต้ ตะไล คางคา สมุกกุย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๘-๒๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดรูปไข่ทึบ เปลือกสีเทาอมดำ เรียบหรือแตก ล่อนเป็นแผ่น ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคู่ เรียงสลับ ใบย่อย เรียงตรงข้ามหรือเยื้องกัน ๔-๕ คู่ ใบรูปไข่หรือรูปใบหอก กว้าง ๒.๕-๔ ซม. ยาว ๔.๕-๗ ซม. ปลายใบเป็นติ่งแหลมหรือเรียวแหลม โคนใบ สอบหรือเบี้ยว ขอบใบเป็นคลื่น แผ่นใบบางสีเขียวเข้มเป็นมัน ผิวใบด้านล่างสาบมือ เส้นแขนงใบข้างละ ๑๐-๑๒ เส้น ก้านใบย่อยยาว ๒-๖ มม. ดอก สีน้ำตาล มีกลิ่นหอมอ่อนๆ ดอกออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนง ที่ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว ๓๐-๔๐ ซม. กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ กลีบดอก ๒-๔ กลีบ ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑-๑.๕ ซม. ผล ผลแห้งแก่แตก สีน้ำตาลมีปีก ๓ ปีก ขนาด ๓-๕.๕ ซม. มี ๓ เมล็ดต่อผล เมล็ดค่อนข้างกลมสีดำ

ประโยชน์

เปลือกแก้พุพอง น้ำเหลืองเสียและแก้โรคผิวหนังเปียยเน่า แก้อ่อนใน เจริญอาหาร แก่นฝนกับ น้ำกินเป็นยาฆ่าพยาธิ ต้มน้ำอาบ ช่วยรักษาอาการคัน แสบร้อนตามผิวหนัง และโรคขางในเด็กเล็ก

CAPPARACEAE

ค้อนกลอง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Capparis grandis</i> L.f.
ชื่อวงศ์	CAPPARACEAE
ชื่อพื้นเมือง	-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กหรือขนาดกลาง สูง ๔.๕-๑๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดแผ่กว้างพุ่มใบห้อยลง ลำต้นมักคดงอ กิ่งก้านมีหนามโค้ง ส่วนกิ่งก้านและใบที่ยังอ่อนจะมีขนสั้นนุ่มสีเหลืองอ่อน เปลือกสีเทาอมน้ำตาลแตกเป็นร่องลึก และเป็นสันตามยาวลำต้น ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปรีหรือรูปไข่ กว้าง ๒-๖.๕ ซม. ยาว ๕-๑๓ ซม. ปลายใบแหลมโคนใบรูปลิ้ม ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย ผิวใบด้านบนสีเขียวเป็นมันเห็นร่องเส้นใบชัดเจน ด้านล่างมีขนละเอียด เส้นแขนงใบข้างละ ๔-๕ เส้น ก้านใบยาว ๐.๗-๑.๕ ซม. มีขน ดอก สีขาว ออกเป็นช่อแบบช่อซี่ร่มตามปลายกิ่งหรือตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 4 กลีบ รูปรีกว้างและโค้ง กว้าง ๔ มม. ยาว ๕-๖ มม. สีขาว มีขนที่กลีบนอก กลีบดอก ๔ กลีบ รูปไข่กลับ กว้าง ๓ มม. ยาว ๘ มม. โคนกลีบแคบปลายยมนกลมมีขน เกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านชูเกสรเพศเมียยาว ๑๐-๒๕ มม. ก้านดอกย่อยยาว ๑.๕-๒ ซม. ดอกบานเต็มที่ กว้าง ๑.๔-๑.๘ ซม. ผล ผลสดแบบมีเนื้อ ทรงกลม ขนาด ๑.๒-๔.๕ ซม. ผิวผลเรียบ ผลแก่สีม่วงอมชมพู ก้านผลช่วงล่างยาว ๒-๓ ซม. ช่วงบนยาว ๓ ซม. หนา ๕-๖ มม. มี ๑-๖ เมล็ด ขนาด ๘-๑๓ มม.

ประโยชน์

ดอกและผลสวยงาม ใช้ปลูกเป็นไม้ประดับได้

คาง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Albizia lebbekoides (DC.) Benth.

ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย

FABACEAE-MIMOSOIDEAE

ชื่อพื้นเมือง

คาง จามรีดง จามรีป่า

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๑๕-๒๐ เมตร ผลัดใบ โคนเป็นพุ่ม ใบ เป็นช่อดอกเรียวยาวสีขาวอมฟ้า มีช่องระบายอากาศเป็นรูและเป็นร่องยาวทั่วไปลำต้นมีรอยแผล ใบ ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ปลายคู่เรียงสลับโคนก้านช่อดอกใบย่อยรูปขอบขนานและรูปเคียว ๑๕-๒๕ คู่ เรียงตรงข้าม ปลายใบแหลมหรือมนโคนใบเบี้ยว ขอบใบเรียบใบเกลี้ยง ไม่มีก้านใบย่อย ดอก สีขาวมีกลิ่นหอม ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนงตามซอกใบและปลายกิ่ง ช่อดอกย่อยเป็นช่อแบบช่อกระจุกแน่นมี ๑๐-๑๕ ช่อ กลีบเลี้ยงรูปประฆัง ปลายแยกเป็น ๕ แฉก กลีบดอกเป็นหลอดถึงรูปปากแตรแคบมีขนปกคลุม ปลายแยกเป็น ๕ แฉก ผล ผลเป็นฝักแห้งแตกแบน สีน้ำตาลเข้ม ผิวเกลี้ยง เมล็ดนูนเรียงตามขวางหลายเมล็ด

ประโยชน์

ใบแก้อาเจียน ดอกแก้ปวดบาดแผล แก้ฟกบวม และพิษงู เปลือกแก้แผลเน่าเปื่อย บวม แผลโรครื้อน เปลือกไม้ให้สีย้อมสีแดง ทนต่อแมลง

RUBIACEAE

คำมอกน้อย

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Gardenia obtusifolia</i> Roxb. ex Kurz
ชื่อวงศ์	RUBIACEAE
ชื่อพื้นเมือง	กรบอก กระมอบ ไข่เน่า คมขวาน ฝรั่งเศส พญาผ้าดำ พุดนา พุดน้ำผึ้ง สีดาโลก

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง ๔-๘ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดโปร่ง ยอดอ่อนมียางเหนียว เปลือกบางสีเทาดำ แตกเป็นแผ่นบางตามลำต้น ใบ ใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับหรือรูปขอบขนาน กว้าง ๓-๖ ซม. ยาว ๖-๑๔ ซม. ปลายใบแหลมโคนใบมน แผ่นใบมีขนหยาบๆ กระจาย ทั้ง ๒ ด้าน ขอบใบเรียบ เส้นแขนงใบข้างละ ๘-๑๐ เส้น ก้านใบสั้นมาก หูใบเชื่อมติดกันเป็นแผ่น ดอก สีขาวนวลแล้วเปลี่ยนเป็นสีเหลือง มีกลิ่นหอมออกเป็นดอกเดี่ยวที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงสีเขียวอ่อน ๕ กลีบ กลีบดอก ๕ กลีบ โคนเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวย ดอกบานเต็มทีกว้าง ๕-๖ ซม. ผล ผลแห้งไม่แตก สีน้ำตาลแกมเขียว รูปทรงรี แกมขอบขนาน กว้าง ๑.๕-๒.๕ ซม. ยาว ๒.๗-๔.๕ ซม. เปลือกแข็ง ปลายผลมีกลีบเลี้ยงติดอยู่ ๕ กลีบ มีหลายเมล็ดต่อผล

ประโยชน์

เป็นพืชสมุนไพร ลำต้นย่างไฟให้เหลืองต้มน้ำดื่มเป็นยาเจริญอาหาร

คูณ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Cassia fistula L.

ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย

FABACEAE-CAESALPINIOIDEAE

ชื่อพื้นเมือง

ราชพฤกษ์ ชัยพฤกษ์ ลมแล้ง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ผลิตใบ สูง ๘-๑๕ เมตร กิ่งอ่อนเกลี้ยง เปลือกเรียบสีเทา เนื้อไม้สีแดงอมเหลือง ใบ ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงสลับ มีใบย่อย ๓-๘ คู่ เรียงตรงข้าม รูปไข่หรือ รูปขอบขนานแกมรูปไข่ ปลายแหลม โคนมน กว้าง ๔-๘ ซม. ยาว ๗-๑๕ ซม. ดอก ช่อ แบบช่อกระจุกยาว ออกตามซอกใบหรือใกล้ปลายกิ่ง ห้อยลง สีเหลือง กว้าง ๔-๕ ซม. ยาว ๒๐-๔๕ ซม. มีกลีบเลี้ยง ๕ กลีบ รูปรีแกมรูปไข่สีเขียว กลีบดอก ๕ กลีบ รูปไข่ มีก้านสั้นๆ สีเหลือง ผล เป็นฝักสีดำทรงกระบอกยาว ๒๐-๖๐ ซม. เส้นผ่านศูนย์กลาง ๑.๕-๒.๕ ซม. เมล็ดจำนวนมาก มีเนื้อหุ้มเมล็ดสีดำ เมล็ดรูปรีแบน

ประโยชน์

เนื้อหุ้มเมล็ดแก้ท้องผูก ขับเสมหะ ดอกแก้ไข้ เป็นยาระบาย รากและแก่นขับพยาธิไส้เดือน เปลือกและเนื้อไม้ใช้บดทาฝีตามร่างกาย ปูกลเป็นไม้ประดับ เนื้อไม้ใช้ทำเสา ล้อเกวียน

RUBIACEAE

เคด

ชื่อวิทยาศาสตร์

Catunaregam tomentosa (Blume ex DC.) Tirveng.

ชื่อวงศ์

RUBIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

หนามแท่ง เกล็ด เกล็ดทู่ กะแทง แท้ง ระเวียง หนามเคด

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก ผลัดใบ สูง ๕-๑๐ เมตร มีหนามแข็งเป็นคู่ๆ ยาว ๒-๕ ซม. กิ่งอ่อนและยอดอ่อนมีขนนุ่มสีน้ำตาล มีหูใบสามเหลี่ยมที่โคนก้านใบ ลำต้นตั้ง เปลาตรงจนถึงคดงตามสภาพดินและนิเวศนั้นๆ เปลือกนอกสีเทาจนถึงดำ แตกเป็นเกล็ดแบบร่างแหเปลือกในสีน้ำตาลแดง ใบ ใบเดี่ยว รูปไข่กลับ ออกเป็นคู่ตรงข้าม แต่ละคู่ตั้งฉากกันและกัน ขนาดใบกว้าง ๑.๕-๒.๕ ซม. ยาว ๓-๔ ซม. โคนใบสอบ ปลายใบมนกว้าง มีติ่งหนามเล็กๆ มีขนนุ่มทั้งสองด้าน ท้องใบสีนวลขาว ขอบใบเรียบ ผลิใบพร้อมดอก ดอก เป็นดอกเดี่ยวออกตามปลายกิ่ง บานเต็มที่กว้าง ๒-๓ ซม. กลีบรองดอกรูปถ้วย ปลายกลีบดอกแยกกันเป็นอิสระ ๙ กลีบ สีขาวและสีเหลือง มีกลิ่นหอม ผล ผลสดรูปกลม หรือรูปรี ขนาดของผล ๔.๕-๕.๕ ซม. มีขนนุ่มสีน้ำตาลหนาแน่นทั้งผล ปลายผลมีกลีบดอกแปรเปลี่ยนเป็นจุกปลายผล ผลแก่สีตาลเข้มมากขึ้น เมล็ดเดี่ยวขนาดใหญ่

ประโยชน์

ผลแก่ ทูบแล้วผสมกับน้ำใช้สระผม

เคล็ดกั่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Catunaregam sphulifolia Tirveng.

ชื่อวงศ์

RUBIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

ระเวียงสอ หนามแตงดำ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง ๕-๘ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดโปร่งรูปไข่ เปลือกเรียบสีเทา มีช่องระบายอากาศเป็นปุ่มกลมเล็กๆ กระจายทั่วลำต้น มีหนามแหลมสีเทาหรือสีดำ ใบ ใบเดี่ยว รูปไข่กลับปลายมน มีขนอ่อนปกคลุมโคนใบสอหรือมน ใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน ดอก สีขาว ออกเป็นดอกเดี่ยวตามซอกใบที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงและกลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอดปลายแยก 5 แฉก ผล ทรงกลมรี สีเขียว เมื่อผลแก่แห้ง สีเหลืองอมน้ำตาล ปลายผลมีกลีบเลี้ยงติดอยู่

ประโยชน์

ใช้หนามแตงดำ ทั้งต้น รสเฝื่อนเล็กน้อย
 ประโยชน์ รักษาโรคเบาหวาน แก้โรคมะเร็งต่างๆ เช่น
 มะเร็งตับ มะเร็งในกระดุก แก้ววินโรค เป็นต้น

BIGNONIACEAE

แคนนา

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Dolichandrone serrulata</i> (DC.) Seem.
ชื่อวงศ์	BIGNONIACEAE
ชื่อพื้นเมือง	แกเกิดลาว แกขาว แกเน แกป่า แกฝอย แกพู่อ แกยอดดำ แกยาย แกอาว

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงกลาง สูง ๑๐-๒๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มทึบรูปไข่ ลำต้นเปลาตรง มักแตกกิ่งต่ำ เปลือกสีน้ำตาลอมเทา เรียบหรือแตกเป็นสะเก็ดเล็กๆ ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ ช่อใบเรียงตรงข้ามเป็นคู่ ใบย่อย ๕-๗ คู่ ใบรูปรีหรือรูปรีแกมรูปไข่ กว้าง ๓-๕ ซม. ยาว ๕-๑๐ ซม. ยอดอ่อนมีสีน้ำตาลแดง ปลายใบแหลมถึงยาว โคนใบเบี้ยวหรือเบี้ยว ผิวใบด้านล่าง มีตุ่มหูดรูปรี ขอบใบจักช่วงปลายใบ เส้นแขนงใบข้างละ ๕-๗ เส้น ก้านใบย่อยยาว ๐.๕-๓ มม. ดอก สีขาว มีกลิ่นหอม ออกเป็นช่อ แบบช่อกระจุกสั้นตามปลายกิ่งยาว ๒-๓ ซม. มี ๓-๗ ดอก กลีบเลี้ยง โคนเชื่อมติดกันเป็นรูปหลอดและปลายแยกเป็นเป็นรูปกาบรองดอก กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันรูปแฉก ปลายแยก ๕ แฉก ย่นเป็นริ้ว ดอกบานกลางคืน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๖-๘ ซม. ผล เป็นฝักแห้งแตกแบน ทรงขอบขนาน กว้าง ๑.๒-๒ ซม. ยาวถึง ๑ เมตร ผิวเรียบหนา และแข็ง ฝักบิดไปมา เมล็ดบางมีปีก มีเมล็ดจำนวนมาก

ประโยชน์

เนื้อไม้ใช้ในการก่อสร้าง ดอก และยอดรับประทานได้

แครกฟ้า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Heterophragma sulfureum Kurz

ชื่อวงศ์

BIGNONIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

แคขน แคทุ่ง แคปี่ฮ้อ แคอ่อน แคอึ่ง นางเฮ้ง
รงแห้ง รังแร้ง ฮางแฮ้ง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๘-๒๒ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดรูปไข่แคบทรงสูง แตกกิ่งก้านน้อย ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีเทาปนน้ำตาลอ่อน แตกเป็นร่องลึกตามยาวลำต้น ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ เรียงเวียนสลับใบย่อย ๓-๔ คู่ เรียงตรงข้าม ใบรูปขอบขนาน รูปรีหรือรูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง ๕-๑๔ ซม. ยาว ๙-๒๑ ซม. ยอดอ่อนมีขนสีน้ำตาลแดง ปลายใบแหลมถึงมน โคนใบเบี้ยวหรือมนผิวใบด้านบนเกลี้ยงหรือมีขนสากระปรายด้านล่างมีขนสั้น มีต่อมกลมบริเวณใกล้โคนใบ ขอบใบเรียบ เส้นแขนงใบข้างละ ๗-๘ เส้น ก้านใบย่อยยาว ๑-๑๒ มม. ดอก สีขาวปนเหลืองอ่อน มีกลิ่นหอม ออกเป็นช่อ แบบช่อกระจจะยาว ๑๐-๒๔ ซม. ตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง โคนเชื่อมติดกันเป็นรูปหลอดปลายแยกเป็นแฉกตั้งหรือไม่มี กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันรูปแฉกปลายแยก ๔-๕ แฉก มีขนด้านนอก ดอกบานเต็มที่กว้าง ๕-๗ ซม. ผล ฝักยาวอ้วนกลมมีลักษณะตรง ปลายแหลม กว้าง ๕-๘ ซม. ยาว ๓๐-๕๕ ซม. มีขนปกคลุม ฝักสดมีน้ำหนักมากถึง ๕๐๐ กรัม

ประโยชน์

เนื้อไม้ใช้ในการก่อสร้าง

CONNARACEAE

โคนคาบ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Ellipanthus tomentosus</i> Kurz var. <i>tomentosus</i>
ชื่อวงศ์	CONNARACEAE
ชื่อพื้นเมือง	กระโรงแดง คำรอก หมาตายทากลาก ช้างนำว จันนกกด ตานกกดน้อย ประดงเลือด ห่าฟาน อุ่นชี้ไก่

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง ๗-๒๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดรูปไข่ หรือแผ่เป็นพุ่มแคบ เปลือกสีน้ำตาลเข้ม แตกเป็นร่องลึก ๒-๓ ซม. ตามแนวยาว ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่หอกหรือรูปไข่กลับ กว้าง ๓-๔ ซม. ยาว ๗-๒๒ ซม. ปลายใบมนถึงเรียวแหลม โคนใบมนถึงสอบ มีขนละเอียดแผ่นใบหนาคล้ายหนัง ขอบใบเรียบ ดอก สีเขียวอ่อน หรือเหลืองอ่อน มีกลิ่นหอม ดอกรวมกันเป็นช่อแบบช่อกระจุก ออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดปลายแยก ๕ แฉก กลีบดอก ๔-๕ กลีบ มีขน ผล ผลแห้งแตก รูปไข่ ผิวมีขนละเอียดสีน้ำตาล กว้าง ๑-๑.๕ ซม. ยาว ๒.๕-๓ ซม. ผลแก่สีเหลืองส้มถึงสีน้ำตาลเข้มแตกตามรอยประสาน เมล็ดมีสีดำมีเยื่อหุ้มสีแดงสด

ประโยชน์

เปลือกต้นและแก่นต้มน้ำดื่ม แก้ไข้พิษ การ กิ่งก้าน และต้นแก้ปวดท้องเกร็ง

จ้าว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Bombax anceps Pierre

ชื่อวงศ์

BOMBACACEAE

ชื่อพื้นเมือง

เกี้ย ไก่ จ้าวป่า จ้าวผา

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้น ผลัดใบขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๘-๓๐ เมตร ลำต้นเปลาตรง มีหนามแหลมคมตามลำต้นและกิ่งก้าน กิ่งแตกเวียนรอบต้นแผ่สาขาเกือบตั้งฉากกับลำต้น กิ่งแตกต่ำ เรือนยอด โปรงแผ่กว้าง กิ่งอ่อนจะมีรอยแผลใบ เปลือกนอกสีเทา มีหนามแหลม เปลือกในสีแดง ใบ ใบประกอบแบบใบปาล์ม หรือรูปนิ้วมือจากจุดเดียวกัน มีใบย่อย ๕-๗ ใบ ใบย่อยรูปรีหรือรูปไข่ กว้าง ๓-๖ ซม. ยาว ๗-๑๕ ซม. ปลายใบ เรียวแหลม ขอบใบเรียบ โคนใบสอบแคบ โคนก้านจะบวมพองขึ้นเล็กน้อย จะทิ้งใบหมดก่อนออกดอก ดอก เดี่ยว ดอกโตออกเป็นกระจุกเหนือรอยแผล ใบออกตามปลายกิ่ง ก้านดอกสั้น กลีบดอกสีขาวครีม โคนกลีบดอกติดกันเป็นรูปถ้วย สีเขียวด้านนอกมีขนมันเป็นเงา มีสีขาว กลิ่นหอมอ่อนๆ กลีบดอกแต่ละกลีบรูปขอบขนานปลายแหลมพู่เมื่อดอกบานเต็มที่ มักห้อยเผยให้เห็นแฉกร ตัวผู้จำนวนมากเชื่อมติดกันเป็นกลุ่มๆ ผล ผลแห้ง ผลรูปกระสวยหรือรูปทรงกระบอก ผิวแข็ง ผลแก่จัดจะแตกอ้าตามรอยประสาน ๕ แฉก เมล็ดเล็กมาก รูปทรงกลม สีดำ มีจำนวนมาก ห่อหุ้มด้วยปุยฝ้ายสีขาว

ประโยชน์

เนื้อไม้แปรรูป ใช้ทำลั้ง หีบใส่ของ เยื่อกระดาษ ไม้อัด เสาเข็ม พื้นและฝาบ้านเรือนชั่วคราว ทำเครื่องใช้ทั่วไป เช่น ทำแจว พาย เปลือกต้นผสมเปลือกต้นนุ่น ต้มน้ำดื่ม แก้อาหารเป็นพิษ

BOMBACACEAE

จิวป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Bombax anceps</i> Pierre var. <i>anceps</i>
ชื่อวงศ์	BOMBACACEAE
ชื่อพื้นเมือง	ไกร่ จิวป่าดอกขาว จิวดอกขาว นุ่นป่า

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่สูง ๑๕-๓๕ เมตร ผลัดใบ ลำต้นตรง เปลือกสีเทา มีหนามตามลำต้นและกิ่ง ใบประกอบแบบนิ้วมือ ใบย่อยแผ่ออกเป็นวงกลม ๕-๗ ใบ รูปรีหรือรูปใบหอก หรือรูปวงรีแกมไข่กลับ กว้าง ๔-๖ ซม. ยาว ๑๑-๑๘ ซม. ปลายและโคนใบสอบ แผ่นใบค่อนข้างหนาเกลี้ยง ขอบใบเรียบโคนก้านบวม เส้นแขนงใบข้างละ ๑๐-๑๒ เส้น ก้านใบย่อยยาว ๑.๕-๒.๕ ซม. ดอกเดี่ยว สีขาวแกมเขียว ออกที่ซอกใบและตามปลายกิ่ง ชนออกดอกจะทิ้งใบ กลุ่มหนึ่งมี ๔-๕ ดอก กลีบเลี้ยงรูปถ้วยแข็งขอบหยัก ๓-๔ แฉก กลีบดอกมี ๕ กลีบ รูปขอบขนานปลายแผ่ออก เกสรเพศผู้จำนวนมาก เชื่อมติดกันแยกเป็น ๕ มัด ดอกบานเต็มที่กว้าง ๘-๑๐ ซม. ผล ผลแห้งแตก รูปขอบขนานขอบมีเหลี่ยมมี ๕ พู แตกตรงกลางพูกว้าง ๔-๕ ซม. ยาว ๑๐-๑๒ ซม. ผิวแข็งสีน้ำตาล แก่แตกอ้าตามรอยประสาน เมล็ดกลมเล็กสีดำจำนวนมาก ห่อหุ้มด้วยปุยฝ้ายสีขาว

ประโยชน์

เปลือกต้นผสมเปลือกต้นนุ่น ต้มน้ำดื่ม แก้อาหารเป็นพิษ

จับถันดง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Polyalthia cerasoides (Roxb.) Benth. ex Bedd.

ชื่อวงศ์

ANNONACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กระเจียน แลหาง พญารากดำ โมตดง ถ่าสามซีก
ทรายเด่น สะบันงาป่า เหลือง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง ๕-๑๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอด รูปกรวยคว่ำ ลำต้นเปลาตรง เปลือก ลำต้นเรียบ สีเทาอมน้ำตาล กิ่งอ่อนมีขนปกคลุม ใบ ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ ใบรูปหอกหรือใบรูปรี ปลายใบแหลม โคนใบมนรูปลิ้ม เส้นกลางใบเห็นชัดเจนข้างละ ๘-๑๕ เส้น หลังใบและท้องใบเรียบ แผ่นใบแผ่เป็นลอนเล็กน้อย ขอบใบเรียบ มีขน ก้านใบสั้น ดอก เดี่ยว สีเขียวอ่อน ออกตามบริเวณง่ามใบ หรือออกดอกเป็นกระจุก ๒-๓ ดอก เมื่อดอกบานเต็มที่มีสีเหลืองอมเขียว กลิ่นหอม กลีบดอกมีสองชั้น ชั้นละ ๓ กลีบ กลีบดอกแข็งมาก เกสรมีจำนวนมากอยู่ชิดแน่นติดกันเป็นวงกลม ผล สดเป็นผลกลุ่ม รูปทรงกลมรี ปลายผลแหลม ผิวเรียบ ผลอ่อนสีเขียว ผลสุก จะเปลี่ยนเป็นสีแดงถึงสีม่วงอมดำ เมล็ดกลม สีน้ำตาล ๑ เมล็ด

ประโยชน์

ราก ต้มน้ำดื่มเป็นยาแก้กษัย เนื้อไม้ แก้ปวดเมื่อยตามร่างกาย แก้ปวดหลัง ปวดเอว แก้ปัสสาวะพิการ

CAPPARACEAE

II จิง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Maerua siamensis</i> (Kurz) Pax
ชื่อวงศ์	CAPPARACEAE
ชื่อพื้นเมือง	แกง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๑๐-๑๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดแผ่เตี้ยเป็นพุ่มทึบ รูปร่ม เปลือกเรียบ สีเขียวเข้มเกือบดำ ใบ ใบประกอบแบบนิ้วมือเรียงสลับกันมี ๓-๕ ใบย่อย ใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ปลายใบตัด มีติ่งแหลม โคนใบสอบแคบ ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาเป็นมัน ดอก สีขาว ดอกเดี่ยวหรือช่อแบบช่อเชิงหลั่น กลีบเลี้ยง ๔ กลีบ ไม่มีกลีบดอก ผล ผลสดแบบมีเนื้อหลายเมล็ด ทรงกลมหรือบิดเบี้ยวเล็กน้อย เมื่อสุกสีเหลือง

ประโยชน์

รากเปลือกใบ ต้มน้ำดื่มแก้ไข้จับสั่น หน้ามืด ใบและยอดตำโคลกใช้สีฟัน รากแก้ปวดเมื่อย ผลเป็นอาหารของนก

ฉนวน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dalbergia nigrescens Kurz

var. *saigonensis* (Pierre) Gagnep.

ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย

FABACEAE - PAPILIONOIDEAE

ชื่อพื้นเมือง

กระพี กระพีโพรง พันชั้น สนวน โส ปันชั้น

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๑๒-๑๘ เมตร ไม่ผลัดใบ เรือนยอดรูปไข่ โคนต้นมักบิดเบี้ยว เป็นพุ่มสูง เปลือกเรียบ สีเทาอมขาวหรือสีเทาอ่อนแต่มีขาวแตกเป็นสะเก็ดสีเหลือง ใบ ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว เรียงสลับยาว ๑๐-๑๕ ซม. ใบย่อยเรียงสลับ ๗-๑๑ ใบ ใบรูปไข่กลับหรือรูปขอบขนาน กว้าง ๐.๕-๑.๐ ซม. ยาว ๑.๐-๒.๕ ซม. ใบแห้งสีดำ ปลายใบมน โคนใบสอบเรียวหรือมน ขอบใบเรียบ ใบเกลี้ยง ผิวใบด้านล่างสีขาวนวล เส้นแขนงใบข้างละ ๖-๑๐ เส้น ก้านใบยาว ๒-๓ มม. ดอก สีขาว ดอกแบบถั่ว ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนงที่ซอกใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงสีม่วงแดง ปลายแยก ๕ แฉก กลีบดอกสีขาว ๕ กลีบ ปลายกลีบสีเหลือง ดอกบานเต็มที่กว้าง ๓-๕ มม. ผล ผลเป็นฝักแห้งแบน รูปขอบขนาน ปลายและโคนมนกว้าง ๑-๑.๕ ซม. ยาว ๒.๕-๘ ซม. เมื่อแห้งสีดำ ไม่แตก

ประโยชน์

ต้นใช้สำหรับเลี้ยงครั่ง ไม้ทำเยื่อกระดาษ

ช้าน้ำ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Ochna integerrima (Lour.) Merr.

ชื่อวงศ์

OCHNACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กระแจะ กำล้างข้างสาร ขมื่นพระตัน คุงู แ่ง ข้างโน้ม
ข้างโหม ตาชีบัง ตานนกรวด ตาลเหลือง ฝิ่น โวไร

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กสูง ๓-๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดรูปไข่ แตกกิ่งต่ำ เปลือกเรียบสีน้ำตาล ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน รูปไข่หรือรูปใบหอกแกมรูปไข่กลับกว้าง ๒-๖ ซม. ยาว ๖-๒๐ ซม. ปลายใบแหลมถึงเรียวแหลม บางครั้งมน โคนใบมน ขอบใบเป็นคลื่นห่อเข้า และจักซี่ฟันละเอียด ผิวใบด้านบนเป็นมัน เส้นแขนงใบถี่ มีจำนวนมาก ก้านใบยาว ๕-๘ มม. ดอก สีเหลืองสด ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ สีเหลืองปนเขียว กลีบดอก ๕ กลีบ ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑.๕-๒ ซม. ผล ผลเมื่อดิบแข็ง ทรงไข่ สีน้ำตาลอมดำมีนวลสีขาว กว้าง ๔-๕ มม. ยาว ๘-๑๐ มม. รฐานรองดอกและกลีบเลี้ยงเปลี่ยนเป็นสีแดง เมล็ดรูปไข่

ประโยชน์

ลำต้นต้มน้ำดื่มแก้ปวดหลัง ราก ขับพยาธิ แก้โรคน้ำเหลืองเสีย ใบอ่อนกินกับผักสด

ชิงชัน

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Dalbergia oliveri</i> Gamble
ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย	FABACEAE - PAPILIONOIDEAE
ชื่อสามัญ	Black wood, Rose wood, Tamalin
ชื่อพื้นเมือง	กระซิก กระซิบ กำพืดัน เกิด เกิดดำ เกิดแดง คู่ลาย คู่สะแดน ประคู่ชิงชัน พะยุงเกลบ พะยุงแดง พะยุงหิน ยูน อัญชัน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดใหญ่ สูง ๑๕-๒๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดพุ่มกลม ลำต้นเปลาตรง เปลือกหนาสีเทา หรือสีน้ำตาลเทา กะเทาะล่อนเป็นแผ่น ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่เรียงสลับ ระบายเดียว ใบย่อยเรียงสลับ มี ๕-๘ คู่ ใบรูปรีรูปขอบขนานแกมรูปไข่หรือรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก กว้าง ๑-๔ ซม. ยาว ๓-๘ ซม. ปลายใบสอบทู่ โคนใบมน หรือสอบ ใบเกลี้ยง ผิวใบด้านล่างมีนวลสีขาว ขอบใบเรียบ เส้นแขนงใบข้างละ ๕-๘ เส้น ก้านช่อใบยาว ๒-๔ ซม. ก้านใบย่อยยาว ๓-๖ มม. ดอก สีขาวอมม่วงหรือม่วงคราม ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนง ตามซอกใบใกล้ปลายกิ่งและปลายกิ่ง ช่อดอกยาว ๑๐-๓๐ ซม. กลีบเลี้ยงรูปกรวยปลายแยก ๕ แฉก กลีบดอกมี ๕ กลีบ กลีบบนใหญ่ที่สุด สองกลีบข้างๆ ขนาดเล็กกว่า กลีบคู่ล่างสุดเชื่อมประสานกันเป็นรูปท้องเรือ ดอกบานเต็มที่กว้าง ๘-๑๐ มม. ผล ผลเป็นฝักแห้งไม่แตก รูปทรงขอบขนาน และแบน สีเขียวเป็นมัน กว้าง ๓-๓.๕ ซม. ยาว ๘-๑๗ ซม. เมล็ดรูปไตเรียงตามยาว มี ๑-๓ เมล็ด ส่วนที่หุ้มเมล็ดนูนเป็นกระเปาะแข็ง

ประโยชน์

แก่น ผสมยาบำรุงโลหิตสตรี เปลือก ใช้ต้มชำระล้างและสมานบาดแผลเรื้อรัง

FABACEAE-CAESALPINIOIDEAE

ซาก

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Erythrophleum teysmannii</i> (Kurz) Craib
ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย	FABACEAE - CAESALPINIOIDEAE
ชื่อพื้นเมือง	ตระ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดใหญ่ สูงถึง ๒๐-๓๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลม ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีน้ำตาลแตกเป็นร่องค่อนข้างลึกตามยาวและขวางลำต้น ใบ ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น เรียงสลับ มีช่อใบด้านข้าง ๒-๔ คู่ เรียงตรงข้าม ช่อใบมีใบย่อย ๘-๑๐ คู่ เรียงสลับ แผ่นใบเปี้ยว รูปไข่ค่อนข้างกว้าง จนเกือบเป็นรูปสามเหลี่ยม หรือรูปหัวใจ กว้าง ๓-๕ ซม. ยาว ๕-๘ ซม. ปลายใบมน โคนใบสอบหรือเปี้ยว ใบย่อยมีขนปกคลุม โดยเฉพาะด้านผิวใบด้านล่าง เส้นแขนงใบข้างละ ๕-๗ เส้น ก้านใบย่อยยาว ๒-๓ มม. ดอก สีขาวปนเหลืองอ่อน ดอกออกเป็นช่อแบบช่อเชิงลดตามซอกใบยาว ๑๐-๒๐ ซม. กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ มีขน กลีบดอกรูปใบพายแคบๆ ๕ กลีบ มีขนตามขอบกลีบ ดอกบานเต็มที่กว้าง ๒-๓ มม. ผล เป็นฝักแห้ง รูปขอบขนาน กว้าง ๓-๔ ซม. ยาว ๑๒-๑๕ ซม. ฝักแก่จะแตกออกตามรอยประสาน

ประโยชน์

ใบและเมล็ดมีสารที่เป็นพิษรับประทานเข้าไปทำให้เกิดอาการมีนเมา อาเจียน ถ้ากินขนาดถึงตายได้

ชก

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Dalbergia parviflora</i> Roxb.
ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย	FABACEAE - PAPILIONOIDEAE
ชื่อพื้นเมือง	กริ ชิก สรี

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๘-๒๐ เมตร กิ่งอ่อนมีขนเล็กน้อย ใบ ประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อย มี ๕-๗ ใบ ดอก มีขนาดเล็ก มีกลิ่นหอมออกเป็นช่อตามปลายยอด ผล เป็นฝักแบนขอบฝักบาง คมคล้ายมีด เมล็ดรูปไต มี ๑-๒ เมล็ด สีน้ำตาลอมแดง

ประโยชน์

เนื้อไม้ ใช้ทำเครื่องเรือน แกะสลัก เครื่องดนตรี น้ำมันจากเนื้อไม้ ใช้รักษาแผลเรื้อรัง เนื้อไม้ใช้เป็นยาแก้ไข้ แก่นและราก มีกลิ่นหอมใช้ทำธูป

แดง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Xylocarpus xylocarpa</i> (Roxb.) Taub. var. <i>kerrii</i> (Craib & Hutch.) I.C. Nielsen
ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย	FABACEAE - MIMOSOIDEAE
ชื่อสามัญ	Iron wood
ชื่อพื้นเมือง	กร้อม กว้าย จาลาน ปราน ไปรน์ เพี้ย ผ้าน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูงถึง ๒๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอด รูปทรงกลมหรือทรงกระบอก ลำต้นค่อนข้างเปลาตรง เปลือกสีเทาปนเขียวเรียบหรือแตกลอนเป็นแผ่นบางๆ ใบ ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ปลายคู่ เรียงสลับ ช่อย่อยมี ๑ คู่อกที่ปลายช่อใหญ่มีต่อมระหว่างซอกช่อย่อยแต่ละช่อย่อยมีใบย่อย ๔-๕ คู่ เรียงตรงข้าม ใบรูปไข่แกมรูปขนานกว้าง ๔.๕-๙ ซม. ยาว ๗-๒๐ ซม. ปลายใบแหลมหรือมน โคนใบมน ผิวใบด้านล่างมีขนสั้นนุ่มสีน้ำตาล เส้นแขนงใบข้างละ ๘-๑๑ เส้น ก้านใบยาว ๒-๕ มม. ดอก สีเหลือง มีกลิ่นหอม ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุก ตามปลายยอดหรือซอกใบใกล้ปลายกิ่งกลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปประต้อมี ๕ แฉก กลีบดอก ๕ กลีบ ช่อดอกรวมกลมกว้าง ๒-๒.๕ ซม. ผล ฝักแห้งแบนและแข็งรูปโค้ง ขั้วผลสอบเรียว ปลายผลเรียวและโค้งงอ ผิวเรียบมีเมล็ดแบนสีน้ำตาล ๑๐ เมล็ด

ประโยชน์

เนื้อไม้ แข็ง เหนียว ทนทานใช้ก่อสร้างบ้านเรือน ดอกแก่ใช้ ผลแก่ที่แตกอำبانออกทำเป็นไม้ประดับแห้งได้

ตะโกนา

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ชื่อวิทยาศาสตร์

Diospyros rhodoalyx Kurz

ชื่อวงศ์

EBENACEAE

ชื่อพื้นเมือง

มะโก มะถ่านไฟผี

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลางสูง ๘-๑๕ เมตร ลำต้นมีเปลือกสีดำ แตกเป็นสะเก็ดหนาๆ แตกกิ่งก้านเป็นพุ่มตรง ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปใบรีค่อนข้างกลม ปลายใบโค้งมน มีติ่งสั้นหรือมีรอยหยักเว้าเล็กน้อย โคนใบมน ใบเรียบ สีเขียวเข้มเป็นมัน ขอบใบเรียบ ก้านใบสั้น ดอก ตัวผู้ออกเป็นช่อเล็กตามกิ่ง ช่อหนึ่งมีดอกย่อย ๓ ดอก กลีบเลี้ยงมี ๔ กลีบ ปลายกลีบแยกเป็นแฉกเล็กๆ เกสรเพศผู้มี ๑๔-๑๖ อัน มีรังไข่ที่ไม่เจริญ ๑ อัน ดอกตัวเมียออกตรงซอกใบ มีกลีบเลี้ยงและกลีบดอกเหมือนกับดอกตัวผู้ มีขนสีน้ำตาลหนาแน่นปกคลุม ผล ผลสดรูปทรงกลมหรือรูปไข่ ผลอ่อนจะมีขนอ่อนสีน้ำตาลปกคลุมผลสุกมีสีแดงหรือสีแดงปนส้ม กลีบเลี้ยงยังคงติดอยู่ เมล็ดมี ๓-๕ เมล็ด รูปไข่แบน

ประโยชน์

เปลือกต้นและแก่น บำรุงธาตุ บำรุงกำลัง ขับระดูขาว เป็นยาอายุวัฒนะหรือต้มกับเกลืออมรักษา รำมะนาด แก้ปวดฟัน ผล แก้ท้องร่วงคลื่นไส้ ขับพยาธิ แก้ฝีบวม และแผลเปื่อย เปลือกผล เฝาจนเป็นถ่าน แช่น้ำกินขับระดูขาว ขับปัสสาวะ

ตะโกพนม

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Diospyros castanea</i> Fletcher
ชื่อวงศ์	EBENACEAE
ชื่ออื่น	กะละมັถ มะด้ามหมุย มะด้า มะด้าหมาก หนังก้า หลังก้า หมากก่อน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นสูง ถึง ๑๕ เมตร เปลือกแตก เป็นสะเก็ดสีเทาดำ ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปไข่มนหรือป้อม กว้าง ๒.๕-๘ ซม. ยาว ๖-๑๓ ซม. ปลายมนแหลม หรือหยักเว้าตื้นๆ โคนมนหรือเว้าเข้าเล็กน้อย ก้านใบยาว ๔-๑๐ มม. ดอก ช่อ ออกตามซอกใบ แยกเพศอยู่ต่างต้นกัน ดอกเพศผู้ออกรวมกันเป็นช่อสั้น กลีบเลี้ยง ๓ กลีบ กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดปลายแยกเป็น ๓ กลีบ ดอกเพศเมียส่วนใหญ่ออกเป็นดอกเดี่ยวๆ คล้ายดอกเพศผู้ แต่มีขนาดใหญ่กว่า ผล รูปกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๒-๓ ซม. ปลายเป็นติ่งแหลมสั้น ผิวหนา แข็ง เกลี้ยงหรือมีขนนุ่มใกล้โคนผล กลีบจุกผล มี ๓ กลีบ

ประโยชน์

เนื้อไม้ใช้ทำเสาเข็ม ต้มเครื่องมือเกษตรกรรม ผลใช้ย้อมผ้า เปลือกต้นกินเป็นยาบำรุงร่างกาย ผลกินแก้ท้องเสียและแก้ท้องร่วง

ตะขบป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Flacourtia indica (Burm.f.) Merr.

ชื่อวงศ์

FLACOURTIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

ตานเลี่ยน มะเถว้นนถ มะเถว้นป่า

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง ๒-๑๕ เมตร ผลิตใบเรื้อนยอดแผ่กว้าง ตามลำต้น และกิ่งใหญ่มีหนามแหลม ยาว ๒-๔ ซม. แตกกิ่งต่ำเปลือกสีน้ำตาลหรือสีเทาแตกเป็นร่องลึกและล่อนเป็นแผ่น ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กลับ กว้าง ๑.๕-๕ ซม. ยาว ๒-๑๐ ซม. ปลายใบแหลมหรือมน โคนใบสอบเรียว ขอบใบเรียบหรือจักเล็กน้อย เส้นแขนงใบข้างละ ๔-๖ เส้น ก้านใบยาว ๓-๕ มม. ใบอ่อนและเส้นกลางใบสีแดงอมส้ม ดอก สีขาว ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกสั้น ตามซอกใบและปลายกิ่ง ที่โคนช่อมีใบประดับ ดอกแยกเพศ ดอกเพศผู้ฐานดอกมน เกสรตัวผู้จำนวนมาก ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑ ซม. ดอกเพศเมีย มีกลีบดอก ๕ กลีบ มีก้านเกสรเพศเมีย ๕-๖ อัน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๓-๕ มม. ผล สดแบบมีเนื้อ ทรงกลม ขนาด ๑-๑.๕ ซม. สุกสีแดงปนส้ม หรือม่วงปนดำ สีมันมีก้านเกสรเพศเมียรูปดาวติดอยู่ที่ปลายผล มี ๕-๘ เมล็ด

ประโยชน์

ผลมีวิตามินบีสูง แก้อ่อนเพลีย คลื่นไส้อาเจียน และเป็นยาระบาย เปลือกต้น ชงกินแก้เสียงแห้ง ใบสดเป็นยาลดไข้ สำหรับเด็ก น้ำต้มใบแห้งขับเสมหะ ขับลม แก้ที่ดหอบ เมล็ดตำพอกแก้ปวดข้อ

ตะขบฝรั่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Muntingia calabura</i> L.
ชื่อวงศ์	TILIACEAE
ชื่อสามัญ	Calabura, Jamaica Cherry, Jam tree, Manila Cherry
ชื่อพื้นเมือง	กือคู้ ครอบ ครอบฝรั่ง ตะขบ ตะขบไทย มะเกว้นควาย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง ๒-๑๐ เมตร ใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับรูปไข่ ขอบใบหยักปลายใบแหลม แผ่นใบมีขนนุ่มปกคลุมทั้งสองด้าน ดอก เดี่ยวออกเหนือง่ามใบ สีขาว ผล สดรูปกลม ขนาดปลายนิ้วมือ เมื่อสุกสีแดง

ประโยชน์

ใบ รสฝาดเอียน ขับเหงื่อ ดอก แก้ปวดศีรษะ แก้ไข้หวัด ขับระดู รักษาโรคตับอักเสบ ผล เมื่อสุกรับประทานได้รสหวานเย็นหอม บำรุงกำลัง ทำให้ชุ่มชื่นใจ เปลือก รสฝาด แก้ท้องร่วง แก้บิด มูกเลือด ราก รสฝาด รักษาโรคผิวหนัง และขับเสมหะ

ตะคร้อ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken
ชื่อวงศ์	SAPINDACEAE
ชื่อสามัญ	GYO, Lac, tree, Ceylon oak
ชื่อพื้นเมือง	กาซ้อ กาซ้อง ก้อ คอส้ม ค้อย เคาะ เคาะโจ๊ก โจ๊ก ชะอู่เล็ก ตะคร้อไข่ ตะก้อ ปั้นรัง ปั้นโรง มะเคาะ มะจัก มะโจ๊ก

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๑๕-๒๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดทรงรูปไข่ทึบ แตกกิ่งต่ำลำต้นสั้น มักบิดเป็นปุ่มปมและพูกอน เปลือกสีน้ำตาลอมเทา แตกเป็นสะเก็ด ใบ ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงเวียนสลับมีใบย่อย ๓-๔ คู่ เรียงตรงข้ามกัน หรือเกือบตรงข้าม ใบรูปแบบขนานแกมรูปไข่กลับ รูปใบหอกแกมรูปขอบขนาน กว้าง ๕-๘ ซม. ยาว ๙-๒๗ ซม. ปลายใบมนมีติ่งแหลม โคนใบสอบ แผ่นใบหนา ใบอ่อนมีขนตามเส้นใบ เส้นแขนงใบข้างละ ๘-๑๖ เส้น ก้านช่อยาว ๕-๑๐ ซม. ดอก ช่อ แบบช่อแยกแขนง สีขาวอมเขียว ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วย ไม่มีกลีบดอก ดอกสมบูรณ์เพศ ดอกบานเต็มที่กว้าง ๕-๘ มม. ผล สด แบบมีเนื้อเมล็ดเดียว ทรงไข่แกมขอบขนาน กว้าง ๐.๕-๑ ซม. ยาว ๑-๓ ซม. ปลาย และโคนผลแหลมเปลือกเรียบและเกลี้ยง ผลสุกสีน้ำตาล เนื้อในสีเหลือง เมล็ดรูปไข่

ประโยชน์

ไม้ทำเสาเรือน ด้ามเครื่องมือ เปลือกทำสีย้อม ระวังอาการระคายเคืองผิวหนังและรอยไหม้ ยาสมานท้อง เปลือกแก้ท้องร่วง น้ำมันในเมล็ดแก้ผมร่วง ผลสุกมีรสเปรี้ยวอมหวาน

SAPINDACEAE

ตะคร้องนาย

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Sisyrolepis muricata</i> (Pierre) Leenh.
ชื่อวงศ์	SAPINDACEAE
ชื่อพื้นเมือง	ตะคร้อหนาม เคาะหนาม เคาะหุยม ปันรั้ว มะจ๊กหนาม มะจ๊กหนาม มะจ๊กหุยม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๖-๑๕ เมตร ผลัดใบ ตามลำต้นมีหนามโตๆ ทั่วไป เรือนยอดรูปกรวยต่ำ เปลือกสีเทาหรือเทาอมน้ำตาล ค่อนข้างเรียบ ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคู่เรียงสลับระนาบเดียว แกนช่อใบยาว ๑๔-๑๘ ซม. มีขนสีน้ำตาล ใบย่อย ๓-๔ คู่ เรียงตรงข้าม ใบรูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง ๔-๗ ซม. ยาว ๘-๑๖ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบเบี้ยว หรือรูปลิ้ม ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขน เส้นแขนงใบข้างละ ๙-๑๔ เส้น ก้านใบยาว ๓-๕ มม. ดอก ช่อแบบช่อกระจุก สีขาว ออกตามซอกใบ บริเวณปลายกิ่ง ยาว ๑๕-๒๐ ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอก อย่างละ ๔-๕ กลีบ เป็นคลื่น อับเรณูตรงกลางสีแดงสด ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑-๑.๔ ซม. ผล แห้งแตกค่อนข้างกลม ขนาด ๒.๕-๓.๕ ซม. มีหนามอ่อนปกคลุมคล้ายเงาะ ยาว ๐.๕-๑.๕ ซม. สีเขียวอมน้ำตาล ผลแก่แตกมีเมล็ด ๑-๓ เมล็ด เนื้อหุ้มเมล็ดสีเหลือง หอม รับประทานได้ เมล็ดผิวเกลี้ยงขนาดประมาณ ๑ ซม.

ประโยชน์

เมล็ดกลั่นน้ำมัน ใช้จุดตะเกียงและ
ปรุงเครื่องสำอาง

ตะคร้ำ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Garuga pinnata Roxb.

ชื่อวงศ์

BURSERACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กอกฟาน กะตึบ แขกเต้า ค้ำ ปี่ชะอง หวิด
หมากวิด อ้อยน้ำ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๑๐-๒๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลมหรือทรงกระบอก ลำต้นเปลาตรง โคนต้นเป็นพูพอน กิ่งอ่อนและก้านช่อดอกมีขนสีเทา เปลือกสีน้ำตาลปนเทาแตกเป็นสะเก็ดหรือหลุมตื้นๆ ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ เรียงสลับเป็นกลุ่มตอนปลายกิ่ง ช่อหนึ่งมีใบย่อย ๗-๑๓ ใบ เรียงตรงข้ามหรือเยื้องกันเล็กน้อย ใบย่อยรูปมนแกมรูปขอบขนาน กว้าง ๒-๔ ซม. ยาว ๓-๑๐ ซม. ปลายใบสอบ โคนใบเบี้ยว ขอบใบจักฟันเลื่อยถี่ เส้นแขนงใบข้างละ ๑๐-๑๒ เส้น ก้านใบย่อยสั้น ๑-๒ มม. ดอก สีเหลืองมีกลิ่นหอมอ่อนๆ เป็นดอกสมบูรณ์เพศ ออกรวมเป็นช่อแบบช่อแยกแขนง ตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ กลีบดอก ๕ กลีบ ดอกบานเต็มที่กว้าง ๓-๕ มม. ผล ผลสดแบบมีเนื้อเมล็ดเดียว ทรงกลมรีเล็ก ขนาด ๑.๕-๒ ซม. ปลายผลมีติ่ง เมล็ดกลม

ประโยชน์

เปลือกต้น ตำพอกหรือต้มอาบน้ำแก้อักเสบวมติดเชื้อ ผลเป็นหนองฝี ต้มน้ำกินแก้บิด ทาห้าม โลหิตและแช่ล้างบาดแผลเรื้อรัง ผล เป็นยาบำรุง

ตะแบก

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Lagerstromia calyculata</i> Kurz
ชื่อวงศ์	LYTHRACEAE
ชื่อพื้นเมือง	ตะแบกแดง ตะแบกขาวใหญ่ ตะแบกหนัง ตะแบกใหญ่

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๑๕-๓๐ เมตร กิ่งผลัดใบโคนต้นมักเป็นพุ่มน เรือนยอดเป็นพุ่มกลม ลำต้นเปลาตรง เปลือกนอกสีน้ำตาลอ่อน น้ำตาลอมเหลืองหรือสีเทา เปลือกมีรอยหรือแอง เปลือกในสีเขียวมเหลืองอ่อน ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามหรือเกือบตรงข้าม ใบรูปรีหรือรูปหอก เห็นตาที่ซอกใบชัดเจน ใบกว้าง ๓-๖ ซม. ยาว ๗-๑๔ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบแหลมหรือมน ขอบใบเรียบ ก้านใบและใบมีขน ดอก ช่อ แบบช่อแยกแขนง ขนาดเล็ก สีม่วงอมชมพูอ่อนๆ หรือสีขาว ดอกบานเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๕-๑.๕ ซม. กลีบดอกเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น ๖ กลีบ มีขนสีสนิมปกคลุม กลีบดอก ๖ กลีบ เกสรเพศผู้จำนวนมาก ผล แบบผลแห้งแตกกลางพูฐานดอกรูปถ้วยหุ้มโคนผล กว้าง ๐.๓-๐.๕ ซม. ยาว ๐.๘-๑.๐ ซม. ผลแก่สีน้ำตาลดำหรือสีดำ เมล็ด ขนาดเล็กสีน้ำตาลเข้ม มีปีกสีอ่อนกว่าเมล็ด

ประโยชน์

เนื้อไม้ใช้ในการก่อสร้างบ้าน เครื่องมือกลกรรม เครื่องเรือน

ตะแบกทราย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Terminalia pierrei Gagnep.

ชื่อวงศ์

COMBRETACEAE

ชื่อพื้นเมือง

ตะแบกใบมีขน เป็๋อ ย เป็๋อดาน เป็๋อแล้ง สมอหมึก

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้น เปลือกในสีน้ำตาลแดง ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามมักมีต่อม ๑ คู่ อยู่ที่ขอบใบใกล้โคนใบ ดอกช่อ ออกที่ง่ามใบ หรือปลายยอด สีเหลืองอมน้ำตาล ผล รูปไข่ มีปีกกว้าง ๕ ปีก

ประโยชน์

เป็นยาสมานและบำรุงธาตุ

LYTHRACEAE

ตะแบกนา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Lagerstroemia floribunda Jack

ชื่อวงศ์

LYTHRACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กระแบก ตราแบกปรี ตะแบกไข่ บางอตะมะกอ
บางอยามู เป็ยต๋อง เป็ยนา เป็ยหางค่าง ตะแบกแดง
แบก บางอยามูละเบะ ตะแบกน้ำ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงใหญ่ สูง ๑๕-๓๐ เมตร ผลัดใบ ลำต้นเปลาตรง ส่วนโคนต้นเป็นพูพอน เปลือกนอก สีเทาหรือเทาอมขาว เป็นมัน มีรอยแผลเป็น เป็นหลุมตื้นๆ ตลอดลำต้น เปลือกในสีชมพู เรือนยอดเป็นพุ่มกลม กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลแดงแน่น ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามใบรูปขอบขนานและรูปหอก กว้าง ๕-๗ ซม. ยาว ๑๒-๒๐ ซม. เนื้อใบหนา เส้นแขนงใบ ๘-๑๕ คู่ ขอบใบเรียบ หรือเป็นคลื่นเล็กน้อย ก้านใบสั้นมาก ดอก ช่อกระจจะแยกแขนง ออกตามปลายกิ่ง ดอกบานเต็มทีกว้าง ๓-๓.๕ ซม. กลีบดอก ๕ กลีบ กลีบดอกยับย่น สีม่วงปนชมพู กลีบดอกแก่จะสีขาว ดอกตูมคล้ายกับลูกข่าง มีจุกสั้นๆ เป็นกระจุกอยู่ที่ส่วนบนสุด โคนกลีบดอกติดกันเป็นรูปถ้วย เกสรตัวผู้จำนวนมาก สีเหลือง รั้งไข่ รูปไข่มีไข่อ่อนมาก ผล ผลแห้ง รูปรี ยาวประมาณ ๒ ซม. มีขนคลุม ผลอ่อนสีเขียว แก่สีน้ำตาลดำ แตกเป็น ๖ แฉก เมล็ดเล็ก

ประโยชน์

ราก แก้ปวดไข้ เปลือก แก้บิด มูกเลือด ท้องร่วง ฤๅยาพิษ เปลือก ขับระดู แก้โลหิตจาง ผอมแห้ง บำรุงโลหิต ใบ แก้ไข้

ตาล

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Borassus flabellifer</i> L.
ชื่อวงศ์	ARECACEAE (PALMAE)
ชื่อสามัญ	Palmyra palm, Lontar palm
ชื่อพื้นเมือง	ตาลโตนด ตาลใหญ่

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ตาลหรือปาล์ม ที่มีลำต้นเกิดเดี่ยวๆ การเจริญเติบโตค่อนข้างช้า สูงประมาณ ๒๕ เมตร เส้นผ่านศูนย์กลางลำต้น ๓๐-๔๐ เซนติเมตร ขณะที่ต้นยังเล็กมีทางใบแห้งติดแน่น บริเวณเปลือกเห็นเปลือกรอยแผลใบเป็นปล้อง เกิดจากใบที่หลุดร่วงไป ใบ รูปนิ้วมือเรียงเวียนสลับ ก้านใบยาว ๑ เมตร ขอบก้านใบมีหนามเป็นแผ่นคม ใบรูปกึ่งกลม กว้างประมาณ ๑.๕ เมตร ปลายใบจักลึกถึงครึ่งตัวใบ แผ่นใบหนาและเหนียวคล้ายแผ่นหนัง ดอก ออกเป็นช่อแยกแขนงขนาดใหญ่ ยาว ๑.๕-๒.๐ เมตร ดอกแยกเพศต่างต้น มีใบประดับเป็นกาบขนาดใหญ่หุ้มช่อดอก ช่อดอกเพศผู้ รูปทรงกระบอก แต่ละช่อย่อยมี ๒-๓ ดอก ดอกประกอบด้วย กลีบเลี้ยง ๓ กลีบ กลีบดอก ๓ กลีบ ดอกเพศเมียเรียงไขว้เหนียว กลีบมี ๓ ช่อ ผล แบบผลหลายเมล็ดเปลือกแข็ง ค่อนข้างกลมขนาดใหญ่ ผลอ่อนสีเขียว เมื่อแก่สีม่วงเข้ม เวลาสุกมีกลิ่นหอม เปลือกเรียบเป็นมัน กลีบเลี้ยงติดทน และขยายใหญ่ เมล็ด มี ๓ เมล็ด

ประโยชน์

ผลอ่อนรับประทานสดหรือทำขนม เมื่อเพาะให้งอก ใช้ส่วนของใบเลี้ยงที่เรียกว่าจาวตาลมาเชื่อมรับประทานเป็นขนมหวาน สีของผลแก่ที่ได้จากเปลือกผลชั้นกลางใช้ทำขนมตาล และย้อมเป็นสีผสมอาหาร และย้อมผ้า น้ำจากช่อดอกตาลนำมาทำเป็นน้ำตาลปึก เนื้อไม้ทำเครื่องเรือน

CLUSIACEAE

ตัวเกลี้ยง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cratoxylum cochinchinense</i> (Lour.) Blume
ชื่อวงศ์	CLUSIACEAE
ชื่อพื้นเมือง	กุ่มน่องบ้าง ขี้ตัว ตัวใบเลื่อม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่ สูง ๘-๓๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดรูปไข่ เปลือกเรียบหรือเป็นเกล็ด สีน้ำตาลปนเทา กิ่งอ่อนเกลี้ยง ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม แผ่นใบรูปรี รูปใบหอกแกมรูปไข่ ถึงรูปใบหอก กว้าง ๒-๓.๕ ซม. ยาว ๔.๕-๑๐ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบรูปลิ้ม ผิวใบบางเกลี้ยง เส้นแขนงใบข้างละ ๘-๑๐ เส้น ก้านใบยาว ๓-๕ มม. ดอก ดอกเล็ก สีแดงสดหรือสีส้ม มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ รูปประขัง ออกเป็นช่อ หรือดอกเดี่ยว ตามง่ามใบและปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ กลีบดอก ๕ กลีบ ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑.๕ ซม. ผล ผลรูปกระสวย แห้งแตกเป็นสามแฉกตามรอยประสาน ผิวแข็ง สีน้ำตาลหรือน้ำตาลปนดำ เมล็ดมีขนาดเล็ก จำนวนมาก

ประโยชน์

เนื้อไม้ใช้ก่อสร้างได้ มีความทนทานแต่ไม่นิยมนำเนื้อไม้มาใช้ประโยชน์มากนัก ยอดอ่อนรับประทานได้ เปลือกใช้ทำสีย้อมผ้า

ต้นส้ม

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cartoxylum formosum</i> (Jack) Dyer subsp. <i>pruniflorum</i> (Kurz) Gogel.
ชื่อวงศ์	CLUSIACEAE
ชื่อพื้นเมือง	กายโขง กุยจ่องเช่า ขี้ติ้ว ตาว ติวขน ติวแดง ติวยาง ติวเลือด ติวเหลือง แต้ว แต้วหิน เต่า เน็กแกร่แย มูโต๊ะ ราเง็ง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง ๘-๑๕ เมตร ผลิตใบ กิ่งอ่อนก้านใบและใบอ่อนมีขนนุ่มหนาแน่น เรือนยอดค่อนข้างโปร่ง เปลือกสีน้ำตาลแดงแตกเป็นร่องตื้นและเป็นสะเก็ด ลำต้นจะมีกิ่งที่แปรสภาพเป็นหนามแข็ง ใบ ใบเดี่ยว เรียงเป็นคู่ตรงข้ามกัน ใบรูปมนแกมรูปไข่กลับ และรูปขอบขนาน กว้าง ๒.๕ -๔.๕ ซม. ยาว ๓-๑๓ ซม. ปลายใบสอบ โคนใบสอบเรียว แผ่นใบบางมีขนละเอียดทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบข้างละ ๗-๑๐ เส้น ก้านใบยาว ๐.๖-๑.๖ ซม. ดอก สีชมพูอ่อน มีกลิ่นหอมอ่อนๆ ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกตามกิ่งหรือเหนือรอยแผลใบ กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ มีขนนุ่มปกคลุม กลีบดอก ๕ กลีบ ผิวเกลี้ยงปลายกลีบดอกมีขน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑.๕-๒ ซม. ผล แห้งแตก สีน้ำตาลเข้ม ปลายแหลม โคนมีกลีบเลี้ยงหุ้ม ๑/๓-๑/๔ ของผล ขนาดผลกว้างประมาณ ๑ ซม. ยาว ๒ ซม. เมื่อแก่จะแตกตามรอยประสานเป็น ๓ แฉก เมล็ดขนาดเล็ก มีปีก มี ๑๒-๑๗ เมล็ดต่อพู

ประโยชน์

รากผสมกับหัวเห็ดหุมและรากปลาไหลเผือก ต้มน้ำดื่ม วันละ ๓ ครั้ง ขับปัสสาวะ แก้ปัสสาวะขัด

เต็ง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blumb
ชื่อวงศ์	DIPTEROCARPACEAE
ชื่อสามัญ	Burmese sal, Siamese sal, Thaiya
ชื่อพื้นเมือง	เกาะเจือ และ จิก เจือ ชันตก เต็งขาว เหนือ ประจักษ์ ประเจ็ก พะเจ็ก ลำไ้ แลเน่ย เหลไ้ อองเลียงยง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๑๐-๒๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกว้าง ลำต้นเปลาตรงหรือคดงอบ้าง เปลือกสีน้ำตาลปนเทา แตกเป็นร่องและเป็นสะเก็ดหนาตามยาว ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ใบรูปขอบขนานหรือรูปไข่กลับ กว้าง ๕-๗ ซม. ยาว ๑๐-๑๖ ซม. ปลายใบมน โคนใบมนหรือตัด ใบอ่อนมีขนประปราย เส้นแขนงใบข้างละ ๑๒-๑๕ เส้น ก้านใบยาว ๑-๑.๕ ซม. ดอก สีเหลืองอ่อน แบบช่อแยกแขนง ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงและกลีบดอก มีอย่างละ ๕ กลีบ กลีบดอกเกยเหลื่อมกันเป็นรูปก้างหันหรือบิดเป็นเกลียวแหลม ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑-๑.๕ ซม. ผล ผลแห้งทรงไข่ถึงกลมรี มีขน ถูกหุ้มด้วยกระพุง โคนปีก ปีกใหญ่ และยาว ๓ ปีก ยาวถึง ๖ ซม. มีเส้นตามยาวบนปีก ๘-๑๐ เส้น

ประโยชน์

ไม้เนื้อแข็ง ทำเสา คาน ชื่อ

แต่ไหลบ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Sindora siamensis Teijsm. & Miq. var. *maritime*
(Pierre) K. & S.S. Larsen

ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย

FABACEAE - CAESALPINIOIDEAE

ชื่อพื้นเมือง

คำลึง มะค่าแต่ มะค่าลึง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๕-๑๕ เมตร เปลือกสีเทา ผิวเรียบ กิ่งอ่อนมีขน ใบ ประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อยมี ๓-๔ คู่ ใบย่อยรูปรีแกมขอบขนาน ปลายใบมนหรือเว้าตื้น โคนใบสอบเรียว ขอบใบเรียบ กว้าง ๓-๘ ซม. ยาว ๖-๑๕ ซม. ดอก ช่อ ออกตามปลายกิ่งหรือซอกใบ มีขนสีน้ำตาล มีใบประดับกลีบเลี้ยงมี ๔ กลีบ กลีบดอกมี ๑ กลีบสีเหลืองแดง เกสรตัวผู้มี ๑๐ อัน ผล เป็นฝักแบน รูปไข่ ไม่มีหนาม พบได้น้อยกว่าแต่หนาม

ประโยชน์

แต่หรือมะค่าแต่ จัดเป็นไม้เนื้อแข็ง นิยมใช้ก่อสร้าง เครื่องเรือน เครื่องใช้ เครื่องประดับตกแต่งบ้านเรือน ส่วนของเปลือกนำมาแช่น้ำได้น้ำยาสีน้ำตาลแดง ใช้แช่แผลที่เกิดจากการคลอดบุตร ทำให้แผลสมานแห้งหายเร็วขึ้น และไม่ติดเชื้อ ส่วนของใบใช้แทนช้อนในการรับประทานอาหารที่มีลักษณะเป็นน้ำ

ทองกวาว

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Butea monosperma</i> (Lam.) Taub.
ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย	FABACEAE-PAPILIONOIDEAE
ชื่อสามัญ	Flame of the Forest, Bastard Teak
ชื่อพื้นเมือง	กวาว ก้าว จอมทอง ทองธรรมชาติ จาน เจ้าทองตัน ทองพรหมชาติ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๕-๑๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลมทึบ ลำต้นส่วนมากจะคดงอ เปลือกสีเทาค้ำ
แตกเป็นร่องตื้นๆ ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่เรียงตรงข้าม ใบย่อย ๓ ใบ รูปป้อม โคนเบี้ยวปลายมน ด้านล่าง
มีขนสาก เส้นแขนงใบข้างละ ๕-๗ ใบ ก้านใบย่อยยาว ๓-๕ มม. ดอก สีส้มสด ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุก ตามซอกใบ
ที่ก้านและปลายกิ่ง ช่อดอกยาว ๑๒-๑๕ ซม. รูปดอกถั่วมีกลีบเลี้ยง ๕ กลีบ กลีบดอก ๕ กลีบ เกสรเพศผู้ ๑๐ อัน
แยกเป็นอิสระ ๑ อัน อีก ๙ อัน โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ผล ผลเป็นฝักแบน กว้าง ๓.๕ ซม. ยาว ๑๕ ซม. ผลแก่
สีน้ำตาลอมเหลืองมีขนอ่อนนุ่ม สีขาวเป็นมัน มีเมล็ดเดี่ยวตรงปลายฝัก

ประโยชน์

ใบห่อข้าวต้มมัด ดอกให้สีแดงใช้ย้อมผ้า ดอกสดต้มน้ำเป็น
ยาถอนพิษไข้ ช่วยขับปัสสาวะ ฝักต้มน้ำดื่มเป็นยาขับพยาธิ ใบสดตำ
พอกแก้ฝี พอกสิว ถอนพิษแก้ปวด แก้วริดสีดวงทวาร ดอกถอนพิษไข้
แก้ตาแดง เมล็ดตำให้ละเอียดใช้ผสมกับน้ำมันมะนาวใช้ทาบริเวณที่เป็นผื่น
คันอักเสบ หรือนำเมล็ดมาต้มดื่มเป็นยาถ่ายพยาธิไส้เดือน ยางแก้
ท้องร่วง เปลือกให้ยาทำเชือกและกระดาษ

ทองหลางป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Erythrina stricta</i> Roxb. var. <i>suberosa</i> (Roxb.) Niyomdham
ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย	FABACEAE-PAPILIONOIDEAE
ชื่อพื้นเมือง	ทองกี ทองแค ทองบก ทองหลางไผมน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่สูง ๑๕-๒๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดกลมทึบ ลำต้น และกิ่งอ่อนจะมีหนามแหลมแข็ง โคนต้นมีพูพอน เปลือกเรียบสีเทาอมน้ำตาล ใบ ใบประกอบมีใบย่อย ๓ ใบ เรียงสลับ ใบย่อยรูปไข่กว้าง ๕-๑๐ ซม. ยาว ๘-๑๔ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมนใบยอดจะใหญ่ที่สุด ดอก ช่อกระจุกหรือแยกแขนง ออกที่ปลายกิ่ง ดอกย่อยจำนวนมาก กลีบดอกรูปดอกถั่ว สีแดงหรือส้มแดง ดอกกลางจะทยอยบานก่อนกลีบเลี้ยงสีเขียวอมม่วง ๑ กลีบ ดอกบานเต็มที่กว้าง ๓-๔ ซม. ผล แห้งแตกทรงขอบขนาน เป็นฝักรูปทรงกระบอกยาว โคนฝักกลีบ ปลายฝักจะบวมพองโค้งเล็กน้อย สีน้ำตาล เมล็ดจำนวนมาก

ประโยชน์

เปลือกต้น ห่อด้วยใบปลับปลิง ทำลูกประคบ แก้บวม เปลือกทำเชือก แกะใช้ แก้วตาบวม ดอกให้สีแดง เพื่อย้อมผ้า ใบบดทาแก้โรคมตามข้อ ใช้เป็นยาถ่าย ขับพยาธิ หยอดหูและแก้ปวดฟัน

ANACARDIACEAE

รณนไชย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Buchanania siamensis Miq.

ชื่อวงศ์

ANACARDIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

พังพวยนก พังพวยป่า รางไทย ลังไซ ถันไชย
ศรีรณนไชย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง ๕-๑๕ เมตร ผลัดใบเรือนยอดรูปทรงกระบอก ปลายกิ่งมักงอ เปลือกสีเทาหรือเทาปนดำ แตกเป็นสะเก็ดตามยาวและขวางลำต้น ใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปไข่กลับถึงรูปขอบขนานแกมไข่กลับ กว้าง ๒-๓ ซม. ยาว ๔-๘ ซม. ปลายใบมน ฐานใบสอบเรียวหรือหยักเว้า เนื้อใบเหนียวคล้ายหนัง ผิวใบด้านบนเรียบ เส้นใบย่อย ไม่เด่นชัด มีจำนวน ๗-๑๑ คู่ ดอก สีขาวหรือขาวอมเหลือง ออกรวมกันเป็นช่อแยกแขนงตามปลายกิ่งและง่ามใบ ช่อดอกยาว ๔-๘ ซม. กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ กลีบดอก ๕ กลีบ ปลายกลีบม้วนลง ดอกย่อยไม่มีก้านดอก กลีบเลี้ยงสั้นกว่ากลีบดอกมาก ดอกบานเต็มที่กว้าง ๕-๘ มม. ผล ผลสดมีเนื้อ รูปทรงค่อนข้างกลม มีเมล็ดเดียว สีม่วงแก่ ปลายผลมักหยักเว้าขนาดผลกว้างประมาณ ๑.๒ ซม. เมล็ดมี ขนาดใหญ่ และ แข็ง

ประโยชน์

ลำต้น ราก ต้มน้ำดื่ม แก้ผิสดำแดง เปลือกต้น ต้มน้ำผสมเกลืออมแก้รำมะนาด

เป็น

ชื่อวิทยาศาสตร์
ชื่อวงศ์
ชื่อพื้นเมือง

Terminalia triptera Stapf

COMBRETACEAE

กำจาย กำจ่า กำเจ้า ปู่เจ้า ปู่เจ้าหามก่าย

พระเจ้าหอมก่าย พระเจ้าหามก่าย สลิง หามก่าย

ตานแดง ประดูขาว เฟ็บ มะขามกราย หนามกราย

หามกราย สั้งคำ สีเสียดตัน แสงคำ หอมกราย หานกราย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับหรือเกือบตรงข้าม ดอก ออกเป็นช่อ ออกที่ง่ามใบ ผล รูปขอบขนาน มีปีก ๓ ปีก

ประโยชน์

เปลือก ขับปัสสาวะ บำรุงหัวใจ แก้กโรคบิด แก้กท้องร่วง ต้มอมแก้รำมะนาด แขน้ำสมานแผล ย้อมผ้าให้สีเหลืองอมส้ม

ประดู่บ้าน

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Pterocarpus indicus</i> Willd.
ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย	FABACEAE - PAPILIONOIDEAE
ชื่อสามัญ	Angsana, Burmese Rosewood, Padauk, Padouk
ชื่อพื้นเมือง	ดู่บ้าน ประดู่ ประดู่กิ่งอ่อน ประดู่ลาย ประดู่อังสนา สะโน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๑๐-๒๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดทรงกลมหรือทรงสามเหลี่ยม แผ่กว้างหนาที่ใบ กิ่งก้านห้อยย้อยลง โคนต้นเป็นพุ่ม ใบเปลือกสีน้ำตาลปนดำแตกเป็นสะเก็ด ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ เรียงสลับ ใบย่อย ๗-๑๓ ใบ เรียงสลับ ใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง ๔-๕ ซม. ยาว ๖-๑๐ ซม. ปลายใบมนหรือแหลมเป็นติ่งหูก โคนใบมนกว้าง ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาเส้นแขนงใบข้างละ ๘-๑๐ เส้น ก้านใบยาว ๕-๗ มม. ดอก สีเหลือง มีกลิ่นหอม เมื่อใกล้โรยเป็นสีเหลืองอมน้ำตาล ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกที่ซอกใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ ๕ กลีบ บางยี่บ่่น ดอกมักจะบานและร่วงพร้อมๆ กัน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑-๑.๕ ซม. ผล ผลแห้ง มีปีกกลมและแบนล้อมรอบ ขนาด ๓.๕-๕ ซม. มีเมล็ด ๑-๒ เมล็ด เมล็ดอยู่ตรงกลาง

ประโยชน์

แก่นทำสีย้อมผ้าให้สีแดง น้ำคั้นจากใบใช้สระผม ใบและดอกอ่อนรับประทานเป็นผักพื้นบ้าน เป็นสมุนไพร รากแก้ไข้ แก้พิษ เปลือกแก้ปากเปื่อย ปากแตกกระแหว ท้องเสีย

ประดู่ป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Pterocarpus macrocarpus Kurz

ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย

FABACEAE - PAPILIONOIDEAE

ชื่อสามัญ

Burmese ebony, Burma pradouk, Nara

ชื่อพื้นเมือง

จิตอก ฉะนอง ตู๋ ตู๋ป่า ตะเลอ ประดู่ ประดู่เสน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดใหญ่ สูงถึง ๓๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดรูปกรวย หรือรูปไข่ เปลือกนอกหนาสีน้ำตาลอมเทาแตกหยาบ ๆ เป็นร่องลึก ใบ ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว เรียงสลับ ใบย่อย ๗-๘ ใบ ใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง ๔-๕ ซม. ยาว ๖-๑๐ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ เส้นแขนงใบข้างละ ๑๑-๑๗ เส้น ก้านใบยาว ๓-๕ มม. ดอก สีเหลือง มีกลิ่นหอม แบบช่อกระจุกออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วยมีขน กลีบดอกรูปถ้วยแยกเป็น ๕ แฉก ดอกบานเต็มที่กว้าง ๕-๘ มม. ผล ผลเป็นฝักแห้ง ทรงกลมแบน มีปีกล้อมรอบ ๔-๖ ซม. มีขนปกคลุมทั่วไป มี ๑ เมล็ดต่อผล

ประโยชน์

ใบ พอกบาดแผล แก้ผดผื่นคัน เปลือกต้นแก้ท้องเสีย และให้น้ำฝาดสีน้ำตาล ใช้ย้อมผ้า ปุ่มประดู่มีลวดลายสวยงาม ราคาแพง

ปฐ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Alangium salviifolium</i> (L.f.) Wangerin subsp. <i>hexapetalum</i> Wangerin
ชื่อวงศ์	ALANGIACEAE
ชื่อสามัญ	Ankota, Alangi
ชื่อพื้นเมือง	ปฐู ปฐู ผลู มะเกลือกา มะตาปฐู

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๕-๑๕ เมตร ผลิตใบ ลำต้นมักบิดและคดงอ เรือนยอดโปร่ง กิ่งเล็กเป็นหนามยาว และมีใบเล็กๆ ออกตามปลายหนาม เปลือกสีน้ำตาลแดงแตกล่อนเป็นสะเก็ด ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่กลับ รูปขอบขนาน หรือรูปใบหอกกลับ กว้าง ๒-๗ ซม. ยาว ๕-๑๕ ซม. ปลายใบกว้าง มีติ่งแหลม โคนใบสอบ แผ่นใบบางเกลี้ยง ขอบใบเป็นคลื่น เส้นแขนงใบข้างละ ๕-๗ เส้น ก้านใบยาว ๐.๕-๑.๕ ซม. ดอก สีขาวนวล มีกลิ่นหอม แบบช่อกระจุกออกตามกิ่งเหนือรอยแผลใบ ดอกสมบูรณ์เพศมีขนทั้งดอกและก้านดอก กลีบเลี้ยง ๖ กลีบ กลีบดอกรูปขอบขนานแคบๆ มี ๖ กลีบ ยาว ๒-๓ ซม. ขณะตูมขอบกลีบจะประสานกัน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑.๕ ซม. ผล สดแบบมีเนื้อเมล็ดเดียว ทรงกลม ขนาด ๑-๑.๕ ซม. ผลสุกสีดำมีเนื้อเยื่อบางหุ้ม เมล็ดแข็งรูปไข่

ประโยชน์

เปลือก แก้บิด ไอ แก้ท้องร่วง ผล บำรุงธาตุ ขับพยาธิ แก้กุจเสียด เนื้อไม้ แก้อริศตวงลำไส้และทวารหนัก

ปลาย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Grewia eriocarpa Juss.

ชื่อวงศ์

TILIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กันเทา ปอหมื่น ยาบข้าวจี ยาบน้อย ยาบมีน ลาย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ผลัดใบ สูงถึง ๑๒ เมตร กิ่งก้านเรียวเล็กลู่ลง เปลือกต้นสีเทาบางและเรียบ หรือมีรอยแตกเล็กน้อย ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่กว้างในแนวระนาบ ฐานไม่สมมาตร กว้าง ๔-๑๐ ซม. ยาว ๓-๕.๘ ซม. ขอบใบมีซี่เล็ก ๆ ค่อนข้างคม ใบแก่ด้านบนค่อนข้างหยาบ ด้านล่างสีขาวออกเทา มีขนรูปดาวหนาแน่นเส้นใบที่ฐาน ๔-๖ เส้น เส้นกลางใบ ๒ เส้นทอดยาวไปเกือบถึงปลายใบก้านใบยาว ๐.๕-๑ ซม. ดอก สีเหลืองออกเขียว ออกเป็นช่อตั้งตรง ช่อละ ๓-๘ ดอก ขนาด ๐.๘-๑.๘ ซม. กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ ขนาดใหญ่กว่ากลีบดอก กลีบดอกมีต่อมน้ำหวานที่ฐานด้านใน ปลายเกสรตัวเมียมี ๔-๕ พู รังไข่มีขนหนาแน่น ผล ผลกลมรูปไข่ ขนาด ๑ ซม. เนื้อบางมีติ่งที่ปลาย เมื่อสุกสีดำ และมีพู่สั้นๆ ๒-๔ พู

ประโยชน์

เปลือกให้เส้นใยใช้ทำเชือก

BIGNONIACEAE

ปีบ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.
ชื่อวงศ์	BIGNONIACEAE
ชื่อสามัญ	Cork tree
ชื่อพื้นเมือง	กาชะลอง กาดชะลอง เต็กตองไฟ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๒๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มทรงกระบอก กิ่งก้านมักย้อยลง เปลือกสีน้ำตาล แตกเป็นร่องลึกตามยาวลำต้นอย่างไม่เป็นระเบียบ ใบ ใบประกอบแบบขนนก ๒-๓ ชั้น เรียงเวียน ช่อแขนงด้านข้างมี ๓-๕ คู่ ปลายคี่ เรียงตรงข้าม ใบย่อยแขนงละ ๒-๔ คู่ เรียงตรงข้าม ใบรูปไข่หรือรูปไข่แกมรูปใบหอก กว้าง ๒-๓ ซม. ยาว ๔-๘ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบใบหยักมน หรือเว้าเป็นคลื่นเล็กน้อย ผิวใบด้านล่างของใบอ่อนจะมีขน เส้นแขนงใบข้างละ ๓-๕ เส้น ก้านใบย่อย ยาว ๔-๑๖ มม. ดอก ดอกสีขาวหรือชมพู มีกลิ่นหอม แบบช่อกระจุก ช้อน ออกตามปลายกิ่ง ช่อดอกขนาดใหญ่และยาว ๑๐-๓๕ ซม. มีขน กลีบเลี้ยงมีขนาดเล็ก โคนติดกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยก ๕ แฉก ปลายมนกว้างม้วนลง กลีบดอกเป็นหลอดยาวปลายแยก ๔ แฉก มี ๑ กลีบที่ปลายแยกเป็น ๒ แฉก ดอกบานเต็มที่กว้าง ๓.๕-๔ ซม. ผล ผลแห้งแบบเป็นฝักแบนและตรง สีน้ำตาล หัวท้ายแหลมกว้าง ๑.๕-๒.๓ ซม. ยาว ๒๓-๓๐ ซม. เมล็ดแบนมีปีกบางจำนวนมาก

ประโยชน์

รากเป็นยาบำรุงปอด รักษาวัณโรค ดอกสุบแก้ริดสีดวงจมูก เปลือกทำจุกก๊อกขนาดเล็ก

เปลา้าใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Croton roxburghii</i> N. P. Balakr.
ชื่อวงศ์	EUPHORBIACEAE
ชื่อพื้นเมือง	กะวู เซ่งเค็ง เปลา้าหลวง เปาะ สกาวา ลำกูวะ ห้าเย็ง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง ๒-๑๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลม ลำต้นเปลาตรง โคนต้นเป็นพูพอนต่ำ เปลือกสีน้ำตาลอมเทา แตกเป็นสะเก็ด ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ใบรูปขอบขนานแกมรูปรี รูปไข่หรือรูปใบหอกกว้าง ๕-๑๐ ซม. ยาว ๙-๓๐ ซม. ปลายใบแหลมแล้วมน โคนใบสอบ ผิวใบด้านบนสีเขียวเหลือบเงิน เรียบเกลี้ยง มีต่อมเล็กๆ จำนวนมาก ผิวใบด้านล่างสีเขียวเทา มีต่อมคล้ายเกล็ดประปรายขอบใบจักฟันเลื่อยเส้นแขนงใบข้างละ ๑๒-๑๖ เส้น ฐานใบมีต่อม ๒ ต่อม ก้านใบยาว ๑.๓-๖ ซม. ดอก สีขาวอมเขียวเป็นช่อแบบช่อกระจุกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว ๑๒-๒๒ ซม. ดอกแยกเพศ อยู่ร่วมต้นและช่อเดียวกัน ดอกเพศผู้ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ ๕ กลีบ เกสรเพศผู้ ๑๒ อัน ดอกเพศเมีย กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ ๕ กลีบ แต่ขอบกลีบดอกมีขน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๕-๗.๕ มม. ผล ผลแห้งแตกทรงกลมรี มี ๓ พูขนาด ๐.๘-๑.๕ ซม. ผิวมีเกล็ด ด้านบนแบน เมล็ดค่อนข้างรี มี ๑ เมล็ด ต่อผล

ประโยชน์

ใบแก้คันตามตัว ดอกขับพยาธิ เปลือกต้นต้มกินเป็นยาแก้ไข้ แก้ตับอักเสบปวดข้อและปวดเมื่อย กล้ามเนื้อ เมล็ดสกัดให้น้ำมันที่เป็นยาถ่ายอย่างแรงและเป็นพิษ

ผักหวานป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Melientha suavis</i> Pierre
ชื่อวงศ์	OPILIACEAE
ชื่อพื้นเมือง	ผักหวาน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง ๕-๑๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นรูปไข่ทึบ ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีเทาเข้ม หรือน้ำตาลแตก เป็นสะเก็ดสีเหลือง ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่กว้าง ๒.๕-๑๓ ซม. ยาว ๖-๑๕ ซม. ปลายใบแหลม แล้วมน โคนใบเบี้ยวหรือรูปลิ้ม แผ่นใบแก่หนาคล้ายแผ่นหนังและกรอบ ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้มเป็นมันใบเกลี้ยง เส้นแขนงใบข้างละ ๖-๑๕ เส้น ก้านใบสั้น ๑-๒ มม. ถึงไม่มีก้านใบ ดอก สีเขียว ออกเป็นช่อแยกแขนงตามกิ่ง ชอกใบ และลำต้น ช่อดอกยาว ๑๐-๒๕ ซม. ช่อดอกแบบช่อรวม ดอกแยกเพศดอกเพศผู้ไม่มีก้านดอกย่อย ส่วนมากอยู่ที่ ปลายของช่อดอก ดอกเพศเมียอยู่ช่วงล่างของช่อดอก ก้านดอกสั้นจะยึดดอกเมื่อติดผล มีใบประดับ ๑ ใบต่อดอกย่อย ๑ ดอก กลีบเลี้ยง และกลีบดอกแยกกันไม่ออกมี ๕ กลีบ โค้งจรดกัน เกสรเพศผู้ ๕ อัน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๒-๓ มม. ผล ผลสดแบบมีเนื้อเมล็ด สีเหลืองส้มหรือเหลืองแดง ทรงไข่กว้าง ๑.๕-๑.๗ ซม. ยาว ๒.๕-๓ ซม. ก้านผลย่อยยาว ๓-๕ มม. เมล็ดมีขนาดใหญ่รูปไข่

ประโยชน์

ใบอ่อนและดอกนำมาประกอบอาหาร ผลรับประทานสดหรือต้มสุกมีรสหวาน รากรงับพิษร้อน

ฟ้าเสีย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Vitex canescens Kurz

ชื่อวงศ์

LAMIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

ขี้เหิน สองหยวก สามใบ กำปอน กำปาน ช้อเสี้ยน
ซังอา แปะ พะหวัง ดีดูโพิติ สมอกานน จงออง โจงอองตัน
สะกางตัน กานนหัว ข้องแลง กำจ้ง สมอดินเปิด
จ้ง หมากเล็กหมากน้อย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ยืนต้น ขนาดกลาง สูงประมาณ ๑๒ เมตร เปลือกลำต้นสีครีมอมน้ำตาล เปลือกแตกจะหลุดลอกออกมา กิ่งอ่อน ยอดอ่อน มีขนสีน้ำตาลปกคลุม ใบ ใบประกอบแบบฝ่ามือ ออกตรงข้ามกัน มีใบย่อย ๓-๕ ใบ ใบย่อยรูปค่อนข้างกว้าง ปลายใบแหลม โคนใบแหลม เส้นใบแตกออกจากเส้นกลางใบมีขน หลังใบเรียบ มีขนนุ่มปกคลุม ท้องใบเรียบ มีขนนุ่มปกคลุม ก้านใบยาวมีขน แผ่นใบบาง แผ่นใบเรียบ ดอก ออกดอกช่อ ออกตามบริเวณง่ามใบและปลายกิ่ง สีขาวนวลหรือสีเหลืองอ่อน มีประสีชมพู กลีบดอกมี ๔ กลีบ โคนกลีบดอกเชื่อมติดกัน กลีบเลี้ยงสีเขียว มี ๕ กลีบ เป็นรอยหยักตื้นๆ ก้านชูอับมีขนสีน้ำตาลปกคลุม เกสรเป็นเส้นสีขาว ยื่นพ้นออกมาจากดอก ผล รูปทรงกลมรี ผิวเรียบ เป็นมัน ผลอ่อนสีเขียว พอสุกเปลี่ยนเป็นสีเหลืองจนถึงดำ เมล็ดรูปทรงกลม จำนวน ๑ เมล็ด

ประโยชน์

เนื้อไม้ใช้ในการทำเครื่องมือ
ทางการเกษตรและปลูกเป็นไม้ประดับ

ฝาง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Caesalpinia sappan</i> L.
ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย	FABACEAE - CAESALPINIOIDEAE
ชื่อพื้นเมือง	ง้าย ฝางส้ม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง ๕-๑๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดแผ่กว้างลำต้นและกิ่งมีหนามแข็งโค้ง เปลือกสีน้ำตาล แตกเป็นสะเก็ดและเป็นร่องตื้นตามยาวลำต้น ใบ ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น เรียงสลับยาว ๑๕-๔๕ ซม. แขนงใบด้านข้างเรียงตรงข้าม ๘-๑๖ คู่ ใบย่อยเรียงตรงข้าม ๗-๑๘ คู่ ใบรูปขอบขนานกว้าง ๖-๑๐ มม. ยาว ๑๐-๒๐ มม. ปลายใบมนเว้าตรงกลางโคนใบเบี้ยว เส้นแขนงใบข้างละ ๘-๑๙ เส้น ดอก สีเหลืองแบบช่อกระจุกออกใกล้ๆ กันตามปลายกิ่ง มีใบประดับรูปใบหอกยาว ๖ มม. ปลายเรียวแหลม หลุดร่วงง่ายกลีบเลี้ยง ๕ กลีบ กลีบดอก ๕ กลีบ เกสรตัวผู้ ๑๐ อัน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๒-๒.๕ ซม. ผล ผลเป็นฝักแห้งแตก กว้าง ๑.๕-๒.๕ ซม. ยาว ๖-๑๒ ซม. ทรงแบน ขอบขนานแต่กว้างออกที่ส่วนบน ปลายตัดกว้าง มีจะงอยแหลมอยู่ตรงมุมส่วนล่างของฝักเมล็ดรูปรีมี ๒-๔ เมล็ด

ประโยชน์

แก่นฝางมีสารสีแดง ใช้ย้อมผ้า เป็นสีใส่อาหาร เครื่องดื่มเช่น น้ำยาอุทัย เนื้อไม้รักษาโรคที่มีอาการเลือดไหล แก้ก้อนใน ท้องร่วง ละลายเสมหะ เป็นยาขับกระดูอย่างแรง ยาผดสมานในโรคท้องร่วง

พญาศรี

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Albizia lcbbeck</i> (L.) Benth.
ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย	FABACEAE - MIMOSOIDEAE
ชื่อสามัญ	Siris, Kokko, Indian walnut
ชื่อพื้นเมือง	กะซึก กาช ขาไฟ แกะระ ก้านฮ้าง จ้าขาม จามจรีสีทอง เจา ชูรุง ชึก ตืดทิดา ตะดึก พญากระ บุก มะขามโลก มะรุมป่า

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๒๐-๓๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดแผ่กว้าง เปลือกนอกสีเทาแก่หรือสีน้ำตาล แตกเป็นร่องละเอียดตามยาวและขวางลำต้น ใบ ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ปลายคู่ เรียงสลับ ใบย่อย ๒-๔ คู่ เรียงตรงข้าม ใบย่อยรูปขอบขนาน กว้าง ๐.๘-๒.๖ ซม. ยาว ๑.๓-๖ ซม. ปลายใบมน โคนใบเบี้ยว ขอบใบเรียบ เส้นแขนงใบข้างละ ๖-๘ เส้น ไม่มีก้านใบย่อย ก้านใบหลักยาว ๖-๑๒ ซม. ช่อใบห้อยย้อยลง ดอก สีขาวอมเหลือง มีกลิ่นหอม แบบช่อกระจุก ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ๑-๔ ช่อ ก้านช่อดอกยาว ๕-๑๐ ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ ๕ กลีบ ช่อดอกบานเต็มที่กว้าง ๓-๔ ซม. ผล ผลเป็นฝักแห้งแตก รูปบรรทัดแบนและบาง กว้าง ๒.๓-๕ ซม. ยาว ๑๐-๓๐ ซม. สีเขียวอมเหลืองเมื่อฝักแก่เป็นสีทองผิวเกลี้ยงเมล็ด รูปไข่กลมมนเรียงตามแนวยาว ๓-๑๒ เมล็ด

ประโยชน์

เปลือกและเมล็ด มีรสฝาดเป็นยาสมาน ใบใช้ดับพิษ ยอดอ่อนกินได้ใช้เป็นผักสดใส่แกง เมล็ดรักษา กลากเกลื้อน โรคเรื้อน เยื่อตาอักเสบ

พลองเหมือด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Memecylon edule* Roxb.
 ชื่อวงศ์ MELASTOMATACEAE
 ชื่อพื้นเมือง เหมือดแอ เหมียด พลองดำ มะง่าด

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง ๕-๗ เมตร ลำต้นตั้งตรง แตกกิ่งก้าน เปลือกสีน้ำตาล ใบ ใบเดี่ยว ออกตรงข้ามที่ปลายกิ่ง ใบหนาสีเขียวเข้มเป็นมัน ท้องใบมีสีอ่อน ใบรูปรี โคนใบแหลม ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ใบยาว ๑๒ ซม. ดอก ออกเป็นช่อกระจุกตามข้อ ดอกตูมมีสีชมพู เมื่อบานมีสีม่วงน้ำเงิน ดอกมี ๔ กลีบจะบานเกือบพร้อมกันทั้งต้น ผล รูปทรงกลม พอสุกจะมีสีม่วงแดงดำ มีเนื้อบางๆ หุ้ม

ประโยชน์

ใบ เป็นยาแก้ไข้ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ไม่ทำให้เกิดแผลเป็นและดับพิษปวดแสบ ปวดร้อน เนื้อไม้และราก ฝนหรือต้มดื่มแก้ไข้ ถอนพิษสำแดง ดับพิษร้อน แก้ไข้พิษ ไข้หัด และดับพิษภายในต่างๆ ต้นและใบต้มน้ำดื่ม ขับปัสสาวะ แก้ปัสสาวะขัด

พลับพลာ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Microcos tomentosa Sm.

ชื่อวงศ์

TILIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กะปอกกะปู ก่อม กอมเกลี้ยง กอมขน น้ำลายควาย
ผ้าอ้อม พลองส้ม พลา พลาขาว พลาลาย มลาย
สากกะเบือละว้า หมากหอมหลาย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลางสูงถึง ๒๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลมทึบ แตกกิ่งต่ำ โคนต้นเป็นพอนต่ำ เปลือกสีน้ำตาลปนเทา แตกล่อนเป็นแผ่นสะเก็ดบางๆ ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน รูปรีแกมรูปไข่กลับหรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ กว้าง ๓-๘ ซม. ยาว ๘-๑๗ ซม. ปลายใบเป็นติ่งแหลมสั้นๆ โคนใบมน ผิวใบด้านบนและล่างมีขนรูปดาวสีน้ำตาลปกคลุม ขอบใบจักฟันเลื่อยถึงเรียบ เส้นแขนงใบข้างละ ๔-๖ เส้น ก้านใบยาว ๕-๑๐ มม. ดอก ช่อ แบบช่อแยกแขนง ออกที่ซอกใบ และปลายกิ่งช่อดอกยาว ๓-๕ ซม. กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ รูปช้อน กลีบดอก ๕ กลีบ รูปสามเหลี่ยม ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑-๑.๕ ซม. ผล ผลสดแบบมีเนื้อเมล็ดเดียว ทรงกลมแกมไข่กลับ ผลสุกสีม่วงดำ ผิวมีขนรูปดาวหรือเกลี้ยงขนาดผลกว้าง ๐.๕-๑ ซม. ยาว ๑-๑.๕ ซม. เมล็ดรูปไข่

ประโยชน์

ใช้แก่นผสมแก่นโมกหลวง ลำต้นกำแพงเจ็ดชั้น ลำต้นสบูขาว ลำต้นพลองเหมือด แก่นจำปา และลำต้นคำรอก ต้มน้ำดื่มแก้หืด

CAPPARACEAE

พวงแอก

ชื่อวิทยาศาสตร์

Capparis siamensis Kurz

ชื่อวงศ์

CAPPARACEAE

ชื่อพื้นเมือง

หนามพวงแอก พวงขี้ น้านอง เกี้ยวคอไก่ ไชชู ขี้กาดัน หนาม
ขี้แรด เดื่อยไก่ เมาขี้ สายชู สายชู

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง ๓-๘ เมตร กิ่งอ่อนสีเทาหรือน้ำตาลมีขน เมื่อแก่ไม่มีขน มีหนามเล็กเรียวยาว โค้งเล็กน้อยออกตามข้อ ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปไข่ ทรงกลมปลายแหลม กว้าง ๓-๕ ซม. ยาว ๖-๘ ซม. เส้นใบด้านท้องสีน้ำตาลเหลือง ดอก ช่อออกตามง่ามใบ สีเขียวขาวมีขน มีจุดสีเหลืองหรือแดง ผล กลมรีๆ เปลือกหนาเป็นปุ่มขรุขระสุกสีแดง

ประโยชน์

เนื้อไม้ เป็นถ่านสำหรับสีฟัน รสเย็น ใบรสเผื่อนเมา แก้ไข้พิษ แก้ไข้สันนิบาต แก้ตะคริว ต้มอาบ แก้ผดผื่นคัน ดอก รสขื่นเมา แก้โรคมะเร็ง ผล รสขื่นปร่า แก้เจ็บคอ แก้คออักเสบ ต้น รสขื่นปร่า แก้ฟกบวม ราก รสขมขื่น ขับลมในท้อง แก้ไข้ทุกชนิด แก้ร้อนใน

พุดกัง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Holarrhena curtisii King & Gamble

ชื่อวงศ์

APOCYNACEAE

ชื่อพื้นเมือง

ถั่วหนู นมราชสีห์ น้านมเสื่อ นมเสื่อ พุดทอง พุดนา พุดน้ำ
พุดป่า มุกน้อย มุกนึ่ง มุกนึ่ง โมกเตี้ย โมกน้อย โมกนึ่ง
สรรพคุณ หัสคุณเทศ หัสคุณใหญ่

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง ๓-๘ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่ม ลำต้นแตกกอ เปลือกสีน้ำตาลอ่อนปนเทา เรียบหรือมีร่องลึกแนวขวางลำต้น มีช่องระบายอากาศเป็นจุดกลมมนตามยาวลำต้น ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามหรือเยื้องกัน ใบรูปไข่ รูปรีหรือรูปไข่แกมขอบขนาน กว้าง ๑.๗-๓ ซม. ยาว ๓-๑๒.๕ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบสอบหรือเบี้ยว ใบอ่อนมีขนสั้นนุ่มทั้งสองด้าน ใบแก่เกลี้ยงขอบใบเรียบ เส้นแขนงใบข้างละ ๑๐-๑๗ เส้น ก้านใบยาว ๑-๔ มม. ดอก ช่อแบบช่อกระจุก สีขาวและขาวอมเหลือง ออกที่ปลายกิ่ง ช่อดอกกว้าง ๖ ซม. ยาว ๕ ซม. มี ๒๐-๒๕ ดอก ก้านดอกกลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีขนละเอียดสีขาว กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดปลายแยก ๕ แฉก เกสรเพศเมีย ๒ อัน เกสรเพศผู้ ๕ อัน ก้านดอกยาว ๑ ซม. ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑.๕-๒ ซม. ผล ผลแห้งแตก รูปทรงกระบอกเรียวยาว กว้าง ๑.๕-๕ มม. ยาว ๗-๓๐ ซม. เมล็ดรูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง ๑.๘ มม. ยาว ๒.๕ มม. ผลมีขนกระจุก ยาว ๓.๕-๖.๖ ซม. เมล็ดมีจำนวนมาก

ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับ ใช้รากต้มน้ำดื่ม แก้บิด แก้ท้องเสีย

RUBIACEAE

พุดผา

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Gardenia collinsae</i> Craib
ชื่อวงศ์	RUBIACEAE
ชื่อพื้นเมือง	พุด ข่อยแก้ว ข่อยดำน ข่อยหิน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กสูง ๓-๑๐ เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มกลมทึบ ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีเทาเรียบหรือล่อนเป็นแผ่นบาง ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามเป็นกระจุกตอนปลายกิ่ง ใบรูปไข่กลับแกมรูปสี่เหลี่ยมขนมเป็ยกปุนกว้าง ๓-๖ ซม. ยาว ๔-๘ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบข้างละ ๘-๑๒ เส้น ก้านใบสั้นมาก ดอก เดี่ยว สีขาว มีกลิ่นหอม ออกตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงทั้งสองด้าน สีเขียวเชื่อมติดกันเป็นหลอดปลายแยก ๕-๘ กลีบ ไม้หลุดร่วงและจะกลายเป็นจุกผล กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอดทรงแจกัน ปลายแยกเป็น ๕-๘ แฉก เกสรเพศผู้ อยู่ระหว่างโคนของแฉกกลีบดอก ดอกบานเต็มที่กว้าง ๔-๖ ซม. ผล ผลแห้ง ทรงกลมเกลี้ยง สีน้ำตาล ขนาด ๑.๕-๒ ซม. ปลายผลมีแฉกปลายแหลม ๕-๘ แฉก ยาว ๑ ซม. ก้านผลสั้น เมล็ดมีจำนวนมาก กลมแบน ผิวใสขนาด ๕-๘ มม. เยื่อหุ้มเมล็ดสีเหลือง

ประโยชน์

เนื้อไม้ใช้ทำไม้บรรทัด เครื่องแกะสลัก และเครื่องตกแต่งบ้าน

พญา

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Ziziphus mauritiana</i> Lam.
ชื่อวงศ์	RHAMNACEAE
ชื่อสามัญ	Indian jujube
ชื่อพื้นเมือง	มะดัน มะท้อ มั่งถั่ง หมากขอ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กสูงถึง ๑๐ เมตร ไม้ผลัดใบ เรือนยอดแผ่กว้าง เปลือกสีน้ำตาลแก่ปนแดง แตกเป็นร่องตามยาวลำต้น กิ่งก้านมีหนามทั่วไป ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่กว้าง ๕-๖ ซม. ยาว ๖-๗ ซม. ปลายใบมน โคนใบมน ขอบใบจักเป็นฟันเลื่อย ผิวใบด้านบนเรียบเป็นมัน สีเขียวอ่อนถึงเขียวเข้ม ด้านล่างมีขนปกคลุม มีเส้นใบ ๓ เส้น ออกจากฐานใบ ก้านใบยาว ๑-๑.๕ ซม. ดอก สีขาวอมเหลือง แบบช่อกระจุก ออกตามซอกใบ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง และกลีบดอก มีอย่างละ ๕ กลีบ ดอกบานเต็มที่กว้าง ๖-๘ มม. ผล ผลสดแบบมีเนื้อ ทรงกลมหรือไข่ กว้าง ๒-๓ ซม. ยาว ๓-๕ ซม. ผลแก่สีเหลืองมี ๑-๒ เมล็ด เมล็ดรูปรีสีน้ำตาล

ประโยชน์

เปลือกและใบแก้ท้องเสีย อาเจียน ผลแก้ไข้ ขับเสมหะ แก้ไอและเป็นยาระบาย

BIGNONIACEAE

IWK

ชื่อวิทยาศาสตร์

Oroxylum indicum (L.) Kurz

ชื่อวงศ์

BIGNONIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กาโต้โต้ง ดอกกะ ตีอกกะ ดูแก เบโก มะลิดไม้
มะลื่นไม้ ลิดไม้ ลิ่นฟ้า หมากลื่นก้าง หมากลื่นข้าง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง ๕-๑๓ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดไม่เป็นระเบียบดูเป็นชั้นๆ เปลือกสีเทาอมขาวหรือน้ำตาล แตกเป็นสะเก็ด ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ ๒-๓ ชั้น เรียงตรงข้ามเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง ใบย่อย ๓-๕ คู่ ใบรูปมน รูปไข่ถึงขอบขนาน กว้าง ๓-๘ ซม. ยาว ๕-๑๓ ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบสอบแคบ มนหรือหยักเว้าเข้า ใบเกลี้ยง เส้นแขนงใบข้างละ ๓-๖ เส้น ก้านใบย่อยยาว ๕-๘ มม. ดอก สีม่วงคล้ำ แบบช่อกระจุก ออกตามปลายกิ่ง ช่อยาว ๑-๒ เมตร มีดอกย่อย ๒๐-๓๕ ดอก กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ เชื่อมติดกันเป็นหลอด ยาว ๓-๔ ซม. สีแดงคล้ำ กลีบดอก ๕ กลีบ โคนเชื่อมติดกันเป็นรูปประขัง สีม่วงแดงหรือน้ำตาลคล้ำ ภายในสีเหลืองถึงชมพู ขอบกลีบย่น ดอกบานเต็มที่กว้าง ๖-๘ ซม. ผล เป็นฝักแห้งแตก แบนยาวคล้ายดาบห้อยลง กว้าง ๕-๘ ซม. ยาว ๔๐-๑๒๐ ซม. เปลือกฝักสีเขียวอมน้ำตาล หนาและแข็ง เมล็ดมีจำนวนมาก รูปแบน มีปีกบางใส

ประโยชน์

ฝักอ่อนสีเขียว เป็นอาหารได้ ราก ใช้เป็นยาบำรุงธาตุ แก้ท้องร่วง เมล็ด เป็นยาระบายหรือแก้ไอ ขับเสมหะ เปลือกต้นช่วยสมานแผล

โพหางสั้น

ชื่อวิทยาศาสตร์

Ficus rumphii Blume

ชื่อวงศ์

MORACEAE

ชื่อพื้นเมือง

โพจั่นก โพตัวผู้ โพประสาท

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงใหญ่ สูง ๑๐-๑๘ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดแผ่กว้างเป็นพุ่มทึบ โคนต้นเป็นพูพอน เปลือกสีเทาปนน้ำตาล ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่หรือรูปหัวใจกว้าง ๕-๑๒.๕ ซม. ยาว ๗.๕-๑๗.๕ ซม. ปลายใบแหลมหรือเรียวแหลม โคนใบมน แล้วเว้าเข้าเล็กน้อย ใบเกลี้ยง แผ่นใบคล้ายแผ่นหนังบาง ขอบใบเรียบ เส้นแขนงใบข้างละ ๕-๗ เส้น และมีเส้นใบแบบนี้มีมือจากโคนใบ ก้านใบยาว ๓.๕-๘.๗๕ ซม. ดอก สีขาวดอกเป็นลักษณะเฉพาะรูปทรงกลมยาว ออกเป็นดอกเดี่ยวๆ บริเวณซอกใบ รานรองดอกขนาดใหญ่โอบล้อมดอกเพศเมีย ดอกบานเต็มที่กว้างประมาณ ๑ ซม. ผล ผลสดแบบผลมะเดื่อ ทรงกลม ผลสุกสีเขียวอมเหลือง แล้วเปลี่ยนเป็นม่วงดำขนาด ๑-๑.๒๕ ซม. ไม่มีก้านผล เมล็ดสีน้ำตาลอ่อนรูปรี ขนาดเล็ก มีจำนวนเมล็ดมากต่อผล

ประโยชน์

ผลสุกรับประทานได้ ใบและกิ่งอ่อนสดหรือแห้งเป็นอาหารของวัว ควายและช้างได้

มะกล่ำต้น

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Adenanthera pavonina</i> L.
ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย	FABACEAE - MIMOSOIDEAE
ชื่อสามัญ	Red sandalwood tree, Coralwood tree, Sandalwood tree, Bead tree
ชื่อพื้นเมือง	ปี่จั่น ไผ มะกล่ำตาช้าง มะแก๊ก มะแดง มะหัวแดง มะโหกแดง หมากแก๊ก

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๑๕-๒๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลม ยอดอ่อนมีขนนุ่มเป็นมัน คล้ายเส้นไหม เปลือกเรียบสีน้ำตาลปนเทา บางครั้งมีรอยแตกกระแหวงเล็กๆ โคนต้นเป็นพูพอนต่ำ ใบ ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ปลายคี่ เรียงสลับ ยาว ๑๕-๔๐ ซม. ข้อแขนงด้านข้างมี ๒-๖ คู่ ใบย่อย ๗-๑๕ คู่ เรียงสลับ ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง ๐.๖-๒.๕ ซม. ยาว ๒-๕ ซม. ปลายใบมน โคนใบเบี้ยว ผิวใบด้านล่างสีนวลมีขน ขอบใบเรียบ เส้นแขนงใบข้างละ ๘-๑๐ เส้น ก้านใบย่อยยาว ๑-๒ มม. ดอก สีเหลือง ขนาดเล็ก ออกรวมเป็นช่อแบบช่อกระจุกตามกิ่งและซอกใบ กลีบเลี้ยงรูปถ้วย ปลายแยก ๕ แฉก กลีบดอก ๕ กลีบ ไม่มีขน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๔-๖ มม. ผล ผลเป็นฝักแห้งแตก ฝักแบนยาว สีน้ำตาลกว้าง ๑.๒ ซม. ยาว ๑๒-๒๐ ซม. ฝักแก่จะบิดงอ เมล็ดสีแดง รูปกลมหรือรี มีหลายเมล็ด

ประโยชน์

รากแก้เสมหะ ร้อนใน อาเจียน เมล็ดใช้เบื่อพยาธิ แก้อักเสบ ปวดศีรษะ ใบอ่อนและยอดอ่อนรับประทานเป็นผักสด

มะกอกกล้อน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Canarium subulatum Guillaumin

ชื่อวงศ์

BURSERACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กอกกัน ชาล็ก มะกอกเลือด มะเก็ม มะเลื่อม มักเหลียม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นสูง ๑๐-๑๕ เมตร เปลือกสีน้ำตาล เมื่อสับดูจะมีกลิ่นหอมแรง และมียางสีขาว ตามกิ่งมีแผลใบเห็นได้ชัด ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย ๒-๕ คู่ มีหูใบที่หลุดร่วงง่าย ยาว ๐.๗-๒.๕ ซม. แผ่นใบย่อย มีตั้งแต่รูปค่อนข้างกว้างจนกระทั่งรูปหอกกว้าง ๓.๕-๑๑ ซม. ยาว ๙-๑๘ ซม. ด้านบนมีขนประปรายที่เส้นกลางใบ และขอบใบ ด้านล่างมีขนทั่วไป ส่วนโคนใบของใบย่อยคู่ล่างสุดไม่เบี้ยว โคนใบย่อยคู่อื่นมักเบี้ยวขอบใบหยักแบบซี่เลื่อยตื้นๆ มีขนเป็นกระจุกเล็กๆ ตามรอยหยัก เส้นใบนูนเด่นชัดทางด้านล่าง ดอก ช่อ ออกตามง่ามใบ ช่อดอกเพศผู้และเพศเมียแยกกัน ช่อดอกเพศผู้ ยาว ๗-๒๕ ซม. ช่อดอกเพศเมียยาว ๘-๑๐ ซม. มีขน กลีบรองกลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วยยาว ๒.๕-๓.๕ มม. ขอบหยักเกสรผู้ ๖ อัน เกสรผู้มีขนาดเล็ก ผล ช่อ มักมีเพียง ๑-๔ ผล ผลรูปไข่หรือค่อนข้างกลมกว้าง ๑.๕-๒ ซม. ยาว ๒.๗-๓.๕ ซม. มีกลีบรองกลีบดอกรูปถ้วยเล็กๆเชื่อมติดอยู่กับก้านช่อผล

ประโยชน์

ยาง ทาแก้คันและเป็นเครื่องหอม ผล รับประทานได้ แก้อิ้อ ขับเสมหะ

ANACARDIACEAE

มะกอกป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Spondias pinnata</i> (L.f.) Kurz
ชื่อวงศ์	ANACARDIACEAE
ชื่อสามัญ	Hog plum, Wild mango
ชื่อพื้นเมือง	กรรไผ่ย กอกกุก กอกเขา กอกหมอก กุกไฟแซ ไผ่ย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๑๕-๒๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นรูปไข่ ลำต้นเปลาตรง เปลือกเรียบสีน้ำตาล มีช่องระบายอากาศเป็นแนวยาวตามลำต้น ใบ ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ เรียงเวียนสลับ ใบย่อยเรียงตรงข้ามหรือเยื้องกันเล็กน้อย มี ๔-๖ คู่ ใบรูปขอบขนานหรือมน กว้าง ๓-๔ ซม. ยาว ๗-๑๒ ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบสอบหรือมน แผ่นใบหนาเนียนและเกลี้ยง ขอบใบเป็นคลื่นเล็กน้อย เส้นแขนงใบข้างละ ๑๐-๒๔ เส้น ก้านใบยาว ๓-๕ มม. ดอก สีขาว ออกรวมเป็นช่อ แบบช่อแยกแขนง ตามซอกใบหรือเหนือรอยแผลใบตามปลายกิ่ง ช่อดอกยาว ๑๕-๒๕ ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอก มีอย่างละ ๕ กลีบ ดอกบานเต็มที่กว้าง ๔-๕ มม. ผล ผลสดแบบมีเนื้อเมล็ดเดียว ทรงไข่ สีเขียวอมเหลือง ขนาดกว้าง ๒.๕-๓.๕ ซม. ยาว ๓.๕-๔.๕ ซม. เนื้อหุ้มเมล็ดมีรสเปรี้ยว เมล็ดใหญ่และแข็งรูปไข่ ผิวเป็นเสี้ยนขรุขระ

ประโยชน์

เปลือกใช้ทำยาแก้ท้องเสีย ยอดอ่อนและใบอ่อนรับประทานเป็นผักสด ผลสดแก้กระหายน้ำ เมล็ดแช่เอาน้ำดื่มแก้ร้อนใน แก้สะอึก

มะกา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Bridelia ovata Decne.

ชื่อวงศ์

EUPHORBIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กอง ก้องแกบ ขี้เหล็กมัดกา ชำชำ มัดกา
มัดกา สำเหล้า สีวลา

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กสูงถึง ๘ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดแผ่กว้างรูปร่ม กิ่งก้านเกลี้ยง เปลือกสีน้ำตาลปนดำ แตกเป็นสะเก็ดบางหลายชั้นและแตกอ้าทั่วไปตามลำต้น ใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับในระนาบเดียวกัน รูปรีกว้าง ๔-๕ ซม. ยาว ๗-๘ ซม. ปลายใบมนโคนใบมน ผิวใบด้านล่างเป็นคราบขาว ขอบใบเป็นคลื่น เส้นแขนงใบข้างละ ๘-๑๓ เส้น ก้านยาว ๒ ซม. ดอก แบบช่อกระจุก สีขาวอมเขียว ออกตามซอกใบ ดอกแยกเพศอยู่ร่วมต้น กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันปลายเป็นแฉกรูปสามเหลี่ยม ๕ แฉก กลีบเลี้ยง ดอกเพศเมียจะสั้นกว่าดอกเพศผู้ กลีบดอก ๕ กลีบ รูปไข่ ดอกบานเต็มที่กว้าง ๓-๕ มม. ผล สดแบบมีเนื้อ เมล็ดเดี่ยว รูปทรงกลมขนาด ๑ ซม. ผลอ่อนสีเขียวอมเหลือง ผลสุกสีดำ เมล็ดรูปไข่

ประโยชน์

ใบอ่อนต้มเป็นยาขับเสมหะ แก้เหน็บชา รากแก้ไข้ ใบเป็นยาระบาย

EBENACEAE

มะเกลือ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Diospyros mollis</i> Griff.
ชื่อวงศ์	EBENACEAE
ชื่อสามัญ	Ebony tree
ชื่อพื้นเมือง	ผีเผา มักเกลือ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๑๐-๓๐ เมตร ไม่ผลัดใบ ลำต้นเป็นพูพอน เรือนยอดเป็นพุ่มกลม เปลือกสีดำแตกเป็นสะเก็ดหรือเป็นร่องทั่วลำต้น กิ่งอ่อนห้อยลงและมีขนนุ่ม ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่หรือรูปไข่แกมรูปขอบขนานกว้าง ๑.๕-๔ ซม. ยาว ๓.๒-๑๑ ซม. ปลายใบสอบทู่หรือสอบเรียว โคนใบสอบทู่ มนหรือกลม ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้ม ด้านล่างสีเขียวอ่อน ใบอ่อนมีขนนุ่มทั้งสองด้าน ใบแห้งออกดำ เส้นแขนงใบข้างละ ๑๐-๑๕ เส้น ก้านใบยาว ๐.๕-๑ ซม. ดอก แบบช่อกระจุก สีเหลือง ดอกแยกเพศอยู่ต่างต้น ดอกเพศผู้ออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วยปลายแยกเป็น ๔ แฉก กลีบดอก โคนเชื่อมติดกันเป็นรูปเหยือกน้ำ ปลายแยกเป็น ๔ แฉก เกสรทั้งสองด้าน รั้งไข่เทียมกลมเกลี้ยง เกสรเพศผู้มี ๑๔-๒๔ อัน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๖-๘ มม. ดอกเพศเมียออกเป็นดอกเดี่ยว แต่มีขนาดใหญ่กว่าดอกเพศผู้ ดอกบานเต็มที่กว้าง ๘-๑๐ มม. ผล ผลสดแบบมีเนื้อ ทรงกลมหรือรูปไข่ขนาด ๒ ซม. เปลือกเปราะ จุกผล ๔ กลีบ โคนเชื่อมติดกัน กลีบพับกลับ มีขนนุ่ม ก้านผลยาว ๒-๕ มม. มี ๖ เมล็ดต่อผล

ประโยชน์

เปลือกใช้ผสมเครื่องตีพื้นเมืองกันบูด ผลใช้ย้อมผ้า และเครื่องมือประมง เป็นยาถ่ายพยาธิ

มะเกลือป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Diospyros montana</i> Roxb.
ชื่อวงศ์	EBENACEAE
ชื่อพื้นเมือง	ตานसान ถ่านไฟผี ตูมดำ ตานดำ สำเกลือ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงกลางสูงได้ถึง ๑๕ เมตร ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปวงรี รูปขอบขนาน รูปไข่หรือรูปไข่กลับ กว้าง ๑-๕ ซม. ยาว ๑.๕-๒ ซม. ดอก ดอกแยกเพศ อยู่คนละต้น ดอกตัวผู้อยู่ที่ซอกใบเป็นช่อ กลีบดอกสีขาว เชื่อมติดกันเป็นรูปคนโท ดอกตัวเมียออกที่ซอกใบ กลีบดอกเดี่ยวลักษณะคล้ายดอกตัวผู้แต่ขนาดใหญ่กว่า ผล ผลสด รูปกลมแป้น สีเหลืองแกมเขียว มีกลีบเลี้ยงติดอยู่ ๔ กลีบ

ประโยชน์

เปลือกต้นฝนน้ำดื่ม แก้ไข้ แก่น ต้มน้ำดื่ม แก้ไตพิการ ตำรายาไทยใช้ ราก ขับพยาธิ แก่น รสเค็ม เล็กน้อย แก้พยาธิ ตานซาง (โรคพยาธิในเด็ก มีอาการเบื่ออาหาร อ่อนเพลีย พุงโรกันปอด ตกใจง่าย ไม่ค่อยทานอาหาร ชูบซิด ผอมแห้ง ท้องเดิน อุจจาระผิดปกติ อาจมีกลิ่นคาวจัด ชอบกินอาหารคาว) ไขในกระดูกพิการ (ไขกระดูกไม่มีกำลัง) บำรุงร่างกาย

COMBRETACEAE

มะกกลือเลือด

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Terminalia mucronata</i> Craib & Hutch.
ชื่อวงศ์	COMBRETACEAE
ชื่อพื้นเมือง	โตะกาง ตะแบกเลือด เป็ย เป็ยบั้ง เป็ยปี เป็ยเลือด เป็ยสะแอน มะกาเถื่อน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๒๐-๓๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดรูปทรงกระบอก โคนต้นเป็นพูพอนต่ำๆ เปลือกสีเทาหลุดล่อนเป็นแผ่นๆ เห็นรอยแผลชัดเจน ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับใบรูปรีกว้างถึงรูปขอบขนาน กว้าง ๕-๗ ซม. ยาว ๑๐-๑๗ ซม. ปลายใบมนมีติ่งแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ มีขนอ่อนนุ่มสีขาวเป็นมันเหมือนเส้นไหมปกคลุม ผิวใบด้านบนสีเข้มกว่าด้านล่าง มีขนสีน้ำตาลอ่อนหนาแน่น เส้นแขนงใบข้างละ ๘-๑๒ เส้น ก้านใบยาว ๑-๒ ซม. ดอก สีขาวค่อนข้างเหลือง แบบช่อหางกระรอก ออกตามกิ่งหรือซอกใบ ช่อดอกยาว ๑๒-๑๖ ซม. ช่อดอกอ่อนมีขนสีน้ำตาลหนาแน่น กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ ไม่มีกลีบดอก ดอกขนาดเล็กบานเต็มที่กว้าง ๔-๕ มม. ผล ผลแห้งผิวแข็งลักษณะแบน มีปีก ๒ ปีก ปีกด้านข้างทั้งสองแผ่กว้างชนกันเกือบกลม กว้าง ๓-๔ ซม. มีเมล็ดเดี่ยวลักษณะแข็ง รูปรี

ประโยชน์

เปลือกปรุงเป็นยาแก้บิด มูกเลือดและลงแดง

มะขาม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Tamarindus indica L.

ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย

FABACEAE - CAESALPINOIDEAE

ชื่อสามัญ

Tamarind, Indian Date

ชื่อพื้นเมือง

ขาม ตะลูน ม่องโคล้ง มอดเล ลำมอเกล หมากแกง
ชิงกัก ทงฮ้วยเฮียง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ผลัดใบ สูงได้ถึง ๒๐ เมตร เปลือกสีน้ำตาลอ่อนแตกเป็นร่อง เปลือกในสีขาว ลำต้นเปลาตรง เรือนยอดกลมแผ่กว้าง กิ่งก้านเหนียว ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคู่ ออกสลับ ใบย่อย ๑๐-๒๐ คู่ รูปขอบขนาน ปลายมนกลม หรือเว้าเข้าเล็กน้อย ใบย่อยกว้าง ๑-๒.๔ มม. ยาว ๔.๕-๙ มม. ก้านใบย่อยสั้น แผ่นใบเรียบ สีเขียว ดอก ช่อ ออกตามซอกใบ และปลายกิ่งยาว ๕-๑๐ ซม. มีดอกย่อย ๑๐-๑๕ ดอก บานเต็มที่กว้าง ๒ ซม. ยาว ๓.๕ ซม. ดอกตูมมีกลีบหุ้ม ๑ กลีบสีแดง ขอบๆ มีขนสั้นสีขาว กลีบเลี้ยงปลายแหลมสีเหลือง ๔ กลีบ กลีบดอก ๕ กลีบ เกสรผู้ ๓ อัน รังไข่ ๑ อัน ผล เป็นฝักตรง หรือโค้งงอ ยาว ๓-๑๔ ซม. กว้าง ๒ ซม. ฝักอ่อนสีเขียวเคลือบด้วยฝุ่นสีน้ำตาล มีน้ำตาลอมเขียวฝักแก่เป็นสีน้ำตาลเป็นมัน เนื้อในติดกันตลอดฝัก มีรก ๓ เส้นตามยาว เมล็ด ๓-๑๐ เมล็ด เปลือกเมล็ดแข็งสีน้ำตาล รสมันฝาด

ประโยชน์

เนื้อไม้ทำเชือก ก่อสร้าง ป้าย สีย้อม ถ่านไม้ ฟืน ดอกและใบอ่อน ฝักอ่อน เป็นอาหาร และแปรรูปได้ เปลือก ต้มกับน้ำหรือน้ำปูนใส แก้กท้องเดิน ใบต้มน้ำดื่ม ช่วยย่อยและขับปัสสาวะ เนื้อในฝัก เป็นยาระบายอ่อนๆ แก้อาเจียน เมล็ด คั่วใช้เนื้อในขับพยาธิไส้เดือน รากแก้ท้องร่วง เมล็ด รสมัน บำรุงไขข้อ ทาแผลถูกไฟลวก แก้อาเจียน

มะขามเทศ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pithecellobium dulce* (Roxb.) Benth.
 ชื่อวงศ์ FABACEAE - MIMOSOIDEAE
 ชื่อพื้นเมือง กำเทต มะขามข้อง มะขามแป

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ลำต้นและกิ่งก้านมีหนาม เปลือกสีหม่นๆ ใบ ใบประกอบแบบขนนก สองชั้นใบเล็ก รูปไข่สองใบ โคนติดกัน เรียงสลับ ดอก ดอกช่อกระจุกแน่น รูปทรงกลม รวมกันเป็นช่อแยกแขนง ที่ปลายกิ่ง ดอกย่อยสีขาว เกสรเพศผู้เป็นพู่ ผล ฝักกลมแบนเล็กน้อย ยาวบิดม้วน รูปขอบขนานโค้ง แก่จัดแตกออก

ประโยชน์

รากชะล้างบาดแผล แก้ท้องร่วง เปลือกกรสฟาด ฆ่าพยาธิ แก้โรคในปากในคอ รักษาบาดแผลมีเชื้อ ต้มชะล้างบาดแผล สมานแผล ต้มดื่มแก้ท้องร่วง ท้องเสีย

มะขามป้อม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Phyllanthus emblica L.

ชื่อวงศ์

EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ

Emblic myrabolan, Malacca tree

ชื่อพื้นเมือง

กันโตด กำทวด มั่งลู สันยาสำ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง ๘-๒๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดโปร่งเป็นพุ่มคล้ายร่ม ปลายกิ่งมักงุ้ม ลำต้นคดงอ เปลือกสีน้ำตาลอมเทาอ่อน แตกเป็นร่องตามยาวลำต้น ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปรีเหลี่ยมขอบขนาน กว้าง ๐.๒๕-๐.๕ ซม. ยาว ๐.๘-๑.๒ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมน เส้นแขนงใบข้างละ ๔-๕ เส้น ก้านใบยาว ๐.๕ มม. ดอก สีขาว มีกลิ่นหอม แบบช่อกระจุก ออกตามซอกใบ ๓-๕ ดอก แยกเพศแต่อยู่ร่วมต้น กลีบเลี้ยงรูปถ้วย ปลายแยกเป็น ๖ แฉก ไม่มีกลีบดอก ดอกบานเต็มที่กว้าง ๓-๕ มม. ผล สดแบบมีเนื้อเมล็ด ทรงกลมขนาด ๑.๓-๒ ซม. ผลสีเขียวค่อนข้างใส ผลแก่สีเขียวอมเหลือง เนื้อหุ้มเมล็ดมีรสฝาดเปรี้ยว ขม และอมหวาน เปลือกหุ้มเมล็ดแข็ง มีสันตามยาว ๖ สัน

ประโยชน์

ราก ต้มน้ำกินลดไข้และทำให้อาเจียน เปลือก เป็นยาฝาดสมาน น้ำต้มใบใช้อาบลดไข้ ดอก เป็นยาระบาย ผลลดไข้ ขับปัสสาวะบำรุงหัวใจ ยาระบาย น้ำคั้นผลสดมีวิตามินซีสูง

มะคังขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Tamilnadia uliginosa</i> (Retz.) Tirveng. & Sastre
ชื่อวงศ์	RUBIACEAE
ชื่อพื้นเมือง	กระลำพูก ตะลุมพูก มอกน้ำข้าว มะข้าว มะคัง ลุมปึก ลุมพูก

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง ๖-๑๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดรูปทรงไม่แน่นอนกิ่งก้านโค้งลง เปลือกสีน้ำตาลแดงปนดำ เรียบหรือขรุขระเล็กน้อย ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ใบรูปใบหอกกลับ รูปไข่กลับ กว้าง ๕-๑๒ ซม. ยาว ๘-๒๐ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบรูปปลีมน แผ่นใบบางสีเขียวเข้มเป็นมัน ขอบใบจักเล็กน้อย ใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบข้างละ ๖-๘ เส้น ก้านใบยาว ๑-๓ ซม. ดอก สีขาว มีกลิ่นหอม ออกเดี่ยวๆ หรือเป็นช่อแบบช่อกระจุกตามปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงสีเขียวเชื่อมติดกันเป็นรูปทรงกระบอกปลายแยก ๕ แฉก รูปสามเหลี่ยมตื้น กลีบดอก ๕ กลีบ เรียงเวียนซ้อนกัน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๓-๔ ซม. ผล ผลสดแบบมีเนื้อหลายเมล็ด รูปทรงไข่กลับ ทรงไข่หรือค่อนข้างกลม กว้าง ๔.๕-๖.๕ ซม. ยาว ๘-๑๑.๕ ซม. สีเขียวเป็นมัน มีช่องระบายอากาศเป็นจุดขาวประทั่วผล ผลสุกสีเหลือง มีเนื้อนุ่มสีขาวหนา ๑ ซม. โคนผลแหลมหรือสอบ ปลายผลมีกลีบเลี้ยงติดอยู่ ก้านผลยาว ๓-๔ ซม. เมล็ดสีขาวใส

ประโยชน์

รากและผล แก้บิด แก่นไม้ต้นรวมกับแก่นมะคังแดง บำรุงกำลัง ผลเป็นอาหารของนกและสัตว์อื่นได้

มะค่าแต้

ชื่อวิทยาศาสตร์

Sindora siamensis Teijsm. & Miq.

ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย

FABACEAE - CAESALPINIOIDEAE

ชื่อสามัญ

Sepetir

ชื่อพื้นเมือง

กรอกก้อส ก่อเกาะ กำเกาะ กอกก้อ แต้ มะค่าหนาม
มะค่าหยม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๒๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดแผ่คล้ายร่ม ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีน้ำตาลคล้ำแตกเป็นสะเก็ด ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคู่ เรียงสลับ กิ่งอ่อนมีขนบางๆ ใบย่อย ๓-๔ คู่ เรียงตรงข้าม ใบรูปรี หรือรูปรีตัดแกมรูปรี กว้าง ๓-๘ ซม. ยาว ๖-๑๕ ซม. ปลายใบกลมหยักเว้าตื้นๆ เล็กน้อย โคนใบสอบ ผิวใบด้านล่างมีขนหนาแน่น เส้นแขนงใบข้างละ ๒๐-๒๒ เส้น ก้านใบยาว ๓-๕ มม. ดอก สีแดงอมเหลือง ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนงที่ปลายกิ่งยาว ๑๐-๒๕ ซม. มีขนสีน้ำตาลหนาแน่น กลีบเลี้ยงสีเขียว ๔ กลีบ กลีบดอก ๑ กลีบ ดอกบานเต็มที่กว้าง ๕-๗ มม. ผล ผลแห้งแตก รูปทรงค่อนข้างไปทางรูปไข่ ขนาด ๔-๙ ซม. มีจะงอยที่ปลายยาว ๕-๗ มม. ผนังมีหนามแหลมแข็ง เป็นจำนวนมาก มี ๑-๓ เมล็ด ขนาด ๑.๕-๒ ซม.

ประโยชน์

ปุ่มเปลือกแก้พยาธิและโรคผิวหนัง รากแก้โรคผิวหนัง ทำให้หัวใจดีดวงแห้ง ไม้เนื้อแข็งเหนียวลายสวย

มะค่าโมง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Azelia xylocarpa</i> (Kurz) Craib
ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย	FABACEAE - CAESALPINIOIDEAE
ชื่อพื้นเมือง	เขง เบง บึง ปั้น มะค่าใหญ่ มะค่าหลวง มะค่าหัวคำ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดใหญ่ สูง ๑๐-๑๘ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกว้าง แตกกิ่งต่ำ เปลือกเรียบสีน้ำตาลอ่อนหรือน้ำตาลอมชมพู ใบ ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว ปลายคู่ เรียงสลับ ใบย่อยเรียงตรงข้าม ๓-๕ คู่ ใบย่อยรูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง ๒.๕ ซม. ยาว ๔-๙ ซม. ปลายใบมน มักจะเว้าตรงกลาง โคนใบมนหรือตัด เส้นแขนงใบข้างละ ๘-๑๐ เส้น ก้านใบย่อยยาว ๓-๕ มม. ดอก สีแดง หรือแดงอมชมพู ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกที่ปลายกิ่ง ยาว ๕-๑๕ ซม. ใบประดับรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันปลายแยกเป็น ๔ แฉก ซ้อนเหลื่อมกัน ยาว ๑๐-๑๒ มม. สีเขียวอ่อน กลีบดอกมีเพียงกลีบบนสุดกลีบเดียวสีแดงเรื่อๆ ดอกพร้อมกลีบเลี้ยงบานเต็มที่กว้าง ๒-๓.๕ ซม. ผล ผลเป็นฝักแห้ง ทรงบรรทัดแบน กว้าง ๗-๑๐ ซม. ยาว ๑๒-๒๐ ซม. ผนังแข็งและหนา เมื่อแก่แตกเป็น ๒ ซีก เมล็ดสีดำ มีเยื่อสีเหลืองหุ้ม ส่วนฐานของเมล็ด

ประโยชน์

ไม้ใช้ในการก่อสร้าง ที่ต้องการความแข็งแรง ทำเครื่องมือเกษตรกรรม เครื่องดนตรี ปุ่มไม้มะค่ามีลวดลายสวยงาม เปลือกมีน้ำฝาดใช้พอกหนัง เนื้อในเมล็ดอ่อนรับประทานได้

มะขาง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Madhuca pierrei (William) H.J. Lam.

ชื่อวงศ์

SAPOTACEAE

ชื่อพื้นเมือง

ขาง มะเค็ด ตนามขาง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

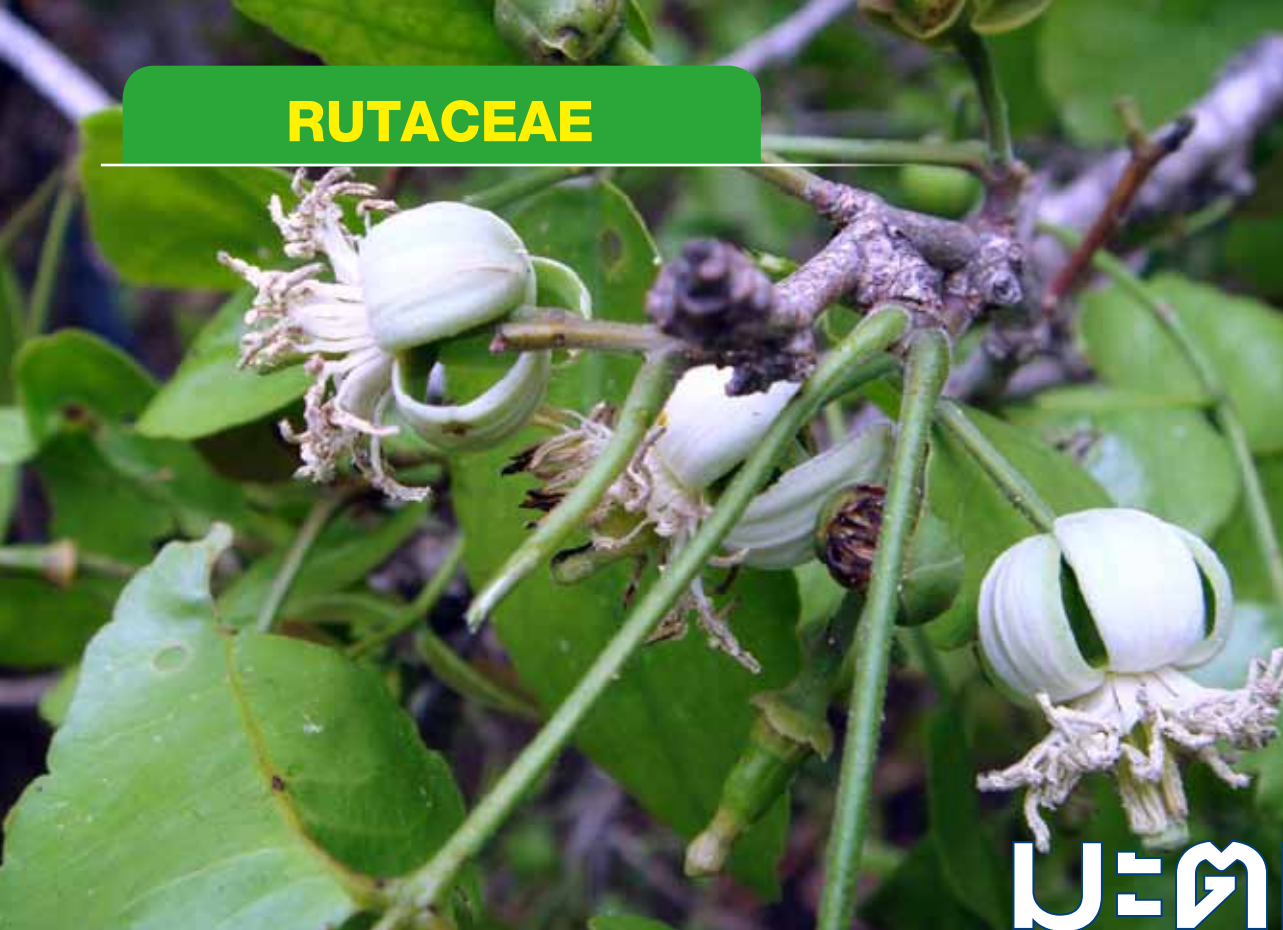
ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๑๕-๒๕ เมตร ไม้ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลมทึบ ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีน้ำตาลดำแตกเป็นสะเก็ดสีเหลี่ยมและเป็นร่องลึก กิ่งอ่อนอวบ มีขนสีเทานุ่ม ใบ ใบเดี่ยวเรียงเวียนสลับ ใบรูปไข่กลับ กว้าง ๕-๑๐ ซม. ยาว ๑๒-๒๑ ซม. ปลายใบกว้าง หรือหยักเป็นติ่งเล็กน้อย โคนใบสอบหยักเว้าและ เบี้ยวเล็กน้อย แผ่นใบหนา ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนสีเทาหนาแน่น ขอบใบเรียบ เส้นแขนงใบข้างละ ๑๒-๑๘ เส้น ก้านใบยาว ๑-๒ ซม. ดอก สีขาว มีกลิ่นหอมอ่อนๆ ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกตามปลายกิ่งเหนือกลุ่มใบ กลีบเลี้ยง ๔ กลีบ โคนเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วย ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑-๑.๕ ซม. ผล ผลสดแบบมีเนื้อเมล็ดเดียว ทรงกลม ขนาด ๒-๓ ซม. ปลายผลมีหลอดเกสรเพศเมียติดอยู่ เมล็ดรูปไข่

ประโยชน์

เมล็ดให้น้ำมันใช้ประกอบอาหาร ผลสุกรับประทานได้ เนื้อไม้ใช้ทำเครื่องตกแต่งบ้าน

RUTACEAE

มะตูม

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Aegle marmelos</i> (L.) Corrêa ex Roxb.
ชื่อวงศ์	RUTACEAE
ชื่อสามัญ	Beal fruit tree, Bengal quince Bilak
ชื่อพื้นเมือง	กะทันตาเถร ตุ่มตั่ง ตูม พะโห่งค์ มะปิ่น มะปี่ล่า

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง ๖-๑๓ เมตร เรือนยอดรูปไข่ ค่อนข้างทึบโคนต้นและกิ่งก้านมีหนามยาวแข็ง เปลือกสีน้ำตาลอ่อนหรือสีเทาอมขาว แตกเป็นแผ่นห้อยย้อยลง ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ เรียงสลับ ยาว ๑๐-๒๐ ซม. ใบย่อย ๓ ใบ ๒ ใบล่างมีขนาดเล็กและออกตรงข้าม ส่วนใบปลายมีขนาดใหญ่ ใบรูปไข่ กว้าง ๒-๖ ซม. ยาว ๕-๑๔ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบสอบมน ขอบใบเรียบหรือหยักมน ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้ม เป็นมัน เส้นแขนงใบข้างละ ๖-๑๐ เส้น ก้านใบย่อยยาว ๐.๕-๓ ซม. ดอก สีขาวอมเขียวหรือเหลืองอ่อน มีกลิ่นหอม ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนงตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงเป็นรูปดาวมี ๔-๕ แฉก กลีบดอก ๔ กลีบ ดอกบานเต็มที่ ๑.๕-๒ ซม. ผล ผลกลมหรือมนรี เปลือกแข็งและหนาสีเขียวอ่อนถึงเหลือง ขนาด ๘-๑๘ ซม. ภายในมีเนื้อเยื่อสีส้มที่มียางเหนียว เมล็ดรูปรีและแบนจำนวนมาก

ประโยชน์

ผลรับประทานได้เป็นยาระบาย เปลือกและรากแก้ไข้มาลาเรีย ผลดิบแห้งและเปลือกต้นชงน้ำดื่ม แก้ท้องเสีย แก้บิด แก้พยาธิ

มะนาวผี

ชื่อวิทยาศาสตร์

Atalantia monophylla (DC.) Corrêa

ชื่อวงศ์

RUTACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กรูดเปรย กรูดผี กะนาวผี ขี้ตัว จ้ำลิว นางกาน มะลิว

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง ๕-๘ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดรูปไข่ แตกกิ่งต่ำ โคนต้นเป็นพุ่มนอ เปลือกเรียบสีเทาอมเขียว มีหนามปกคลุมทั่วไปยาว ๒ ซม. ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่หรือรี กว้าง ๒-๖ ซม. ยาว ๓-๑๕ ซม. ปลายใบมน โคนใบสอบ ขอบใบเรียบแผ่นใบหนา และเหนียว ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้มกว่าด้านล่าง มีต่อมน้ำมันใสๆ เส้นแขนงใบข้างละ ๕-๑๐ เส้น ก้านใบยาว ๕-๑๐ มม. ดอก สีขาวมีกลิ่นหอม ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกหรือเป็นกลุ่มตามซอกใบ กลีบเลี้ยงแยกเป็น ๒ แฉก กลีบดอก ๔-๕ กลีบ ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑-๑.๕ ซม. ผล ผลสดแบบส้ม ภายในมีถุงที่มีน้ำมาก ผลกลมสีเหลืองอมเขียว ขนาด ๑.๕-๒ ซม. เปลือกของผลมีต่อมน้ำมันมาก เมล็ดรูปไข่แบน

ประโยชน์

ใบ แก้กูกเสียด แก้ก้องเสียด และรักษาโรคผิวหนัง ผล รักษาโรคทางเดินหายใจ

มะม่วงหาวแมงวัน

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Buchanania lanzan</i> Spreng.
ชื่อวงศ์	ANACARDIACEAE
ชื่อพื้นเมือง	มะม่วงแมงวัน รักหมู หัวแมงวัน อักผู้ อักหมู

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง ๘-๒๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลมทึบ ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีเทาแก่หรือดำแตกเป็นร่องหรือเป็นสะเก็ดยาวๆ ตามลำต้น ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนเป็นกลุ่มตอนปลายกิ่ง ใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ กว้าง ๗-๑๐ ซม. ยาว ๑๕-๒๐ ซม. ปลายใบมนหรือบางเว้าเข้า โคนใบสอบ ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนสาก และจะมีมากตามเส้นกลางใบ และเส้นแขนงใบ เส้นแขนงใบข้างละ ๑๐-๑๗ เส้น ก้านใบแบนเป็นร่องด้านบน ยาว ๑.๕-๓ ซม. ดอก สีขาว ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนงตามปลายกิ่ง ก้านช่ออวบ และมีขนสีน้ำตาลแดงแน่น ช่อดอกยาว ๒๐-๒๕ ซม. กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ ด้านนอกมีขนปกคลุมแน่น กลีบดอก ๕ กลีบ ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑-๑.๕ ซม. ผล ผลสดแบบมีเนื้อเมล็ดเดียว สีม่วงปนดำ รูปทรงค่อนข้างกลมหรือป้อม ผิวเกลี้ยง กว้างประมาณ ๑.๓ ซม. ยาวประมาณ ๑.๕ ซม. เมล็ดรูปไข่สีดำ

ประโยชน์

เนื้อไม้ใช้ทำลึงใส่ของและเครื่องตกแต่งบ้าน ผลรับประทานได้ เมล็ดสกัดน้ำมันทำเคมีภัณฑ์และยาแก้โรคผิวหนัง ยางและรากเป็นยาแก้ท้องร่วง ทำสีย้อมผ้าหรือสีพิมพ์

มะสัง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Feroniella lucida</i> (Scheff.) Swingle
ชื่อวงศ์	RUTACEAE
ชื่อพื้นเมือง	มักเม่า เม่าตาควาย เม่าสาย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลางสูง ๕-๑๕ เมตร เรือนยอดแผ่ออกเป็นแนวระดับกิ่งต้นมีหนามยาวแข็ง ลำต้นตรงมีปุ่มปมเปลือกเรียบสีน้ำตาลอ่อน ใบ ประกอบแบบขนนกปลายคี่เรียงสลับหรือเป็นกระจุกละ ๒-๔ ช่อ ปลายใบมนหรือสอบหู่ โคนใบรูปลิ้มผิวใบด้านบนเกลี้ยงสีเขียวเป็นมัน ดอก สีเขียวอ่อนมีกลิ่นหอม ออกดอกเป็นช่อกระจุก มีทั้งดอกเพศผู้และดอกสมบูรณ์เพศในช่อเดียวกัน กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ เกสรเพศผู้ ๑๐ อัน ผล ผลสดแบบมีเนื้อหลายเมล็ด รูปทรงกลมหรือแป้นเล็กน้อย สีเขียวอมเหลือง เปลือกผลหนามักมีกลิ่นหอมเมล็ดรูปไข่

ประโยชน์

ใบบำรุงร่างกาย สมานบาดแผล แก้ท้องเดิน ผลแก้รับประทานได้ ยอดอ่อนและใบอ่อนรับประทานเป็นผักสดร่วมกับลาบ ยำ หรือผสมกับลาบ

SAPINDACEAE

มะหาด

ชื่อวิทยาศาสตร์

Lepisanthes rubiginosa (Roxb.) Leenh.

ชื่อวงศ์

SAPINDACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กะขำ กำจำ กำขำ ชันรู ขำ นำขำ มะจำ มะหาดบาท มะหาดป่า
มะหาดลิง ลีออกน้อย หวดตา หวดฆ่า หวดลาว

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลางสูงถึง ๑๖ เมตร ไม้ผลัดใบ เรือนยอดกลมหรือรี เปลือกเรียบ หรือแตกเป็นสะเก็ดสีน้ำตาลปนเทา ใบ ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว ปลายคู่ เรียงเวียนสลับ ใบย่อย ๓-๙ คู่ รูปไข่หรือรูปใบหอกแกมรูปไข่กลับ กว้าง ๒-๑๑ ซม. ยาว ๔-๓๐ ซม. ปลายใบป้านถึงเรียวแหลม โคนใบมนถึงรูปปลีมน กว้าง ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา มีขนนุ่มสีน้ำตาล เส้นแขนงใบข้างละ ๘-๑๑ เส้น ก้านใบยาว ๒-๓ มม. ดอก สีขาวอมเหลือง มีกลิ่นหอม ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนงตามปลายกิ่งยาว ๑๒-๓๐ ซม. ดอกแยกเพศร่วมต้นกลีบเลี้ยง ๔-๕ กลีบ มีขนด้านนอก กลีบดอก ๔-๕ กลีบ มีขนและมีเกสรตัวผู้ ๑ เกสรตัวเมีย ๒ สันฐานรองดอกที่มีขอบสูงจะเป็นลักษณะของดอกเพศผู้ เกสรเพศผู้มี ๘ อัน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๘-๑๐ มม. ผล ผลสดแบบมีเนื้อเมล็ดเดี่ยว ทรงกลมรี กว้าง ๗-๘ มม. ยาว ๘-๑๓ มม. สีม่วงเข้มหรือดำแยกเป็น ๒ พู ผิวเกลี้ยง เมล็ดกลมรีสีน้ำตาลมัน

ประโยชน์

ใบอ่อนกินเป็นผัก ผลรสหวานอมเปรี้ยว รากใช้แก้ไข้ แก้พิษฝ้ายใน ตำพอกที่หัวแก้ไข้ และ โรคผิวหนัง เมล็ดแก้โรคไอหอบ

มะหาด

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Artocarpus thailandica</i> C.C. Berg
ชื่อวงศ์	MORACEAE
ชื่อพื้นเมือง	กาแย ตาแป ตาแปง มะหาดใบใหญ่ หาด

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงใหญ่ สูงถึง ๑๕ เมตร ไม้ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลมทึบ กิ่งอ่อนมีขนนุ่ม ลำต้นเปลาตรง โคนต้นเป็นพูพอนต่ำ เปลือกสีน้ำตาลปนดำ แตกก่อนเป็นแผ่นเล็กๆ ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปขอบขนาน รูปรีหรือรูปไข่กว้าง ๕-๒๐ ซม. ยาว ๑๐-๓๐ ซม. ปลายใบสอบแหลม โคนใบมนหรือหยักเว้าเล็กน้อย เส้นแขนงใบข้างละ ๙-๑๗ เส้น ก้านใบยาว ๑-๓ ซม. ดอก สีเขียวอมเหลืองอ่อน ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกแน่น ผังตัวอยู่บนฐานรองดอก ตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ดอกเพศผู้และดอกเพศเมีย แยกช่อกันแต่อยู่บนต้นเดียวกัน กลีบเลี้ยง ๔ กลีบ ช่อดอกรวมบานเต็มที่กว้าง ๑-๑.๕ ซม. ผล ผลรวมรูปทรงกลมค่อนข้างบิดเบี้ยว ขนาด ๕-๑๐ ซม. ประกอบด้วยผลย่อยรูปรีเชื่อมติดกันแน่น ผิวผลมีลักษณะเป็นปุ่มหนาม ผลแก่จัดสีเหลือง เมล็ดรูปรี มี ๑ เมล็ดต่อผลย่อย ๑ ผล

ประโยชน์

ใบจากเปลือกใช้ทำเชือก รากให้สีเหลืองใช้ย้อมผ้า เนื้อไม้เป็นยาแก้จุกแน่น ขับลม ยาระบายและถ่ายพยาธิ เนื้อไม้ใช้ทำเสาเรือนสะพาน ไม้พื้น ต่อเรือ เสากระโดงเรือ เครื่องแต่งบ้าน และเครื่องดนตรี

เม่าไข่ปลา

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Antidesma ghaesembilla</i> Gaertn.
ชื่อวงศ์	STILAGINACEAE
ชื่อพื้นเมือง	ชะเม่าผา มะเม่าข้าวเบา มังเม่า เม่าทุ่ง เม่าไข่ปลา

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กสูง ๒-๖ เมตร เปลือกลำต้นสีขาว มีรอยแตกเป็นสะเก็ด กิ่งก้านอ่อนมีสีน้ำตาลอ่อน ใบ ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ รูปใบรีค่อนข้างกลม ปลายใบมน โคนใบมน เส้นใบแตกออกจากเส้นกลางใบแบบร่างแห เห็นชัดเจน หลังใบเรียบ ท้องใบเรียบ แผ่นใบห่อตัวเล็กน้อยและเป็นลอนคลื่นเล็กน้อย ขอบใบเรียบ ดอก ช่อ ออกบริเวณง่ามใบและปลายยอด สีเขียวอมขาว ใน ๑ ช่อมีดอกย่อยขนาดเล็ก เรียงเวียนสลับ ไม่มีกลีบดอก มีเกสรยื่นเป็นเส้นเล็กๆ พั่นดอกออกมา ผล ออกเป็นช่อ ก้านผลสั้นติดกันเป็นกระจุก รูปทรงกลมแป้น ผิวเรียบ ผลอ่อนมีสีขาว พอแก่เปลี่ยนเป็นสีแดงเข้มเกือบดำ เมล็ดมีลักษณะกลมแบน สีขาวมี ๑ เมล็ด

ประโยชน์

ใบและผล ต้มน้ำอาบ แก้อาการโลหิตจาง ชีต เลือดไหลเวียนไม่ดี

โมกมัน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Wrightia arborea (Dennst.) Mabb.

ชื่อวงศ์

APOCYNACEAE

ชื่อสามัญ

Ivory, Darabela, Karingi, Lanete

ชื่อพื้นเมือง

แนแก มักมัน มุกน้อย มุกมัน โมกน้อย เส่ทื่อ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง ๕-๑๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดกลมหรือรูปไข่ เปลือกสีขาวหรือเทาอ่อน แตกเป็นร่องตื้นๆ ตามยาวลำต้น มีช่องระบายอากาศทั่วไป ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ใบรูปรี รูปไข่หรือรูปไข่กลับกว้าง ๓-๘ ซม. ยาว ๗-๑๘ ซม. ปลายใบยาวคล้ายหาง โคนใบสอบเรียว ขอบใบเรียบ แผ่นใบนุ่มมีขนละเอียดทั้งสองด้าน ดอก สีขาวอมเหลือง ด้านนอกสีเขียวยาวอ่อน มีกลิ่นหอม ออกเป็นช่อกระจุกซ้อน ประกอบตามปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวยปลายแยกเป็น ๕ แฉก มีขน กลีบดอกโคนเชื่อมเป็นหลอดปลายแยกเป็น ๕ แฉก ดอกบานปิดเป็นก้านกว้าง ๒.๕ ซม. ผล เป็นฝักแห้งแตก รูปทรงกระบอก กว้าง ๘-๑๓ ซม. ยาว ๙-๓๐ ซม. ผิวขรุขระ เมล็ดคล้ายโมกหลวง

ประโยชน์

ไม้ใช้ทำซอด้วง ซออู้ จะเข้ หรือพาย เป็นสมุนไพรแก้ดีพิการ ขับน้ำเหลือง รักษาโรคไต ทำธาตุให้เป็นปกติ

โมกหลวง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Holarrhena pubescens</i> Wall. ex G. Don
ชื่อวงศ์	APOCYNACEAE
ชื่อสามัญ	Kurchi
ชื่อพื้นเมือง	ซอที พอแก พุด พุทธรักษา มุกมันน้อย มุกมันหลวง มุกหลวง โมกเขา โมกทุ่ง โมกใหญ่ ยางพุด สำตี หนามเนื้อ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง ๕-๘ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดรูปไข่ เปลือกสีเทาหรือสีน้ำตาล แตกเป็นสะเก็ด ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบรูปมนกว้างหรือรูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง ๕-๑๒ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมนหรือแหลม ใบอ่อนมีขนสีเทาอมเหลืองพองแฉกหลุดร่วงไป ขอบใบเรียบ เส้นแขนงใบข้างละ ๙-๑๓ เส้น ก้านใบยาว ๒-๖ มม. ดอก สีขาว มีกลิ่นหอม ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกที่ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว ๔-๑๔ ซม. กว้าง ๗-๑๒ ซม. ทุกส่วนเกลี้ยงหรือมีขนสั้นนุ่ม กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นวง ปลายแยกเป็น ๕ แฉก ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑.๕-๒ ซม. ผล ผลเป็นฝักแห้งแตก ฝักคู่ทรงกระบอก กว้าง ๕-๙ มม. ยาว ๒๐-๓๕ ซม. มีช่องระบายอากาศทั่วไป เมล็ดยาว ๑.๔ ซม. มีขนอ่อนสีน้ำตาลยาวติดอยู่เป็นกระจุก

ประโยชน์

เปลือกรักษาโรคบิด เมล็ดเป็นยาสมานท้อง

ไม้ลาย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Microcos paniculata L.

ชื่อวงศ์

TILIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

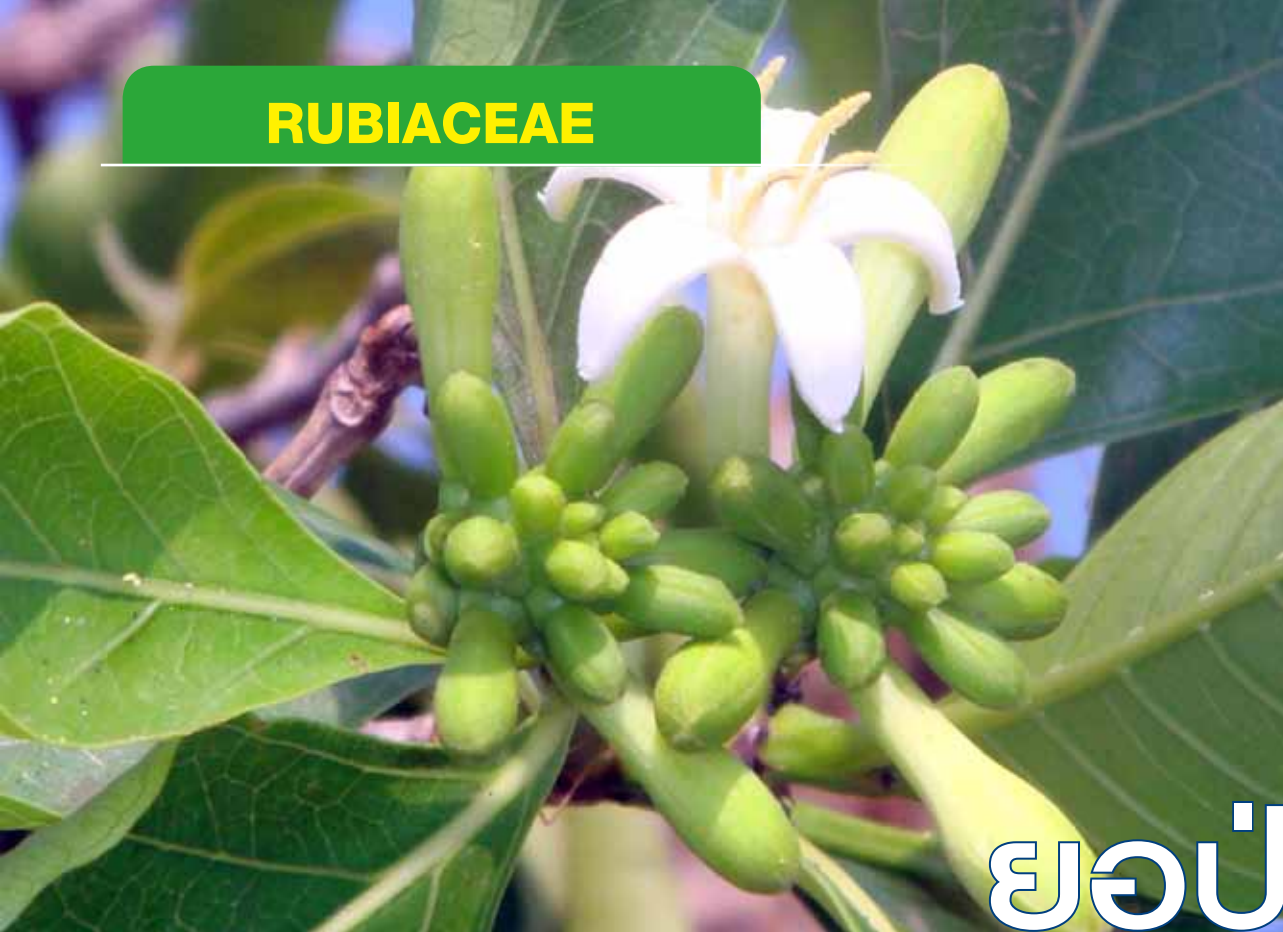
ก่ออ่อม กะผล้า ขนาน คอนส้ม คอม จุกขวด ตาปลาก
ปอกุ่ม ผ่า ผ่าอ้อม พลับปลา พลามะก้อม มะคอม ลาย
หมากคอม หลาย ให้ออย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูงถึง ๒๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดรูปไข่ โคนต้นเป็นพุ่มนต่ำ เปลือกสีน้ำตาลปนดำ แตกเป็นสะเก็ดบาง ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปรีถึงรูปไข่กลับ กว้าง ๔-๘ ซม. ยาว ๘-๒๐ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบรูปลิ้มมนหรือเว้าเข้า ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้มทีบเป็นมัน ใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย ใบอ่อนสีน้ำตาลแดง เส้นแขนงใบเป็นร่องลึกข้างละ ๖-๘ เส้น ก้านใบยาว ๐.๕-๑ ซม. ดอก สีขาว แบบช่อแยกแขนง ออกตามซอกใบและปลายกิ่ง ช่อดอกยาว ๕-๑๐ ซม. มีขน กลีบเลี้ยงรูปถ้วยสี่มุม ปลายแยกเป็นรูปสามเหลี่ยม ๕ แฉก กลีบดอก ๕ กลีบ เกสรเพศผู้จำนวนมากสีเหลือง ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑-๑.๕ ซม. ผล สดแบบมีเนื้อเมล็ดเดียว ทรงกลมหรือไข่กลับ ผลสุกสีเหลืองปนส้ม กว้าง ๑ ซม. ยาว ๑.๕ ซม. เมล็ดแข็ง มีเส้นใยสีขาว

ประโยชน์

ผลสุกรับประทานได้

ยอป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Morinda coreia</i> Ham.
ชื่อวงศ์	RUBIACEAE
ชื่อพื้นเมือง	กู กุย โคะ สลักป่า สลัดหลวง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง ๔-๒๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลมรี ตามก้านและกิ่งอ่อนมีขนนุ่มทั่วไป ลำต้นมักคดงอ เปลือกสีเทาปนน้ำตาล แตกเป็นสะเก็ดเล็กตามยาวลำต้น ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม สลับตั้งฉาก ใบรูปไข่กลับหรือรูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง ๔-๑๑ ซม. ยาว ๘-๒๓ ซม. ปลายใบแหลมหรือเป็นติ่งแหลม โคนใบคอดและสอบไปสู่ก้านใบหรือบิดเบี้ยว ผิวใบด้านบนมีขนสากประปราย ด้านล่างมีขนนุ่มหนา ขอบใบเป็นคลื่น เส้นแขนงใบข้างละ ๖-๑๐ เส้น ก้านใบยาว ๑.๕-๓ ซม. ดอก สีขาวมีกลิ่นหอม ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกแน่นติดกันเป็นก้อนกลมหรือเบี้ยว ตามปลายกิ่งหรือซอกใบ กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นหลอด กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอดรูปแจกันทรงสูง ปลายแยกเป็น ๕ แฉก ดอกบานเต็มที่กว้าง ๒-๒.๕ ซม. ผล ผลรวมสีเขียวทรงบิดเบี้ยวหรือกลม ขนาด ๒-๓ ซม. ผิวนอกผลเป็นปุ่ม มีขน เนื้อเยื่อข้างในสีขาวมีน้ำมาก ก้านผลมีขนสั้นนุ่มยาว ๑.๕ ซม. เมล็ดบิดเบี้ยว ไม่มีปีก

ประโยชน์

ราก แก้เบาหวาน ใบสด ตำพอกศีรษะเป็นยาฆ่าเหา ผลอ่อน รับประทานเป็นยาแก้คลื่นเหียนอาเจียน ผลสุกหอม เป็นยาขับระดูสตรีและขับลมในลำไส้ เปลือก ราก เนื้อไม้และใบให้สีแดงใช้ย้อมผ้า

รกฟ้า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Terminalia alata Heyne ex Roth

ชื่อวงศ์

COMBRETACEAE

ชื่อสามัญ

Indian laurel

ชื่อพื้นเมือง

กอง คลี่ จะลี้ก เชือก เขียก เขือก สะพิแกล่ สกฟ้า

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่สูง ๒๐-๓๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดแน่นทึบ ทรงเจดีย์ เปลือกสีเทาถึงเทาเข้มปนดำ แตกเป็นร่องลึกตามยาวและขวางลำต้น ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ เรียงตัวเป็นกระจุกตามปลายกิ่ง ใบรูปขอบขนานหรือรูปไข่แกมขอบขนาน กว้าง ๕-๑๒ ซม. ยาว ๑๐-๓๕ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบใบเว้าเป็นคลื่นเล็กน้อยหรือเรียบ ใบอ่อนมีขนสีน้ำตาลทั้งสองด้าน มีต่อมน้ำมัน ๑-๒ ต่อมนอยู่ที่ซอกของเส้นกลางใบ เส้นแขนงใบด้านข้างซึ่งมีข้างละ ๑๒-๒๐ เส้น ก้านใบยาว ๐.๓-๑ มม. ดอก สีขาวอมเหลือง มีกลิ่นหอมฉุน ออกเป็นช่อรวมแบบช่อกระจุกตามปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงมีขนาดเล็ก เป็นรูปถ้วยปลายแยก ๕ แฉก ไม่มีกลีบดอก ดอกบานเต็มที่มีกว้าง ๓-๔ มม. ผล ผลแห้งมีครีบ ๕ ครีบ แยกออกเป็นรูปดาว ทำมุมเกือบเท่ากันยาว ๔.๕-๕.๕ ซม. ไม่มีขน ผลสดสีเขียว เมื่อแก่จัดเป็นสีน้ำตาลเข้ม มีเมล็ดเดี่ยว

ประโยชน์

ใบใช้ทำปุ๋ยได้ดี เปลือกแก้ท้องร่วง อาเจียน ห้ามเลือด ชะล้างแผล ให้นำฝาดสีแดงใช้ย้อมผ้าหนัง แหและอวน

ANACARDIACEAE

รักใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Gluta usitata</i> (Wall.) Ding Hou
ชื่อวงศ์	ANACARDIACEAE
ชื่อสามัญ	Red zebra wood, Vanish tree
ชื่อพื้นเมือง	ชู ชู น้ำเกลี้ยง มะเรียว รัก อักขี้หมู อักหลวง อักหมู

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดใหญ่สูง ๑๕-๒๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลมสีเขียวเข้ม ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีน้ำตาลปนเทา หรือดำปนเทาแตกเป็นร่องและล่อนเป็นสะเก็ดทั่วไป ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนเป็นกลุ่มที่ปลายกิ่ง ใบรูปไข่กลับมน หรือรูปขอบขนาน กว้าง ๕-๑๒ ซม. ยาว ๑๒-๓๖ ซม. ปลายใบมน โคนใบสอบมน ผิวใบด้านบนมีขนสีน้ำตาลปนเทา ประปราย ด้านล่างมีขนหนาแน่นเมื่อแก่จะหลุดร่วงหมดขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย เส้นแขนงใบข้างละ ๑๖-๓๐ เส้น ก้านใบแบนยาว ๐.๒๕-๑.๕ ซม. ดอก สีขาวมีแถบสีเหลืองแกมเขียวตรงกลาง แบบช่อแยกแขนง ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง มีขนหนาแน่น ช่อดอกยาวประมาณ ๓๐ ซม. กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ ด้านนอกมีขน กลีบดอก ๕ กลีบ เกสรเพศผู้มีประมาณ ๓๐ อัน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๖-๘ มม. ผล ผลแห้งแบบมีปีก ทรงกลมแข็ง ขนาด ๑.๒ ซม. มีปีกสีแดงเรื่อๆ รูปขอบขนาน ๕ ปีก กว้าง ๑-๒.๕ ซม. ยาว ๖-๘ ซม. ติดเป็นวงนวมระหว่างโคนปีกกับผลมีก้านเชื่อมยาว ๑.๒ ซม. เมล็ดกลม

ประโยชน์

ยางใช้ลงรักเครื่องเงิน ใบและรากใช้เป็นยาพอกแผล เปลือกเป็นยาบำรุงกำลัง ขับเหงื่อ ต้ม เป็นยารักษาโรคเรื้อน เปลือกและรากใช้เป็นยารักษาโรคผิวหนัง ขับพยาธิลำไส้

รัง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Shorea siamensis Miq.

ชื่อวงศ์

DIPTEROCARPACEAE

ชื่อสามัญ

Burmese sal, Ingyin, Siamese sal

ชื่อพื้นเมือง

เป่า เปาดอกแดง เรียง เรียงพนม ลัก ป้าว แลบอง เหล้ท้อ
เหล้บอง ฮัง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๑๐-๒๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดกลม หรือรูปสามเหลี่ยม ค่อนข้างโปร่ง ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีน้ำตาลปนเทา แตกเป็นร่องลึก และเป็นสะเก็ดใหญ่ ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปขอบขนาน กว้าง ๗-๑๒ ซม. ยาว ๑๐-๒๐ ซม. ปลายใบมนโคนใบหยักเว้าเข้าเป็นรูปหัวใจ เส้นแขนงใบข้างละ ๑๔-๑๘ เส้น ก้านใบ ยาว ๓-๔ ซม. ดอก สีขาวหรือเหลืองอ่อน มีกลิ่นหอม ดอกสมบูรณ์เพศ ออกรวมเป็นช่อแบบช่อแยกแขนงตามซอกใบ กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ โคนเชื่อมติดกัน กลีบดอก ๕ กลีบ ยาวเป็น ๖ เท่า ของกลีบเลี้ยง เรียงจีบเวียนกัน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๑-๑.๕ ซม. ผล ผลแห้งเปลือกแข็งเมล็ดเดี่ยว ทรงไข่ กว้าง ๑ ซม. ยาว ๑.๕ ซม. อยู่ในกระพุ้งของโคนปีกไม่เชื่อมติดกับ ผล ปีกยาว ๓ ปีก ปีกสั้น ๒ ปีก

ประโยชน์

เนื้อไม้แข็งและทนทาน นิยมนำมาก่อสร้างอาคารบ้านเรือน เรือและเครื่องมือเกษตรกรรม ชันใช้ผสมน้ำมัน ทาไม้และเรือ

EBENACEAE

ลำบิดทะเล

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Diospyros ferrea</i> (Willd.) Bakh. var. <i>ferrea</i>
ชื่อวงศ์	EBENACEAE
ชื่อพื้นเมือง	ไคร้มด ดำดง ทิ้งทวด ปู่ละแซ ลำบิด ลำอิด สลักดำ หมากน้อย ดำดงใบเล็ก

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง ๒-๑๐ เมตร ไม้ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลม ค่อนข้างโปร่ง ลำต้นคดงอและแตกกิ่งต่ำ บางครั้งเป็นพุ่มสูง เปลือกสีเทาเข้มปนน้ำตาล แตกกิ่งเป็นแผ่นสะเก็ดหนา ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปรีรูปไข่กลับ และรูปขอบขนานกว้าง ๑.๕-๓.๕ ซม. ยาว ๓-๗.๕ ซม. ปลายใบมนโคนใบรูปปลีมน แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ผิวใบด้านบนเกลี้ยง สีเขียวเข้มเป็นมัน ด้านล่างสีอ่อนกว่ามีขนสั้นหรือเกือบเกลี้ยง เส้นแขนงใบข้างละ ๘-๑๒ เส้น ก้านใบยาว ๒-๕ มม. ดอก สีขาว ดอกแยกเพศต่างต้น ดอกเพศผู้ออกเป็นช่อเชิงลดตามซอกใบมี ๓ ดอก กลีบเลี้ยงรูปคนโท ปลายแยก ๓ แฉก กลีบดอก ๓ กลีบ มีขนสีขาว ดอกบานเต็มที่กว้าง ๒-๓ มม. ดอกเพศเมียออกเป็นดอกเดี่ยวตามซอกใบ คล้ายดอกเพศผู้แต่มีขนาดใหญ่กว่า ดอกบานเต็มที่กว้าง ๕-๘ มม. ผล สดแบบมีเนื้อหลายเมล็ด ทรงรีหรือกลมขนาด ๐.๕-๑.๕ ซม. ผลแก่สีเหลืองอมแดง ปลายผลมีติ่งแหลม ก้านผลสั้น ๑-๒ มม. จุกผลมี ๓ กลีบ ปลายชี้แบบผิวผล เปลือกบางเกลี้ยง

ประโยชน์

ผลกินได้

เลียบ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Ficus infectoria Roxb. (*F. lacor* Ham.)

ชื่อวงศ์

MORACEAE

ชื่อพื้นเมือง

ผักเหือด

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดใหญ่ ผลัดใบ ขึ้นได้อย่างอิสระหรือรัดพันไม้อื่น มีรากอากาศไม่มาก ใบ ใบเดี่ยว ขอบใบเรียบ มีขนาดยาว ๘-๒๐ ซม. กว้าง ๔-๘ ซม. ใบอ่อนสีออกแดง มีขนละเอียดคล้ายไหม ใบแก่สีเขียวอมเหลือง เรียบเกลี้ยง เหนียว เส้นใบข้าง ๕-๑๐ คู่ โค้งและจรดกันที่ขอบใบ เส้นใบคู่ที่ฐาน ยาว ๑/๔-๑/๓ ของใบ เส้นใบย่อยหนาแน่น เห็นชัดจากด้านล่าง ก้านใบ ๒-๕ ซม. หูใบยาวถึง ๔ ซม. สีนํ้าตาลออกชมพู แคบและแหลม หลุดร่วงไว มีรอยแผลเป็นวง กิ่งก้านค่อนข้างอ้วนสั้น เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ >๐.๕ ซม. ผล ผลคล้ายมะเดื่อ มีขนาด ๐.๘-๑.๔ ซม. มี ๑-๔ ผลต่อข้อ ผลกลมสีเขียว มีขนคล้ายไหมหนาแน่น ไม่มีก้านผล กาบรอง ยาว ๒ มม. กว้าง ๑ มม. มี ๓-๔ กาบ

ประโยชน์

ใบอ่อนนำมารับประทานได้

COMBRETACEAE

สภณ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Terminalia calamansanai</i> (Blanco) Rolfe
ชื่อวงศ์	COMBRETACEAE
ชื่อพื้นเมือง	ขี้มอด แง้น ตาโหลน ตีนนก ประคำขี้ควาย เปี้ยแควร์ สัตถุณี แหนดง แอ้น

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ได้ถึง ๒๕ เมตร ผลัดใบ ตามกิ่งมีขนนุ่มปกคลุม เปลือกนอก สีเทาปนน้ำตาล แตกเป็นร่องตื้นตามยาวลำต้น ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ใบรูปไข่กลับหรือรูปรี กว้าง ๓-๘ ซม. ยาว ๘-๑๓ ซม. ปลายแหลมใบเรียวแหลม โคนใบสอบ ขอบใบเป็นคลื่นเล็กน้อย แผ่นใบหนา ผิวใบด้านบนมีขนนุ่มปกคลุม เส้นแขนงใบข้างละ ๖-๗ เส้น ก้านใบยาว ๒-๖ ซม. ดอก สีเขียวแกมเหลือง มีกลิ่นฉุน ออกเป็นช่อแบบช่อเชิงลด ที่ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว ๘-๑๖ ซม. ดอกย่อยจำนวนมากมีขนปกคลุมหนาแน่นกลีบเลี้ยง ๕ กลีบไม่มีกลีบดอก ดอกบานเต็มที่กว้าง ๔-๕ มม. ผล ผลแห้งแบบมีปีก ๒ ปีก ลักษณะคล้ายนกกางปีกบิน กว้าง ๑.๕-๔ ซม. ยาว ๔-๘ ซม. เมื่อแห้งสีน้ำตาลปนเหลือง เมล็ดรูปรีปลายแหลม

ประโยชน์

เปลือกต้นแก้กเลือดและแก้ปวดในทางเดินปัสสาวะ ผลเป็นไม้ประดับแห้งได้

สมอต้นนก

ชื่อวิทยาศาสตร์

Vitex pinnata L.

ชื่อวงศ์

LAMIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

กะพุน ตะพุน กานน สมอกานน กาสามปีก ไข่เฒ่า โคนสมอ
ตะพุน ตะพุนทอง ตะพุ่ม นน เฒ่า สะพุนทอง สมอต้นเป็ด
นนเต็น ลือแม สมอต้นนก สมอป่า สมอบ่วง สมอหิน สวงหิน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้น สูง ๕-๑๕ เมตร เปลือกสีเทาแกมเหลือง แตกลอน เป็นสะเก็ดยาว กิ่งอ่อนเป็นเหลี่ยมสีมูม มีขนสั้นปกคลุม ใบ ประกอบรูปนิ้วมือ เรียงตรงข้ามสลัดตั้งฉาก มีใบย่อย ๓-๕ ใบ แผ่นใบย่อยรูปรี หรือรูปรีแกมรูปไข่ กว้าง ๒-๔ ซม. ยาว ๑๐-๒๕ ซม. ปลายเรียวแหลม โคนสอบแหลมรูปลิ้ม ก้านใบย่อยสั้นมาก ดอก สีม่วงอ่อน ออกเป็นช่อแยกแขนงที่ปลายกิ่ง ยาว ๑๕-๒๐ ซม. ผล ค่อนข้างกลม เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๑ ซม. ผลแก่ สีม่วงคล้ำถึงดำมี ๑ เมล็ด

ประโยชน์

เนื้อไม้ใช้ทำไม้หมอนรถไฟ ก่อสร้าง บ้านเรือน ดำเครื่องมือทางการเกษตร กระสวย ทอผ้า พานทำปิ่นและรางปิ่น

สมอต้นเปิด

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Vitex limonifolia</i> Wall.
ชื่อวงศ์	LAMIACEAE
ชื่อพื้นเมือง	ดินนาก ลำปูนชามอ สวอง สมอนน สมอหลวง สวองตีนเปิด สวองใหญ่ สวองหิน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้น ผลัดใบ สูง ๑๐-๒๐ เมตร ลำต้นแตกกิ่งต่ำ เปลือกสีน้ำตาลแกมเหลือง กิ่งอ่อนมีขนปกคลุม ใบ ใบประกอบรูปนิ้วมือเรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ก้านช่อใบยาว ๕-๑๖ ซม. มีครีบแผ่ออก ทั้งสองข้างตลอด ความยาวของก้าน กว้าง ๑-๖ ซม. มีใบย่อย ๓ ใบ แผ่นใบย่อยรูปรี หรือรูปรีแกมรูปไข่ กว้าง ๕-๗ ซม. ยาว ๑๑-๒๓ ซม. ปลายเรียวแหลมหรือมน โคนสอบแหลม ผิวด้านบนมีขนนุ่ม เส้นแขนงใบย่อย ๑๗-๒๗ คู่ ก้านใบย่อยสั้น ดอก ขนาดเล็กสีชมพูแกมม่วงออกเป็นช่อแยกแขนงที่ปลายกิ่ง และตามง่ามใบใกล้ปลายกิ่ง ผล รูปกลม เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๐.๕-๐.๖ ซม. มีเนื้อบางๆ หุ้ม ฝาปิดขั้วผลยาวประมาณหนึ่งในสี่ของตัวผล ผลแก่สีม่วงคล้ำถึงดำมี ๑ เมล็ด

ประโยชน์

เนื้อไม้ใช้ทำฝา เครื่องตกแต่งบ้าน เครื่องกลึง เครื่องแกะสลัก และเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร

สมอไทย

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Terminalia chebula</i> Retz. var. <i>chebula</i>
ชื่อวงศ์	COMBRETACEAE
ชื่อสามัญ	Myrabolan wood
ชื่อพื้นเมือง	มะนะ มาแน่ สมออัพยา หมากแน่ะ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๒๐-๓๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลม ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีน้ำตาลดำ สีเทาอมน้ำตาลเข้มมีรอยแตกเป็นร่องลึกตามยาว ผิวขรุขระ ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ใบมนรูปไข่หรือรูปไข่แกมรูปขอบขนานกว้าง ๑๐-๑๓ ซม. ยาว ๑๔-๒๘ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมน ผิวใบด้านบนมีสีเขียวเข้มมีขนสีขาวอ่อนนุ่ม ด้านล่างมีขนสีน้ำตาล เมื่อใบแก่ขนจะหลุดร่วงไป เส้นแขนงใบข้างละ ๑๒-๑๘ เส้น ก้านใบยาว ๑-๓.๕ ซม. ดอก สีขาวอมเหลือง มีกลิ่นหอม ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนงตามปลายกิ่ง แต่ละช่อมีช่อแขนง ๔-๗ ช่อ กลีบเลี้ยงรูปถ้วยปลายแยก ๕ แฉก ไม่มีกลีบดอก ดอกบานเต็มที่กว้าง ๓-๔ มม. ผล ผลสดแบบมีเนื้อ เมล็ดเดี่ยว ทรงไข่หรือไข่กลับ หรือรูปกระสวยกว้าง ๒-๓ ซม. ยาว ๓-๔ ซม. ผิวเรียบ สีเขียวเป็นมัน บางครั้งมี ๕ เหลี่ยม

ประโยชน์

ผลกินได้เป็นยาระบาย แก้ไอ แก้ปวดเมื่อย เปลือกขับปัสสาวะ เปลือกและผลให้สีดำใช้ย้อมผ้า

COMBRETACEAE

สมอแหน

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Terminalia bellirica</i> (Gaertn.) Roxb.
ชื่อวงศ์	COMBRETACEAE
ชื่อสามัญ	Beleric Myrobalan
ชื่อพื้นเมือง	ลัน สมอพิเภก แหน แหนขาว แหนตัน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นสูง ๒๕-๓๕ เมตร เปลือกขรุขระแตกตามยาว สีเทาดำ มีพุ่มนแคบ ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับค่อนข้างแน่นตามปลายกิ่ง รูปไข่กลับแกมวงรี กว้าง ๕-๑๖ ซม. ยาว ๒-๑๐ ซม. ก้านใบยาว ๓-๙ ซม. มักมีต่อมขนาดเล็ก ๑ คู่อยู่ตรงกลางด้านหน้าของก้านใบ ดอก ออกเป็นช่อที่ซอกใบ ลักษณะเป็นแท่งแกน ยาวประมาณ ๓-๑๕ ซม. ดอกมีขนาดเล็ก ดอกสมบูรณ์เพศและดอกเพศผู้อยู่บนช่อดอกเดียวกัน ดอกเพศผู้จะอยู่ด้านบน ลักษณะเป็นถ้วย สีนวลภายในมีขนนุ่มแน่น มีกลิ่นหอมเอียน ผล เป็นผลสดค่อนข้างกลมสีน้ำตาลเข้ม ขนาดกว้าง ๒-๓ ซม. ยาว ๑.๕-๒ ซม. มีสันพอสั่งเกตได้ เมล็ดค่อนข้างรี แข็ง ผิวขรุขระ ขนาดยาว ๑.๒ ซม. กว้าง ๐.๕ ซม.

ประโยชน์

เนื้อไม้สีขาวอ่อน เหมาะสำหรับใช้ทำกล่อง และลัง ผลแห้ง ใช้พอกหนัง ทำสีย้อมและหมึก ตำรายาไทย ใช้ผลดิบเป็นยาระบาย ผลสุกมีฤทธิ์ฝาดสมาน แก้ท้องเสีย

สะแก

ชื่อวิทยาศาสตร์

Combretum quadrangulare Kurz

ชื่อวงศ์

COMBRETACEAE

ชื่อพื้นเมือง

แก ขอนแ้ จองแ้ ช้งแก แพง สะแก

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง ๕-๑๐ เมตร กิ่งอ่อนเป็นสี่เหลี่ยม ใบ ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม รูปหอกกลับ กว้าง ๓-๖ ซม. ยาว ๘-๑๕ ซม. โคนใบสอบ ปลายใบมน ขอบใบเรียบ เนื้อใบสีเขียวซีด ก้านใบสั้น ด้านหลังใบมีเกล็ดละเอียด แน่น ดอก สีขาวแกมเหลือง ออกเป็นช่อแกน ยาว ๓-๖ ซม. อาจแตกแขนงได้ กลีบรองดอกรูปถ้วยภายในมีขน แน่นยาว ๒-๒.๕ มม. กว้าง ๑-๑.๕ มม. ที่ส่วนโคนมี ๔ สัน กลีบดอกมี ๔ กลีบ รูปหอกกลับ ขนาดยาว ๑-๒ มม. หลุดร่วงง่าย เกสรเพศผู้มี ๘ อัน ผล เป็นผลแห้ง รูปกลมมน มี ๔ ปีก ขนาด ๓-๔ ซม.

ประโยชน์

เมล็ดตำผสมกับไข่ ทอดให้เด็ก
รับประทาน เป็นยาถ่ายพยาธิไส้เดือนในเด็ก

ANNONACEAE

สะเทกแสง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cananga latifolia</i> (Hook.f. & Thomson) Finet & Gagnep.
ชื่อวงศ์	ANNONACEAE
ชื่อพื้นเมือง	เก้าโป่ง ฐันสะบันงา แกนแซง แคนแสง แดงแสอเนา เฟิง ราบ ทำอาว ทำฮอก

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้น ผลัดใบ สูง ๑๐-๒๐ เมตร เรือนยอดโปร่ง กิ่งอ่อนมีขนปกคลุมหนาแน่น เปลือกนอกสีเทาหรือสีน้ำตาลอมเทา เปลือกเรียบ หรือแตกเป็นรอยไถ เปลือกสีน้ำตาล ทุกส่วนขณะยังสดมีกลิ่นเหม็นเขียว ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่หรือรูปไข่กว้าง กว้าง ๖-๑๔ ซม. ยาว ๘-๒๐ ซม. ปลายใบมนหรือเป็นติ่งหนาม โคนใบมนหรือเป็นรูปหัวใจ ขอบใบเรียบมีขน ใบด้านบนมีขนสาๆ สีเขียวเข้มกว่า ใบด้านล่างมีขนนุ่มหนา เส้นแขนงใบ ๙-๑๒ คู่ ก้านใบยาว ๐.๓-๑.๕ ซม. ดอก เดี่ยวหรือเป็นช่อกระจุก ช่อละ ๑-๓ ดอก ออกตามซอกใบ หรือตามกิ่งเหนือรอยแผลก้านใบ ดอกบานเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๕ ซม. มีกลีบเลี้ยง ๓ กลีบ รูปสามเหลี่ยม กว้าง ๐.๕ ซม. ยาว ๐.๘ ซม. กลีบดอก ๖ กลีบ เรียงเป็น ๒ ชั้น ชั้นละ ๓ กลีบ กลีบดอกชั้นในสั้นกว่ากลีบดอกชั้นนอกเล็กน้อย สีเหลืองอ่อนหรือสีเขียว กลิ่นเหม็นคาว ผล ผลกลุ่ม ผลย่อย รูปขอบขนานไม่สมมาตร กว้าง ๑.๒-๑.๕ ซม. ยาว ๒ ซม. ผิวของผลย่นเป็นรูปวงแหวนตามขวางตัวผล ผลแก่จัดสีดำ เมล็ด รูปกลมแบนมี ๒-๔ เมล็ด เรียงเป็น ๒ แถว

ประโยชน์

เนื้อไม้อ่อนใช้ทำกล่องของเล่น ลังใส่ของ เสาค้ำ ปลุกเป็นไม้ประดับไม้ให้ร่ม รากเป็นยา ลดไข้

สะเดา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Azadirachta indica var. *siamensis* Valetton

ชื่อวงศ์

MELIACEAE

ชื่อสามัญ

Siamese neem Tree

ชื่อพื้นเมือง

กะเดา จะตัง สะเลียม

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นสูง ๘-๑๕ เมตร ผลัดใบ ทุกส่วนมีรสขม เปลือกต้นสีเทาแตกเป็นร่องตามยาว ยอดอ่อน ที่แตกใหม่มีสีน้ำตาลแดง ใบ ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อยฐานใบไม่เท่ากัน รูปใบหอก ปลายสอบ ขอบใบหยักแบบฟันเลื่อย กว้าง ๓-๔ ซม. ยาว ๔-๗ ซม. ดอก ช่อ ออกตามปลายกิ่งพร้อมใบอ่อน ดอกมีขนาดเล็ก กลีบดอกสีขาวมี ๕ กลีบ ผล ผลสด รูปกลมรี ขนาดผ่านศูนย์กลางประมาณ ๑-๑.๕ ซม. มีเมล็ดเดียว แข็ง

ประโยชน์

ช่อดอกอ่อนนิยมใช้เป็นอาหาร ในตำรายาไทยใช้ก้านอ่อนและใบแก่ใช้ทุกชนิด เปลือกต้นแก้ท้องเดิน ใช้แก้บิดมูกเลือด ผลเป็นยาถ่ายพยาธิ แก้กิดสีดวง แก้ปัสสาวะพิการ ดอกเป็นยาบำรุงธาตุ รากใช้แก้ไข้ ทำให้อาเจียน ในทางเคมีพบว่าเมล็ดและใบมีสาร azadirachtin ซึ่งมีฤทธิ์ฆ่าแมลงได้ผลดีหลายชนิด

FABACEAE-PAPILIONOIDEAE

สาร

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Millettia leucantha</i> Kurz var. <i>buteoides</i> (Gagnep.) P.K. Loc
ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย	FABACEAE - PAPILIONOIDEAE
ชื่อพื้นเมือง	กะเจ้าชะ สารร กระพี เขาควาย กะเขาะ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๑๐-๒๐ เมตร ผลัดใบ ใบอ่อนและยอดอ่อนมีขนอ่อนนุ่มคล้ายเส้นไหม เรือนยอดกลม เปลือกนอกสีเทาเรียบ หรือแตกเป็นสะเก็ดเล็ก ใบ ประกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบย่อยออกเป็นคู่ๆ ตรงกันข้าม รูปขอบขนานหรือรูปรีแกมรูปขอบขนาน โคนสอบเข้าเป็นรูปลิ้ม หรือมนกลมปลายโค้งแล้วเรียวแหลม ยื่นออกไปเห็นได้ชัด มีขนนุ่มสั้นทั้งสองด้าน ใบอ่อนสีเขียวอ่อนอมเหลือง ใบแก่สีเขียวเข้ม ดอก ออกรวมกันเป็นช่อตามปลายกิ่งอ่อน จะดูเหมือนช่อดอกออกตรงข้ามกับใบ โกล็ยอดหรือออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ดอกสีขาวอมชมพูอ่อนๆ แบบดอกถั่ว ผล เป็นฝัก มีเปลือกแข็ง ลักษณะแบนยาวคล้ายมีดดาบ ฝักอ่อนมีขนสั้นเมื่อแก่จะร่วงหลุดไป ฝักอ่อนสีเขียวแก่สีน้ำตาล เมล็ดสีน้ำตาล ลักษณะแบนคล้ายโล่ ฝักหนึ่งมี ๑-๓ เมล็ด

ประโยชน์

ใช้ในการก่อสร้างและเครื่องเรือน

สามพันตา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Cleistanthus gracilis Hook.f.

ชื่อวงศ์

EUPHORBIACEAE

ชื่อพื้นเมือง

ตะไลไห้

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง ๓-๘ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดรูปไข่ ลำต้นแตกเป็นหลายลำ เปลือกสีเทาแตกเป็นแผ่นบาง มีหนามที่เกิดจากกิ่งที่หลุดร่วงไป ใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับระนาบเดียว ใบรูปรีแกมขอบขนานหรือรูปไข่ ปลายใบแหลมถึงแหลมทู่ โคนใบสอบ ผิวใบด้านบนสีเขียว เป็นมัน ด้านล่างมีขน ขอบใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ดอก สีม่วงปนเหลือง ออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกตามกิ่ง ดอกตูมสีม่วงเข้ม กลีบรวม ๕ กลีบ ไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้ ๕ อัน ผล แห้งแตก รูปทรงกลม มีพูลึก ๓ พู แห้งแตกเป็น ๓ เสี่ยง เมล็ดสีน้ำตาล

ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับได้

CLUSIACEAE

สารภี

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Mammea siamensis</i> Kosterm.
ชื่อวงศ์	CLUSIACEAE
ชื่อพื้นเมือง	ทรีพี สร้อยพี สารภีแนน สารภีป่า

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๑๐-๑๕ เมตร ไม้ผลัดใบ เรือนยอดรูปไข่ทึบ เปลือกสีเทาปนดำ แตกออกเป็นสะเก็ดตลอดลำต้น ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่กลับแกมรูปขอบขนาน กว้าง ๔-๖.๕ ซม. ยาว ๑๔-๒๐ ซม. ปลายใบมนหรือหยักเว้าตื้นๆ โคนใบสอบเรียว ผิวใบสอบเรียว ผิวใบเกลี้ยง แผ่นใบหนาคล้ายหนัง ขอบใบเรียบ มีเส้นใบย่อยแบบร่างแหชัดทั้งสองด้านเมื่อใบแห้ง ก้านใบยาว ๐.๕-๑.๕ ซม. ดอก สีขาว มีกลิ่นหอม ออกเป็นดอกเดี่ยวหรือช่อแบบช่อกระจุกตามกิ่ง กลีบเลี้ยง ๒ กลีบ กลีบดอก ๔ กลีบ เกสรเพศผู้จำนวนมาก ดอกบานเต็มที่กว้าง ๐.๗-๑ ซม. ผล สดแบบมีเนื้อเมล็ดเดียว ทรงกระสวย โคนและปลายแหลม ยาว ๓ ซม. ผลแก่สีเหลือง เมล็ดรูปขอบขนาน มี ๑ เมล็ด

ประโยชน์

ดอกตูมใช้ย้อมไหมให้สีแดง ดอกมีสารช่วยขยายหลอดเลือด ขับลม บำรุงหัวใจและแก้ไข้

เสลาป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Lagerstroemia undulata</i> Koehne var. <i>undulata</i>
ชื่อวงศ์	LYTHRACEAE
ชื่อพื้นเมือง	เสลาดำ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๘-๑๕ เมตร ผลิตใบเรียวยอดเป็นพุ่มกลม เปลือกสีน้ำตาลเข้มปนดำ แตกเป็นร่องลึกและล่อนเป็นแผ่น ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบรูปไข่กว้าง ๓-๔.๕ ซม. ยาว ๕-๙ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมนหรือสอบกว้าง แผ่นใบบางและนุ่ม ขอบใบเรียบ เส้นกลางใบด้านล่างและขอบใบมีขนสีขาว เส้นแขนงใบข้างละ ๗-๙ เส้น ก้านใบยาว ๓-๔ มม. ดอก มีสีชมพูอ่อน ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนงตามปลายกิ่ง ช่อดอกยาว ๕-๑๒ ซม. กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวยแหลม ปลายแยกเป็น ๖ แฉก มีสันเป็นครีบบางและย่น ๖ สัน มีขนสีขาวทั้งด้านบนและด้านใน กลีบดอกกลมเล็ก ขนาด ๑.๒ มม. ๖ กลีบ แผ่นกลีบบางและยับย่น ก้านช่อดอกมีขนสีขาว ดอกบานเต็มที่กว้าง ๖-๗ มม. ผล ผลแห้งแตก ทรงไข่ กว้าง ๑-๑.๓ ซม. ยาว ๑.๕-๒ ซม. ผลแก่แตกเป็น ๔ เสี่ยง เมล็ดจำนวนมาก รูปรี มีปีก กว้าง ๓ มม. ยาว ๑๕ มม.

ประโยชน์

ผลทำไม้ประดับแห้ง

FABACEAE-CAESALPINIOIDEAE

แสมสาร

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Senna garretiana</i> (Craib) Irwin & Barneby
ชื่อวงศ์และวงศ์ย่อย	FABACEAE - CAESALPINIOIDEAE
ชื่อพื้นเมือง	กราบัด กะบัด ขี้เหล็กโคก ขี้เหล็กป่า ขี้เหล็กแพะ ไฉซาน ขี้เหล็กสาร

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้น ขนาดกลาง สูง ๕-๑๕ เมตร เปลือกสีน้ำตาลดำ ผิวแตกเป็นสะเก็ด ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคู่ มีใบย่อย ๖-๘ คู่ รูปใบหอก หรือรูปไข่ ปลายใบแหลมหรือเรียวแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ กว้าง ๒-๕ ซม. ยาว ๕-๘ ซม. ดอก เป็นดอกช่อ ออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงมี ๕ กลีบ สีเขียว กลีบดอกมี ๕ กลีบ สีเหลือง เกสรเพศผู้มี ๑๐ อัน ผล เป็นฝักแบน และบิดมีสัน ผิวเรียบ เมล็ดมีประมาณ ๒๐ เมล็ด สีน้ำตาล

ประโยชน์

แก่นไม้ ใช้เข้ายารวมกับแก่นจำปา (ลั่นทม) ขี้เหล็กบ้านและต้นขี้กลาก หรือขี้เหล็กยาคุ (ชุมเห็ดเทศ) รักษาโรคริดสีดวงทวาร หรือใช้ทั้งแก่นต้มน้ำดื่มฆ่าพยาธิตัวดี หรือเข้าตำรับยารักษาโรคประดงกินกระดูก และนิยมนำไปทำเครื่องรางของขลัง เช่น ปลัดขิก เพราะเนื้อไม้สีดำ และผิวมัน ยอดอ่อน นำไปทำอาหารแทนขี้เหล็กบ้านได้

แสลงใจ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Strychnos nux-vomica L.

ชื่อวงศ์

STRYCHNACEAE

ชื่อสามัญ

Nux - Vomica tree, Snake wood

ชื่อพื้นเมือง

กระจี่ กะกั้ง ตุมกาแดง แสลงทม แสลงโทน แสลงเบือ
แสลงเบือ โสงบัวจี่

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ผลัดใบ สูง ๕-๒๕ เมตร ลำต้นมักคดงอ เรือนยอดเป็นพุ่มทึบ กิ่งอ่อนเกลี้ยง เหนียว เปลือกนอกเรียบสีเทา เปลือกในสีขาวอมเขียวอ่อน ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามกันเล็กน้อย ใบรูปไข่หรือเกือบแผ่นกลม ขนาด ๕-๑๐ ซม. ยาว ๘-๑๕ ซม. ปลายใบมนโค้งแล้วแหลม โคนใบมนหรือเว้า มีเส้นใบ ๕ เส้น เส้นออกจากจุดโคนใบเดียวกันปลายเส้นโค้ง เส้นแขนงใบย่อยแบบร่างแห ก้านใบสั้นมาก ๐.๔-๐.๙ มม. ดอก ออกเป็นกลุ่มตามปลายกิ่ง สีขาวหรือขาวอมเขียวอ่อน มีขนละเอียด ดอกมีขนาดเล็กมี ๕ กลีบ ยาว ๐.๗-๐.๙ มม. โคนเชื่อมติดกันเป็นรูปทรงกระบอก เกสรเพศผู้ ๕ อัน ฝังไข่อกลม หลอดท่อรังไข่มีอันเดียว ผล กลมเกลี้ยง เส้นผ่านศูนย์กลาง ๒.๕-๔ ซม. ผิวหนาและแข็ง ผลอ่อน สีเขียว มั่นเกลี้ยง ผลแก่สีส้มแล้วเปลี่ยนเป็นสีแดง เมล็ดเป็นแผ่นกลม กว้าง ๑-๒ ซม. จำนวนเมล็ด ๑-๔ เมล็ดขนาดกว้าง ๒๑-๒๒ มม. หนาไม่เกิน ๔ มม. เนื้อผล สีขาวนวล

ประโยชน์

เนื้อไม้ใช้ทำตุ๊กตา เครื่องใช้กสิกรรมได้ดี ทำฟืนและถ่าน ใบตำพอกรักษาแผลเน่าเปื่อย เมล็ดมีพิษ มีสตริควินิน (strychnine) และบรูซิน (brucine) รักษาลม อัมพาต อิดโรย บำรุงธาตุ บำรุงหัวใจ

หนามโมนา

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Capparis monantha</i> Jacobs
ชื่อวงศ์	CAPPARACEAE
ชื่อพื้นเมือง	นกกอน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดเล็กสูง ๕-๑๕ เมตร ลำต้นเดี่ยว เนื้อแข็งเรือนยอดเป็นพุ่มทึบแผ่กว้าง และแตกกิ่งต่ำ เปลือกสีน้ำตาลแตกเป็นร่องลึก กิ่งมีหนามแหลมขนาดเล็ก ใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับรูปไข่หรือรูปรี ปลายใบเรียวแหลมโคนใบมนหรือสอบใบแหลม ดอก สีเหลืองปนเขียว ออกเป็นดอกเดี่ยวตามซอกใบหรือปลายกิ่ง กลีบดอกสีเหลือง มีเกสรเพศผู้จำนวนมาก มีกลีบดอก ๔ กลีบ ผล ผลสดแบบมีเนื้อหลายเมล็ด รูปทรงรีหรือรูปไข่

ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับ

หว่า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Syzygium cumini (L.) Skeels

ชื่อวงศ์

MYRTACEAE

ชื่อสามัญ

Black plum, Jambolan, Satin ash

ชื่อพื้นเมือง

มะห้า ห่า ห่าซี่แพะ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๑๐-๓๐ เมตร ไม้ผลัดใบ เรือนยอดรูปไข่ทึบ ลำต้นแตกกิ่งก้านสาขา เปลือกสีน้ำตาลถึงเทาคล้ายคอนข้างเรียบหรืออ่อนเป็นแผ่นบางๆ ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบรูปรีหรือรูปไข่กลับกว้าง ๔-๙ ซม. ยาว ๙-๑๕ ซม. ปลายใบแหลมมนหรือเว้าเข้า โคนใบสอบ ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้มเป็นมัน ด้านล่างสีอ่อนกว่า แผ่นใบหนา มีต่อมกระจายน้ำมันทั่วไป ขอบใบเรียบ เส้นแขนงใบข้างละ ๑๙-๓๐ เส้น ก้านใบยาว ๑-๒ ซม. ดอก สีขาว มีกลิ่นหอมอ่อนๆ ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนงมีช่อย่อยแบบช่อซี่ร่มตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบรวมเป็นรูปถ้วย ปลายแยก ๔-๕ แฉก ดอกตูมจะมีเยื่อบางๆ หุ้ม และหลุดไปเมื่อดอกบาน เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก ดอกบานเต็มที่กว้าง ประมาณ ๑-๑.๒ ซม. ผล ผลสดแบบมีเนื้อเมล็ดเดียว ทรงรีหรือขอบขนาน กว้าง ๑-๑.๕ ซม. ยาว ๑.๕-๒ ซม. ผลแก่สีม่วงดำ เมล็ดรูปรีสีเหลืองอมน้ำตาล

ประโยชน์

ผลเป็นอาหารของนก เปลือกต้นแก้โรคบิด ท้องร่วง ล้างแผลเน่าเปื่อย เปลือกและใบตำแก้ปากคอกเปื่อย ลิ้นและคอกเป็นเม็ด น้ำลายเหนียว ใบ ผลและเมล็ดแก้ท้องร่วง ผลสุกกินได้ เมล็ดถอนพิษลูกแสดลงใจ

ANACARDIACEAE

อ้อยช้าง

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Lanea coromandelica</i> (Houtt.) Merr.
ชื่อวงศ์	ANACARDIACEAE
ชื่อสามัญ	Wodier
ชื่อพื้นเมือง	กอกกั้น กูก ช้างเกาะ ช้างโน้ม ซาเกาะ ตะคร้ำ ปีเชียง แม่หยู่วาย เสโทกี ส่งลูใต้ ทวิด

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๖-๑๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มโปร่ง ส่วนที่ยังอ่อนรูปดาว ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีเทา เทาอมเขียว หรือขาวปนเทา ผิวเรียบหรือแตกเป็นแผ่น ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่เรียงสลับมีใบย่อย ๒-๗ คู่ เรียงตรงข้าม ใบรูปรีแกมขอบขนาน รูปรีกว้าง รูปไข่แกมรูปขอบขนานหรือรูปไข่กว้าง ๑.๐-๒.๕ ซม. ยาว ๔-๑๐ ซม. ปลายใบเป็นติ่งคู่ โคนใบเบี้ยว ขอบใบเรียบหรือหยักมน เส้นแขนงใบข้างละ ๗-๑๑ เส้น ก้านใบย่อยยาว ๓-๕ มม. ดอก แบบช่อ แยกแขนง สีเหลืองอ่อน ออกรวมเป็นช่อที่ซอกใบตอนปลายกิ่ง ช่อดอกห้อยลงยาว ๑๒-๓๐ ซม. มีดอกย่อยจำนวนมาก ดอกแยกเพศต่างต้น กลีบเลี้ยง ๔-๖ กลีบ มีขนปกคลุม กลีบดอก ๔-๕ กลีบซ้อนกันไม่มีขน ดอกบานเต็มที่กว้าง ๖-๘ มม. ผล สดแบบมีเนื้อเมล็ดเดียว รูปทรงคล้ายเมล็ดถั่วหรือไต ผลค่อนข้างแบนตามยาว กว้าง ๐.๗ ซม. ยาว ๑-๑.๕ ซม. ผลสุกสีแดง เมล็ดแข็งมาก

ประโยชน์

ผลเป็นอาหารของสัตว์ ใบอ่อนใช้รับประทานเป็นผัก เปลือกเป็นยาสมานแผล ฟอกหนังสัตว์ เปลือกต้นสดและผลสดเป็นพิษต่อปลา

เอโกล

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Hymenodictyon orixense</i> (Roxb.) Mabb.
ชื่อวงศ์	RUBIACEAE
ชื่อสามัญ	Kuthan
ชื่อพื้นเมือง	ลาตา ลู ส้มกบ ส้มลู ส้มเห็ด สั้งเหาะ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๑๐-๓๐ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดแผ่กิ่งก้านสาขาเป็นพุ่มกลมโปร่ง ลำต้นเปลาตรง เปลือกหนาสีน้ำตาลปนเทาแตกลอนเป็นสะเก็ด ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ใบแต่ละคู่ค่อนข้างชิดกัน ดูเป็นกระจุก ตามปลายกิ่ง ใบรูปไข่กลับแกมรูปรี กว้าง ๕-๙ ซม. ยาว ๑๐-๑๙ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบสอบหรือรูปลิ้ม ใบอ่อนมีขน ใบแก่เกลี้ยงหรือ มีขนเล็กน้อย แผ่นใบคล้ายกระดาษ ขอบใบเรียบ เส้นแขนงใบข้างละ ๖-๘ เส้น ก้านใบยาว ๑-๖ ซม. ดอก สีขาวหรือสีเขียวยาว มีกลิ่นฉุน ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนงที่ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว ๗-๓๐ ซม. โคนช่อดอกมีใบประดับ รูปพายรองรับ ๑ คู่ กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นหลอดรูปกรวย ปลายหลอดแยกเป็น ๕ แฉก กลีบดอกรูปทรงคล้ายกลีบเลี้ยง แต่มีขนาดใหญ่กว่าเล็กน้อย ดอกบานเต็มที่กว้าง ๒-๓ มม. ผล ผลแห้งแตกกลางพู ทรงรี ผิวแข็งบาง สีน้ำตาลแดง กว้าง ๑ ซม. ยาว ๓ ซม. ติดรวมกันเป็นพวงห้อยลง ปลายผลชี้ย่นขึ้นไปทางโคนก้านช่อ เมล็ดมีครีบหรือกลีบบางๆ ที่ปลาย

ประโยชน์

เปลือกเป็นสมุนไพรแก้ไข้ แก้อ่อนใน ใบอ่อนรสเปรี้ยว รับประทานเป็นผักสด

LAURACEAE

ไอ้เห็บ

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Litsea glutinosa</i> (Lour.) C.B. Rob.
ชื่อวงศ์	LAURACEAE
ชื่อพื้นเมือง	กำปรนบาย ดอกจุ่ม ตังสีไพร ทังขบวน มัน มะเย้อ มือเบาะ ยูปเหยา เส่ปียู้ หมี่ หมูทะลวง หมูเหม็น หมี่เหม็น อี้เหม็น

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง ๕-๑๕ เมตร ผลัดใบ เรือนยอดกลมทึบเปลือกสีเทาอมน้ำตาล แตกเป็นร่องลึก และเป็นสันแหลม ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ กิ่งก้านสีเทา ใบรูปรี รูปไข่กลับหรือค่อนข้างกลม กว้าง ๔-๑๐ ซม. ยาว ๗-๒๐ ซม. ปลายใบเรียวแหลมหรือกลม โคนใบสอบ หรือกลม ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย ผิวใบด้านบนเกลี้ยงเป็นมัน ด้านล่างมีขน เส้นแขนงใบข้างละ ๘-๑๓ เส้น ก้านใบยาว ๑-๒.๕ ซม. ดอก สีขาว ออกเป็นช่อแบบช่อซี่ร่มตามซอกใบ และเป็นช่อแบบช่อเชิงลดที่ปลายกิ่ง ยาว ๒-๖ ซม. ดอกแยกเพศต่างต้น กลีบเลี้ยง ๑-๒ คู่ ไม่มีกลีบดอก ใบประดับ ๔ ใบ ก้านดอกย่อย ๕-๖ มม. ก้านช่อดอก และใบประดับมีขน ดอกบานเต็มที่ กว้าง ๑-๑.๒ ซม. ผล สดเมล็ดเดี่ยวแข็ง ทรงกลม ขนาด ๕-๗ มม. สุกสีม่วงปนดำก้านผลมีขน เมล็ดกลม

ประโยชน์

เป็นสมุนไพรแก้ปวดกล้ามเนื้อ แก้บิด แก้คัน

บรรณานุกรม

- ก่องกานดา ชยามฤต. (๒๕๔๕). **คู่มือจำแนกพรรณไม้**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: ประชาชน.
- ก่องกานดา ชยามฤต. (๒๕๔๘). **ลักษณะประจำวงศ์พรรณไม้**. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. กรุงเทพฯ: ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (๒๕๓๙). **สยามไภษัชยพจนานุกรม** : ภูมิปัญญาของชาติ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (๒๕๓๙). **สมุนไพรพื้นบ้านล้านนา**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (๒๕๓๙). **สมุนไพรพื้นบ้านสิริรุกษชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- จิตราภรณ์ ธวัชพันธุ์. (๒๕๔๘). **หลักอนุกรมวิธานพืช**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิรายุพิน จันทรประสงศ์ ดีนา ผู้พัฒนาพงศ์ ปิฎฐะ บุนนาค เสริมลาภ วสุวัต มล.จารุพันธ์ ทองแถม และบุศบรรณ ณ สงขลา. (๒๕๓๙). **พรรณไม้ในสวนหลวง ร. ๙**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ณัฏตรา จันทรสุวานิชย์ ดรุณ เพ็ชรพลาย และชาตรี ชาญประเสริฐ. (๒๕๔๘). **พืชสมุนไพรในประเทศไทย ตอนที่ ๒**. พิมพ์ครั้งที่ ๓ กองวิจัยและพัฒนาสมุนไพร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์.
- ณัฏตรา จันทรสุวานิชย์ อังคณา หิรัญสาตี วารุณี จิรวัดนาพงศ์ และทรงพล ชีวะพัฒน์. (๒๕๔๗). **พืชสมุนไพรในประเทศไทย ตอนที่ ๓**. กองวิจัยและพัฒนาสมุนไพร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ดรุณ เพ็ชรพลาย ณัฏตรา จันทรสุวานิชย์ และชาตรี ชาญประเสริฐ. (๒๕๓๘). **พืชสมุนไพรในประเทศไทย ตอนที่ ๑**. กองวิจัยและพัฒนาสมุนไพร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์.
- เต็ม สมิตินันทน์. (๒๕๔๔). **ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย**. ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: ประชาชน.
- ทักษิณ อาชวาคม สมัย เสวครบุรี บัวไส สมสูง และฤทัยวรรณ รินไธสง. (๒๕๕๑). **พืชกินได้ในป่าสะแกราษ เล่ม ๑**. สมุทรปราการ: พิมพ์พิณี การพิมพ์.
- ธงชัย เปาอินทร์ และนิวัตร เปาอินทร์. (ม.ป.ป.). **ต้นไม้หายารู้**. กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ทเพรส.
- ธวัชชัย มังคละคุป ประกอบ บุญมา ศรีวรรณ มุขดา และบุษรินทร์ อาจละออ. (ม.ป.ป.). **สมุนไพรในป่าฝน เล่ม ๑**. กรุงเทพฯ: ไทยรายวัน.
- ปิยะ เฉลิมกลิ่น จิรพันธ์ ศรีทองกุล อนันต์ พิริยะภัทรกิจ. (๒๕๕๑). **พรรณไม้ที่พบครั้งแรกของโลกในเมืองไทย**. จัดพิมพ์โดยโครงการ BRT. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ กรุงเทพ (1984) จำกัด.
- ปิยะ เฉลิมกลิ่น จิรพันธ์ ศรีทองกุล อนันต์ พิริยะภัทรกิจ. (๒๕๕๑). **พรรณไม้ถิ่นเดียว** : การอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์. สมุทรปราการ : พิมพ์พิณี การพิมพ์.

เมธินี ตาพุมาศสวัสดิ์.(๒๕๕๙). พรรณไม้หายทหาย เพชรบุรี. สำนักหอพรรณไม้. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี.

มูลนิธิมหาวิทยาลัยมหิดล. (๒๕๕๓). กกยาฮีसान. กรุงเทพฯ: แอ็ดวานซ์อะโกร.

มูลนิธิมหาวิทยาลัยมหิดล. (๒๕๕๖). สารานุกรมสมุนไพร เล่ม ๕ : สมุนไพรพื้นบ้านอีสาน. กรุงเทพฯ: แอ็ดวานซ์อะโกร.

ราชันย์ ภูมา. (๒๕๕๑). พืชหายากของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานหอพรรณไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช.

วงศ์สถิตย์ ฉั่วกุล พร้อมจิต ศรีลัมพ์ รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล และวิจิต เปานิล. (๒๕๕๐). สมุนไพรไทยมรดกไทย. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง.

วุฒิ วุฒิธรรมเวช. (๒๕๕๐). สารานุกรมสมุนไพร. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี. (๒๕๕๐). สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่มที่ ๓. พิมพ์ครั้งที่ ๓ . กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

ดัชนีชื่อไทย

ก

กรวยป่า	๑๑
กระแจะ	๑๒
กระเช้า	๑๓
กระโดน	๑๔
กระถินไทย	๑๕
กระทุ่มโลก	๑๖
กระทุ่มนา	๑๗
กระพี้เขาควาง	๑๘
กระพี้จั่น	๑๙
ก้อม	๒๐
เกด	๒๑

ข

ขว้าว	๒๒
ข่อย	๒๓
ขันทองพญาบาท	๒๔
ขานาง	๒๕
ขี้หนอน	๒๖
ขี้ไต้	๒๗

ค

คางคกเดียด	๒๘
ค้อนกลอง	๒๙
คาง	๓๐
ค้ำมอกน้อย	๓๑
คูน	๓๒
เคด	๓๓
เคล็ดทุ่ง	๓๔
แคนา	๓๕
แครงฟ้า	๓๖
โคนคาน	๓๗

	ง	
ง้าว		๓๘
งิ้วป่า		๓๙
	จ	
จันทน์แดง		๔๐
แจ่ง		๔๑
	ฉ	
ฉนวน		๔๒
	ช	
ช่างนิ้ว		๔๓
ชิงชัน		๔๔
ชาก		๔๕
ชิก		๔๖
	ค	
แดง		๔๗
	ต	
ตะโกนา		๔๘
ตะโกพนม		๔๙
ตะขบป่า		๕๐
ตะขบฝรั่ง		๕๑
ตะคร้อ		๕๒
ตะคร้อขนาย		๕๓
ตะคร้า		๕๔
ตะแบก		๕๕
ตะแบกกราย		๕๖
ตะแบกนา		๕๗
ตาล		๕๘
ตัวเกลี้ยง		๕๙
ตัวส้ม		๖๐

เต็ง		๖๑
แต่โหลน		๖๒
	ท	
ทองกวาว		๖๓
ทองหลางป่า		๖๔
	ธ	
ธนนไชย		๖๕
	บ	
เป็น		๖๖
	ป	
ประดู่บ้าน		๖๗
ประดู่ป่า		๖๘
ปฐู		๖๙
ปอลาย		๗๐
ปีบ		๗๑
เปล้าใหญ่		๗๒
	ผ	
ผักหวานป่า		๗๓
ผ้าเสียน		๗๔
	ฝ	
ฝาง		๗๕
	พ	
พฤษ์		๗๖
พลองเหมือด		๗๗
พลับพลา		๗๘
พุงแก		๗๙
พุดทุ่ง		๘๐
พุดผา		๘๑
พุทรา		๘๒

เพกา	๘๓
โพหางสั้น	๘๔

ม

มะกล่ำต้น	๘๕
มะกอกเกลื่อน	๘๖
มะกอกป่า	๘๗
มะกา	๘๘
มะเกลือ	๘๙
มะเกลือป่า	๙๐
มะเกลือเถิด	๙๑
มะขาม	๙๒
มะขามเทศ	๙๓
มะขามป้อม	๙๔
มะคังขาว	๙๕
มะค่าแต้	๙๖
มะค่าโมง	๙๗
มะขาง	๙๘
มะตูม	๙๙
มะนาวผี	๑๐๐
มะม่วงหัวแมงวัน	๑๐๑
มะสัง	๑๐๒
มะหวด	๑๐๓
มะหาด	๑๐๔
เม่าไข่ปลา	๑๐๕
โมกมัน	๑๐๖
โมกหลวง	๑๐๗
ไม้ตาย	๑๐๘

ย

ยอป่า	๑๐๙
-------	-----

	ร	
รกฟ้า		๑๑๐
รักใหญ่		๑๑๑
รัง		๑๑๒
	ล	
ลำบืดทะเล		๑๑๓
เลียบ		๑๑๔
	ส	
สกุณี		๑๑๕
สมอตีนนก		๑๑๖
สมอตีนเป็ด		๑๑๗
สมอไทย		๑๑๘
สมอแหน		๑๑๙
สะแกนา		๑๒๐
สะแกแสง		๑๒๑
สะเดา		๑๒๒
สาร		๑๒๓
สามพันตา		๑๒๔
สารภี		๑๒๕
เสลาป่า		๑๒๖
แสมสาร		๑๒๗
แสดงใจ		๑๒๘
	ห	
หนามโมนา		๑๒๙
หว่า		๑๓๐
	อ	
อ้อยช้าง		๑๓๑
อุโลก		๑๓๒
ไอ้เหม็น		๑๓๓

ดัชนีชื่อวิทยาศาสตร์

A

<i>Adenanthera pavonina</i> L.	๘๕
<i>Aegle marmelos</i> (L.) Corrêa ex Roxb.	๙๙
<i>Azizelia xylocarpa</i> (Kurz) Craib	๙๗
<i>Alangium salviifolium</i> (L.f.) Wangerin subsp. hexapetalum Wangerin	๖๙
<i>Albizia lbbbeck</i> (L.) Benth.	๗๖
<i>Albizia lebbeckoides</i> (DC.) Benth.	๓๐
<i>Anthocephalus diversifolia</i> Wall. ex G. Don. Haval.	๑๗
<i>Antidesma ghaesembilla</i> Gaertn.	๑๐๕
<i>Arfeuillea arborescens</i> Pierre	๒๘
<i>Atalantia monophylla</i> (DC.) Corrêa	๑๐๐
<i>Artocarpus thailandica</i> C.C. Berg	๑๐๔
<i>Azadirachta indica</i> var. <i>siamensis</i> Valetton	๑๒๒

B

<i>Bombax anceps</i> Pierre var. <i>cambodiense</i> (Pierre) Robyns	๓๘
<i>Bombax anceps</i> Pierre var. <i>anceps</i>	๓๙
<i>Borassus flabellifer</i> L.	๕๘
<i>Bridelia ovata</i> Decne.	๘๘
<i>Buchanania lanzan</i> Spreng.	๑๐๑
<i>Buchanania siamensis</i> Miq.	๖๕
<i>Butea monosperma</i> (Lam.) Taub.	๖๓

C

<i>Caesalpinia sappan</i> L.	๗๕
<i>Cananga latifolia</i> (Hook.f. & Thomson) Finet & Gagnep.	๑๒๑
<i>Canarium subulatum</i> Guillaumin	๘๖
<i>Capparis grandis</i> L.f.	๒๙
<i>Capparis monantha</i> Jacobs	๑๒๙

<i>Capparis siamensis</i> Kurz	๗๙
<i>Careya sphaerica</i> Roxb.	๑๔
<i>Cartoxylum formosum</i> (Jack) Dyer subsp. <i>pruniflorum</i> (Kurz) Gogel.	๖๐
<i>Casearia grewiifolia</i> Vent. var. <i>grewiifolia</i>	๑๑
<i>Cassia fistula</i> L.	๓๒
<i>Catunaregam tomentosa</i> (Blume ex DC.) Tirveng.	๓๓
<i>Catunaregam sphulifolia</i> Tirveng.	๓๔
<i>Cleistanthus gracilis</i> Hook.f.	๑๒๔
<i>Combretum quadrangulare</i> Kurz	๑๒๐
<i>Cratoxylum cochinchinense</i> (Lour.) Blume	๕๙
<i>Croton roxburghii</i> N. P. Balakr.	๗๒

D

<i>Dalbergia cultrate</i> Graham ex Benth.	๑๘
<i>Dalbergia nigrescens</i> Kurz var. <i>saigonensis</i> (Pierre) Gagnep.	๔๒
<i>Dalbergia oliveri</i> Gamble	๔๔
<i>Dalbergia parviflora</i> Roxb.	๔๖
<i>Diospyros castanea</i> Fletcher	๔๙
<i>Diospyros ferrea</i> (Willd.) Bakh. var. <i>ferrea</i>	๑๑๓
<i>Diospyros mollis</i> Griff.	๘๙
<i>Diospyros montana</i> Roxb.	๙๐
<i>Diospyros rhodoalyx</i> Kurz	๔๘
<i>Dolichandrone serrulata</i> (DC.) Seem.	๓๕

E

<i>Ehertia laevis</i> Roxb.	๒๐
<i>Ellipanthus tomentosus</i> Kurz var. <i>tomentosus</i>	๓๗
<i>Erythrina stricta</i> Roxb. var. <i>suberosa</i> (Roxb.) Niyomdham	๖๔
<i>Erythrophleum teysmannii</i> (Kurz) Craib	๔๕

F

<i>Ferontella lucida</i> (Scheff.) Swingle	๑๐๒
<i>Ficus infectoria</i> Roxb. (F. lacor Ham.)	๑๑๔
<i>Ficus rumphii</i> Blume	๘๔
<i>Flacourtia indica</i> (Burm.f.) Merr.	๕๐

G

<i>Gardenia obtusifolia</i> Roxb. ex Kurz	๓๑
<i>Gardenia collinsae</i> Craib	๘๑
<i>Garuga pinnata</i> Roxb.	๕๔
<i>Gluta usitata</i> (Wall.) Ding Hou	๑๑๑
<i>Grewia eriocarpa</i> Juss.	๗๐

H

<i>Haldina cordifolia</i> (Roxb.) Ridsdale	๒๒
<i>Hesperethusa crenulata</i> Roem.	๑๒
<i>Heterophragma sulfureum</i> Kurz	๓๖
<i>Holarrhena curtisii</i> King & Gamble	๘๐
<i>Holarrhena pubescens</i> Wall. ex G. Don	๑๐๗
<i>Holoptelea integrifolia</i> (Roxb.) Planch.	๑๓
<i>Homalium tomentosum</i> (Vent.) Benth.	๒๕
<i>Hymenodictyon orixense</i> (Roxb.) Mabb.	๑๓๒

L

<i>Lagerstroemia floribunda</i> Jack	๕๗
<i>Lagerstroemia undulata</i> Koehne var. undulata	๑๒๖
<i>Lagerstromia calyculata</i> Kurz	๕๕
<i>Lanea coromandelica</i> (Houtt.) Merr.	๑๓๑
<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	๑๐๓
<i>Leucaena leucocephala</i> (Lamk.) de Wit	๑๕
<i>Litsea glutinosa</i> (Lour.) C.B. Rob.	๑๓๓

M

<i>Madhuca pierrei</i> (William) H.J. Lam.	๙๘
<i>Maerua siamensis</i> (Kurz) Pax	๔๑
<i>Mammea siamensis</i> Kosterm.	๑๒๕
<i>Manilkara hexandra</i> (Roxb.) Dubard	๒๑
<i>Melientha suavis</i> Pierre	๗๓
<i>Memecylon edule</i> Roxb.	๗๘
<i>Microcos paniculata</i> L.	๑๐๘
<i>Microcos tomentosa</i> Sm.	๗๘
<i>Millettia leucantha</i> Kurz var. <i>buteoides</i> (Gagnep.) P.K. Loc	๑๒๓
<i>Millettia brandisiana</i> Kurz	๑๙
<i>Millingtonia hortensis</i> L.f	๗๑
<i>Mitragyna rotundifolia</i> (Roxb.) Kuntze	๑๖
<i>Morinda coreia</i> Ham.	๑๐๙
<i>Muntingia calabura</i> L.	๕๑

O

<i>Ochna integerrima</i> (Lour.) Merr.	๔๓
<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	๘๓

P

<i>Phyllanthus emblica</i> L.	๙๔
<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	๙๓
<i>Polyalthia cerasoides</i> (Roxb.) Benth. ex Bedd.	๔๐
<i>Pterocarpus indicus</i> Willd.	๖๗
<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	๖๘

S

<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	๕๒
<i>Senna garretiana</i> (Craib) Irwin & Barneby	๑๒๗
<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blumb	๖๑
<i>Shorea siamensis</i> Miq.	๑๑๒
<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. ex Miq. var. <i>maritime</i> (Pierre) K. & S.S. Larsen	๖๒
<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. & Miq.	๙๖
<i>Sisyrolepis muricata</i> (Pierre) Leenh.	๕๓
<i>Spondias pinnata</i> (L.f.) Kurz	๘๗
<i>Streblus asper</i> Lour.	๒๓
<i>Strychnos nux - vomica</i> L.	๑๒๘
<i>Suregada multiflorum</i> (A.Juss) Baill.	๒๔
<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	๑๓๐

T

<i>Tamarindus indica</i> L.	๙๒
<i>Tamilnadia uliginosa</i> (Retz.) Tirveng. & Sastre	๙๕
<i>Terminalia triptera</i> Stapf	๖๖
<i>Terminalia calamansanai</i> (Blanco) Rolfe	๑๑๕
<i>Terminalia pierrei</i> Gagnep.	๕๖
<i>Terminalia alata</i> Heyne ex Roth	๑๑๐
<i>Terminalia bellirica</i> (Gaertn.) Roxb.	๑๑๙
<i>Terminalia chebula</i> Retz. var. <i>chebula</i>	๑๑๘
<i>Terminalia mucronata</i> Craib & Hutch.	๙๑

V

<i>Vitex pinnata</i> L.	๑๑๖
<i>Vitex canescens</i> Kurz	๗๔
<i>Vitex limonifolia</i> Wall.	๑๑๗

W

Walsura robusta Roxb.

๒๗

Wrightia arborea (Dennst.) Mabb.

๑๐๖

X

Xylia xylocarpa (Roxb.) Taub. var. *kerrii* (Craib & Hutch.) I.C. Nielsen

๔๗

Z

Ziziphus mauritiana Lam.

๘๒

Zollingeria dongnaiensis Pierre

๒๖

ดัชนีชื่อวงศ์

A

ALANGIACEAE	๖๙
ANACARADIACEAE	๖๕ ๘๗ ๑๐๑ ๑๑๑ ๑๓๑
ANNONACEAE	๔๐ ๑๒๑
APOCYNACEAE	๘๐ ๑๐๖ ๑๐๗
ARECACEAE (PALMAE)	๕๘

B

BIGNONIACEAE	๓๕ ๓๖ ๗๑ ๘๓
BOMBACACEAE	๓๘ ๓๙
BORAGINACEAE	๒๐
BURSERACEAE	๕๔ ๘๖

C

CAPPARACEAE	๒๙ ๔๑ ๗๙ ๑๒๙
CLUSIACEAE	๕๙ ๖๐ ๑๒๕
COMBRETACEAE	๕๖ ๖๖ ๙๑ ๑๑๐ ๑๑๕ ๑๑๘ ๑๑๙ ๑๒๐
CONNARACEAE	๓๗

D

DIPTEROCARPACEAE	๖๑ ๑๑๒
------------------	--------

E

EBENACEAE	๔๘ ๔๙ ๘๙ ๙๐ ๑๑๓
EUPHORBIACEAE	๒๔ ๗๒ ๘๘ ๙๔ ๑๒๔

F

FABACEAE-CAESALPINIOIDEAE	๓๒ ๔๕ ๖๒ ๗๕ ๙๒ ๙๖ ๙๗ ๑๒๗
FABACEAE-MIMOSOIDEAE	๑๕ ๓๐ ๔๗ ๗๖ ๘๕ ๙๓
FABACEAE - PAPILIONOIDEAE	๑๘ ๑๙ ๔๒ ๔๔ ๔๖ ๖๓ ๖๔ ๖๗ ๖๘ ๑๒๓
FLACOURTIACEAE	๑๑ ๒๕ ๕๐

L

LAMIACEAE	๗๔ ๑๖๖ ๑๗๗
LAURACEAE	๑๗๗
LECYTHIDACEAE	๑๔๔
LYTHRACEAE	๕๕ ๕๗ ๑๒๖

M

MELIACEAE	๒๗ ๑๒๒
MELASTOMATAACEAE	๗๗
MORACEAE	๒๗ ๘๔ ๑๐๔ ๑๑๔
MYRTACEAE	๑๗๐

O

OCHNACEAE	๔๗
OPILIACEAE	๗๗

R

RHAMNACEAE	๘๒
RUBIACEAE	๑๖ ๑๗ ๒๒ ๓๑ ๓๓ ๓๔ ๘๑ ๙๕ ๑๐๙ ๑๓๒
RUTACEAE	๑๒ ๙๙ ๑๐๐ ๑๐๒

S

SAPINDACEAE	๒๖ ๒๘ ๕๒ ๕๓ ๑๐๓
SAPOTACEAE	๒๑ ๙๘
STILAGINACEAE	๑๐๕
STRYCHNACEAE	๑๒๘

T

TILIACEAE	๕๑ ๗๐ ๗๘ ๑๐๘
-----------	--------------

U

ULMACEAE	๑๓
----------	----

Index

ALANGIACEAE

Alangium salviifolium (L.f.) Wangerin subsp. *hexapetalum* Wangerin ๖๙

ANACARDIACEAE

Buchanania siamensis Miq. ๖๕

Buchanania lanzan Spreng. ๑๐๑

Gluta usitata (Wall.) Ding Hou ๑๑๑

Lannea coromandelica (Houtt.) Merr. ๑๓๑

Spondias pinnata (L.f.) Kurz ๘๗

ANNONACEAE

Cananga latifolia (Hook.f. & Thomson) Finet & Gagnep. ๑๒๑

Polyalthia cerasoides (Roxb.) Benth. ex Bedd. ๕๐

APOCYNACEAE

Holarrhena pubescens Wall. ex G. Don ๑๐๗

Holarrhena curtisii King & Gamble ๘๐

Wrightia arborea (Dennst.) Mabb. ๑๐๖

ARECACEAE (PALMAE)

Borassus flabellifer L. ๕๘

BIGNONIACEAE

Dolichandrone serrulata (DC.) Seem. ๓๕

Heterophragma sulfureum Kurz ๓๖

Millingtonia hortensis L.f ๗๑

Oroxylum indicum (L.) Kurz ๘๓

BOMBACACEAE

Bombax anceps Pierre var. *cambodiense* (Pierre) Robyns ๓๘

Bombax anceps Pierre var. *anceps* ๓๙

BORAGINACEAE

Ehertia laevis Roxb. ๒๐

BURSERACEAE*Canarium subulatum* Guillaumin ๘๖*Garuga pinnata* Roxb. ๕๔**CAPPARACEAE***Capparis grandis* L.f. ๒๙*Capparis monantha* Jacobs ๑๒๙*Capparis siamensis* Kurz ๗๙*Maerua siamensis* (Kurz) Pax ๔๑**CLUSIACEAE***Cratoxylum cochinchinense* (Lour.) Blume ๕๙*Cratoxylum formosum* (Jack) Dyer subsp. *pruniflorum* (Kurz) Gogel. ๖๐*Mammea siamensis* Kosterm. ๑๒๕**COMBRETACEAE***Combretum quadrangulare* Kurz ๑๒๐*Terminalia alata* Heyne ex Roth ๑๑๐*Terminalia bellirica* (Gaertn.) Roxb. ๑๑๙*Terminalia calamansanai* (Blanco) Rolfe ๑๑๕*Terminalia chebula* Retz. var. *chebula* ๑๑๘*Terminalia mucronata* Craib & Hutch. ๙๑*Terminalia pierrei* Gagnep. ๕๖*Terminalia triptera* Stapf ๖๖**CONNARACEAE***Ellipanthus tomentosus* Kurz var. *tomentosus* ๓๗**DIPTEROCARPACEAE***Shorea obtusa* Wall. ex Blumb ๖๑*Shorea siamensis* Miq. ๑๑๒**EBENACEAE***Diospyros castanea* Fletcher ๔๙*Diospyros ferrea* (Willd.) Bakh. var. *ferrea* ๑๑๓*Diospyros mollis* Griff. ๘๙

<i>Diospyros montana</i> Roxb.	๙๐
<i>Diospyros rhodoalyx</i> Kurz	๔๘
EUPHORBIACEAE	
<i>Bridelia ovata</i> Decne.	๘๘
<i>Cleistanthus gracilis</i> Hook.f.	๑๒๔
<i>Croton roxburghii</i> N. P. Balakr.	๗๒
<i>Phyllanthus emblica</i> L.	๙๔
<i>Suregada multiflorum</i> (A.Juss) Baill.	๒๔
FABACEAE-CAESALPINIOIDEAE	
<i>Afzelia xylocarpa</i> (Kurz) Craib	๙๗
<i>Cassia fistula</i> L.	๓๒
<i>Caesalpinia sappan</i> L.	๗๕
<i>Erythrophleum teysmannii</i> (Kurz) Craib	๔๕
<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. & Miq.	๙๖
<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. ex Miq. var. maritime (Pierre) K. & S.S. Larsen	๖๒
<i>Senna garretiana</i> (Craib) Irwin & Barneby	๑๒๗
<i>Tamarindus indica</i> L.	๙๒
FABACEAE-MIMOSOIDEAE	
<i>Adenanthera pavonina</i> L.	๘๕
<i>Albizia lcbbeck</i> (L.) Benth.	๗๖
<i>Albizia lebbeckoides</i> (DC.) Benth.	๓๐
<i>Leucaena leucocephala</i> (Lamk.) de Wit	๑๕
<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	๙๓
<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) Taub.var. kerrii (Craib & Hutch.) I.C. Nielsen	๔๗
FABACEAE-PAPILIONOIDEAE	
<i>Butea monosperma</i> (Lam.) Taub.	๖๓
<i>Dalbergia cultrate</i> Graham ex Benth.	๑๘
<i>Dalbergia nigrescens</i> Kurz var. saigonensis (Pierre) Gagnep.	๔๒
<i>Dalbergia oliveri</i> Gamble	๔๔

<i>Dalbergia parviflora</i> Roxb.	๔๖
<i>Erythrina stricta</i> Roxb. var. <i>suberosa</i> (Roxb.) Niyomdham	๖๔
<i>Millettia brandisiana</i> Kurz	๑๙
<i>Millettia leucantha</i> Kurz var. <i>buteoides</i> (Gagnep.) P.K. Loc	๑๒๓
<i>Pterocarpus indicus</i> Willd.	๖๗
<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	๖๘
FLACOURTIACEAE	
<i>Casearia grewiifolia</i> Vent. var. <i>grewiifolia</i>	๑๑
<i>Flacourtia indica</i> (Burm.f.) Merr.	๕๐
<i>Homalium tomentosum</i> (Vent.) Benth.	๒๕
LAMIACEAE	
<i>Vitex pinnata</i> L.	๑๑๖
<i>Vitex canescens</i> Kurz	๗๔
<i>Vitex limonifolia</i> Wall.	๑๑๗
LAURACEAE	
<i>Litsea glutinosa</i> (Lour.) C.B. Rob.	๑๓๓
LECYTHIDACEAE	
<i>Careya sphaerica</i> Roxb.	๑๔
LYTHRACEAE	
<i>Lagerstromia calyculata</i> Kurz	๕๕
<i>Lagerstroemia floribunda</i> Jack	๕๗
<i>Lagerstroemia undulata</i> Koehne var. <i>undulata</i>	๑๒๖
MELIACEAE	
<i>Azadirachta indica</i> var. <i>siamensis</i> Valetton	๑๒๒
<i>Walsura robusta</i> Roxb.	๒๗
MELASTOMTACEAE	
<i>Memecylon edule</i> Roxb.	๗๗
MORACEAE	
<i>Artocarpus thailandica</i> C.C. Berg	๑๐๔
<i>Ficus infectoria</i> Roxb. (F. <i>lacor</i> Ham.)	๑๑๔

<i>Ficus rumphii</i> Blume	๘๔
<i>Streblus asper</i> Lour.	๒๓
MYRTACEAE	
<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	๑๓๐
OCHNACEAE	
<i>Ochna integerrima</i> (Lour.) Merr.	๔๓
OPILIACEAE	
<i>Melientha suavis</i> Pierre	๗๓
RHAMNACEAE	
<i>Ziziphus mauritiana</i> Lam.	๘๒
RUBIACEAE	
<i>Anthocephalus diversifolia</i> Wall. ex G. Don. Havil.	๑๗
<i>Catunaregam tomentosa</i> (Bl. ex DC.) Tirveng.	๓๓
<i>Catunaregam sphulifolia</i> Tirveng.	๓๔
<i>Gardenia collinsae</i> Craib	๘๑
<i>Gardenia obtusifolia</i> Roxb. ex Kurz	๓๑
<i>Haldina cordifolia</i> (Roxb.) Ridsdale	๒๒
<i>Hymenodictyon orixense</i> (Roxb.) Mabb.	๑๓๒
<i>Morinda coreia</i> Ham.	๑๐๙
<i>Mitragyna rotundifolia</i> (Roxb.) Kuntze	๑๖
<i>Tamilnadia uliginosa</i> (Retz.) Tirveng. & Sastre	๙๕
RUTACEAE	
<i>Aegle marmelos</i> (L.) Corrêa ex Roxb.	๙๙
<i>Atalantia monophylla</i> (DC.) Corrêa	๑๐๐
<i>Ferontella lucida</i> (Scheff.) Swingle.	๑๐๒
<i>Hesperethusa crenulata</i> Roem.	๑๒
SPINDACEAE	
<i>Arfeuillea arborescens</i> Pierre	๒๘
<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	๑๐๓

<i>Sisyrolepis muricata</i> (Pierre) Leenh.	๕๓
<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	๕๒
<i>Zollingeria dongnaiensis</i> Pierre	๒๖
SAPOTACEAE	
<i>Madhuca pierrei</i> (William) H.J. Lam.	๙๘
<i>Manilkara hexandra</i> (Roxb.) Dubard	๒๑
STILAGINACEAE	
<i>Antidesma ghaesembilla</i> Gaertn.	๑๐๕
STRYCHNACEAE	
<i>Strychnos nux - vomica</i> L.	๑๒๘
TILIACEAE	
<i>Grewia eriocarpa</i> Juss.	๗๐
<i>Microcos paniculata</i> L.	๑๐๘
<i>Microcos tomentosa</i> Sm.	๗๘
<i>Muntingia calabura</i> L.	๕๑
ULMACEAE	
<i>Holoptelea integrifolia</i> (Roxb.) Planch.	๑๓